

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

התוועדות לכבוד ח"י אלול | עמ' ב
שיעור לנשים

"עולמתא שפירתא דלית לה עינין" | עמ' יג
שיעור לתלמידי בית ספר לתורת הנפש

ניגון קול דודי | עמ' מט

עושים תשובה | עמ' נ
הקלטה לכאן-מורשת

ניגון י' אלול ע"ז | עמ' חן

דבר יום ביומו - פרשת שבוע | עמ' נט
פרשת נצבים וילך

ניגון כ"ב אלול ע"ז | עמ' סג

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת נצבים-וילך תשע"ז

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org

לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

מוצאי י"ט אלול ע"ז - ציון דוד המלך, ירושלים

התוועדות לכבוד ח"י אלול

שיעור לנשים

א. תהא שנת "עת לחננה" ו"עפרה יחננו" | ב. שני המאורות הגדולים - "התעוררי" ו"התנערי" | ג. נערה עם עין שמאל | ד. "הנסתרת" ו"הנגלת"

רק כדי לחזק את הרמז הכפול כאן, בשני הביטויים: **"עת לחננה"** **"עפרה יחננו"** נותן כפולה של **עת** ואפילו של פעמיים **עת**. **עת** עולה ג"פ שם **הוי'** ב"ה. כל פעם שאומרים "המוציא לחם מן הארץ" יש מנהג לטבול את הלחם ג"פ ב-**מלח** (אותיות **לחם**) ומכוונים ש-**מלח** ו-**לחם** עולה שלשה שמות **הוי'**. בברכת כהנים יש שלשה שמות **הוי'** – "יברכך **הוי'**... יאר **הוי'**... ישא **הוי'**...". פעמיים **עת** כבר עולה ו"פ **הוי'** – יוסף הצדיק. **"עת לחננה"** ועוד **"עפרה יחננו"** עולה 1092 – ז פעמים **יוסף, דוד** (שאנו כאן לידו) פעמים **עת'**. אם כן, זהו רמז מאד מכוון.

חן "אבניה" ו"עפרה"

היות שקצת דברנו על הפסוק הראשון, נדבר על הפסוק השני – "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו". כמובן, אנחנו רוצים גם לקשר זאת לח"י אלול שהיה אתמול, ימי הולדת שני המאורות הגדולים של החסידות, מורנו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן בעל התניא. שניהם נולדו באותו יום. הבעל שם טוב אמר שהמשמעות של ח"י אלול היא הכנסת חיות – חיות היא שמחה – בעבודת התשובה של חדש אלול. צריך כנראה שני עמודי תווך כדי שהחיות הזו תהיה מושלמת, לכן יש כאן שני

א. תהא שנת "עת לחננה" ו"עפרה יחננו"

ע"ח: "עת לחננה" ו"עפרה יחננו"
ערב^א טוב לכולן. אנחנו לפני שנה חדשה, שתהיה שנה טובה ומתוקה לכל עם ישראל בכל אתר ואתר. השנה החדשה היא תשע"ח, ונוהגים לתת סימנים לשנים – ת'הא ש'נת ע"ח. כבר דברנו על סימן אחד אך לא השלמנו אותו. הסימן הוא פסוק מאד חשוב בתהלים, שיש לנו גם שיר עליו שודאי כולן מכירות – "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד". **"עת לחננה"** (בלי ה-ל) ר"ת **ע"ח**. אנחנו מתפללים כאן, ליד דוד המלך – דוד מלכא משיחא – שכבר נוכל לומר לה' יתברך "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד"^ב, שנוכח לשנת **"עת לחננה"** (בגימטריא **תריג**, שלמות כל מצוות התורה, העולה גם **משה רבינו, "הוי' אלהי ישראל"** וכו'). לא התיחסנו לפסוק הבא, שיש בו עוד רמז – ממש "על פי שני עדים יקום דבר" – "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו". כמו שיש **"עת לחננה"** יש **"עפרה יחננו"**, שגם בה האות העיקרית במלה **"יחננו"** היא **ח**.

בתש"ר ו-**אהיה** אזכרות בתש"י, העולה **"ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"**, הפסוק הכתוב בתפילין דמארי עלמא (רמז ידוע בשם ר' יעקב אוירבך ז"ל). מכאן רמז שבשנת ע"ח יש להדר, להיות "זהיר טפיל", במצות תפילין.

^א נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

^ב מוצאי ט"ו מנחם-אב ש"ז.

^ג להעיר שאת הניגון "אתה תקום תרחם ציון" למדנו לראשונה בהתוועדות בעיר דוד (ח' ניסן ס"ג).

^ד 1092 הוא מספר חשוב מאד: **מב** פעמים **הוי'**,

בסוד **מב** אזכרות שם **הוי'** שיש בתפילין – **אהיה** אזכרות

הנביא, שהענין שלו הוא לבשר שלום. השלום כאן הוא שלום מיוחד בין הדורות.

אפילו פה, יש כמה דורות שיושבים יחד – אמהות ובנות ודאי, וגם סבתות. חז"ל אומרים שאבן היינו אב-בן, אבל יש עוד דרוש-ווארט שכולל שלשה דורות – **אבן** ר"ת **אב-בן-נכד**. שוב, יש סגולה מיוחדת בארץ של אבניה, "כי רצו עבדיך את אבניה".

"עפרה" - שפלות ארץ ישראל

ומהו העפר? לאברהם, אבינו הראשון, האב הראשון ששמו מתחיל אב, יש קשר מיוחד לעפר – כמו שאמרנו – וה' גם מברך אותו שזרעו יהיה כעפר הארץ, "ונתתי את זרעך כעפר הארץ", וגם הוא עצמו משתמש במלה עפר. כשהוא מתווכח עם ה' הוא אומר לו "ואנכי עפר ואפר" – הוא מדמה את עצמו לעפר¹.

ידוע בחסידות שעפר הוא מדת השפלות, המדה המיוחדת של ארץ ישראל מכל מדות הלב של תיקון הנפש. כל הצדיקים הגדולים של החסידות, תלמידי וממשיכי הבעש"ט, שהגיעו לארץ, אמרו שכאן המקום המסוגל ביותר לשפלות אמתית.

זהו העפר של ארץ ישראל, ובזכות השפלות זוכים לשמחה – לעבוד את ה' בשמחה – כידוע בחסידות שאף ששפלות ושמחה נשמעות כשני דברים שונים ממש הא בהא תליא. הסימן של שפלות אמתית היא שמחה עד בלי די. אם השפלות אינה באמת שפלות – כלומר, שהיא רק אגו בהסוואה של ענוה, שהיא ענוה פסולה – אז ודאי אינה מולידה שמחה. אם זו שפלות אמתית היא משחררת אותי, זה הסימן, ואז אני יכול להיות שמח עם ה'.

מאורות, שני צדיקי עולם, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן.

קודם כל, יש כאן שני לשונות של הגשמיות של ארץ ישראל – "אבניה" ו"עפרה". הרמב"ם אפילו פוסק להלכה, שגדולי החכמים כשהיו מגיעים לארץ היו מתגלגלים בעפר ומחבקים ומנשקים את האבנים, כדי לקיים את הפסוק הזה. חוץ מהאבנים ממש, בגשמיות, שיש להן איזה כובד משקל מיוחד של אבני ארץ ישראל, וכנראה יש סגולה מיוחדת לעפר ארץ ישראל (כמו שמסופר על העפר של אברהם אבינו, העפר של נחום איש גמזו, שהיה מנצח את המלחמות עם העפר), ואם הפסוק אומר "עפרה יחננו" כנראה יש חן מיוחד בעפר ארץ ישראל – כמובן יש שבעים פנים לתורה ואפשר לנסות להתעמק ולהבין מה פירוש האבנים של ארץ ישראל והעפר של ארץ ישראל בעבודה הפנימית שלנו.

"אבניה" - יחוד הדורות בארץ ישראל

על הפסוק "משם רעה אבן ישראל" – בברכת יעקב ליוסף – חז"ל דורשים ש"אבן" היינו אבות-ובנים, שיוסף היה מפרנס את כל משפחתו. במלה **אבן אב-בן** מחוברים ממש – ה-ב היא החפיפה, סוף האב והתחלת הבן ("ביתו זו אשתו"). לפי זה, ה-ב המשותפת לאב ולבן רומזת לאם, ביתו של האב המרחפת על הבנים לתת להם בית חם).

לפני הגאולה אנו מצפים לבואו של אליהו הנביא, "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". סימן הגאולה הוא החיבור של האבן בארץ ישראל – לגשר על מה שנקרא עפר הדורות ולעשות שהכל יהיה ממש אחד, אבן אחת, האב והבן יהיו בראש אחד לגמרי. זו פעולה שנעשית על ידי אליהו

דרום ועוד **עח עח** – יוסף – עולה **שועל**). **עפרה ארץ שועל** = "ארץ זבת חלב ודבש". כל הביטוי ("הראש... שועל") עולה 2002 = 22 פע' 91 (דרך **עפרה ארץ שועל** = 1276 = 22 פעמים חן, השאר = 22 פע' 33).

¹ אברהם אבינו אמר על עצמו שהוא "עפר" ויש לדרוש ש"עפרה" רומז לשרה אמנו, והרמז: **איהו עפר איהי עפרה** (על דרך לשונות זוהר) = **אברהם שרה**. עפרה לא מופיעה בתנ"ך כחיה או שם אשה, אבל יש פעם אחת את העיר עפרה – "הראש אחד יפנה אל דרך עפרה אל ארץ שועל" (ת"י על "ארץ שועל" הוא "ארעא דרומא"

במדת השפלות, הסגולה המיוחדת של הארץ, "ואת עפרה יחננו".

שוב, **תהא שנת עפרה יחוננו**. הפסוק הראשון הוא "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד" והשני "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו". לא חייבים לומר שהפסוק השני הוא שני בסדר – אפשר לפרש שהוא תנאי שקודם לפסוק הראשון. מתי יתקיים "אתה תקום גו"? כאשר "כי רצו עבדיך את אבניה", שבעבודה שלנו היינו "והשיב לב אבות על בנים", ו"ואת עפרה יחננו", שנגיע לשפלות אמיתית, מדת העפר של ארץ ישראל.

ב. שני המאורות הגדולים - "התעוררי" ו"התנערי"

"התנערי מעפר" - התנערות התרנגולת

ב"לכה דודי" אנו אומרים "התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי, על יד בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשי גאלה". הבית הבא הוא "התעוררי התעוררי, כי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי, כבוד הוי' עליך נגלה". יש כאן בית שמתחיל "התנערי מעפר קומי". כאן לכאורה מצב העפר אינו חיובי – צריך להתנער מהעפר ולקום. כך אומרים לכנסת ישראל – אנחנו. "התנערי מעפר קומי" הוא פסוק בישיעיהו, וכך גם "התעוררי התעוררי" וכן "עורי עורי" – לשונות שכתובים בסמיכות בנבואת ישעיהו הנביא. רבי שלמה אלקבץ, מחבר לכה דודי, לקח כל ביטוי מפסוק – ושני הבתים האלה הם לקוחים מאותם פסוקים שכתובים בסמיכות.

יש ווארט בחסידות¹ – שכמו שנסביר, שייך לאדמו"ר בעל התניא, מבוסס על משהו שכתוב בזהר

הכל תלוי בשפלות

שוב, אברהם אבינו אומר "ואנכי עפר ואפר". בספר התניא יש סדר של חת"ת, שודאי רוב הבנות כאן מכירות – אומרים חלק בחומש, חלק בתהלים וחלק בתניא. בימים האחרונים אנחנו לומדים דווקא על הפסוק הזה, שאדמו"ר הזקן מביא בשם הרבי שלו – ממלא המקום וממשיך הבעל שם טוב, הרב המגיד ממעזריטש – שאברהם אומר "ואנכי עפר ואפר" על מדתו. אני מדת החסד, אבל יחיס לשרש שלה, חסד דאצילות, אני כמו האפר שנשאר אחרי ששורפים עץ שלם – יחסית לחסד ולאהבה האין סופית של ה', אני כמו עץ של המדה הזו לאחר ששרפו את העץ ונשאר האפר.

על זה מביא אדמו"ר הזקן את הפסוק הידוע מקהלת "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". כנראה שפסוק זה הוא התבוננות חשובה של ארץ הקדושה. שוב, "עפר" בנפש הוא שפלות, והוא מפרש "והכל שב אל העפר" – אל האפר. כתוב בפרקי אבות שצריך להתבונן "מאין באת ולאן אתה הולך". "מאין באת"? מהעפר, כי "הכל היה מן העפר", וגם באדם הראשון כתוב "וייצר הוי' אלהים את האדם עפר מן האדמה". אחרי החטא ה' אומר לאדם "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" – כך ה' אומר לאדם, ובעם ישראל נאמר "אדם אתם", אנחנו האדם האמיתי. הבעש"ט אמר שיכול לעלות השמימה בסערה, כמו אליהו הנביא, אך רוצה לקיים את "כי עפר אתה ואל עפר תשוב".

הרבי אמר שאם נזכה להיות בשפלות אמיתית נזכה לחיים נצחיים. הפסוק אומר "הקיצו ורננו שכני עפר", אבל מי שהוא כבר בבחינת עפר חי לנצח. הכל התבוננות לשנה הבאה. יש בעפר חן, "אשת חן תתמך כבוד" היינו "שפל רוח יתמך כבוד". יש גם "עפרה יחננו" וגם "הקיצו ורננו שכני עפר" – הכל תלוי

¹ רמ"ח אותיות קלג:

התנערי מעפר קומי – אית' בזהר כהאי תרנגולתא דאיתעריית מקיטמא עד"מ תרנגולתא דאוגידרא בקיטמא, כשינענהו בני אדם לא יוכלו

לנערה מעפרה אך כשבעצמה תתנער מנערת כל עפרה בניעור אחד כך נשמות ישראל כשאחרים מנערים אותם כו' וכשהם עצמם מתנערים מנערים הכל בניעור אחד...

"חזרי עפר וכפיים"¹ – עפר בכיף... כפיים הם סלעים – התרגום של סלע הוא "כיף".

אם כן, יש "עפר ואפר", "אבק ועפר" ו"עפר וכפיים", הרבה כיפים – כנראה זו תכלית העפר, שיהיה "עפר וכפיים". כמובן, אפשר להתבונן עוד במשמעות שלשת הביטויים האלה – מה שהולך עם אפר, עם שפלות. קודם "עפר ואפר", אחר כך אבק – יעקב ושרו של עשו נאבקו והעלו אבק עד כסא הכבוד. בקבלה כתוב ש-**אבק** הוא ר"ת "אות ברית קדש", שמירת הברית, שגם תלויה בשפלות העפר. בסוף "עפר וכפיים", הכי כיף (כיף שהוא חזק כסלע) להיות בשפלות.

אמרנו שהצדיקים הגדולים שהגיעו לכאן הצטיינו בכך. הראשון הוא רבי מנחם מענדל מויטבסק, תלמיד הבעש"ט ותלמיד המגיד – מרא דארעא ישראל בחסידות. כל שנה אנו מתוועדים בציונו בטבריה. הוא היה חותם "השפל באמת". אחריו יש את ה"בת עין" בצפת, שכל הספר שלו הוא על מדת השפלות – המדה המיוחדת של ארץ ישראל, העפר. מי שמחפשת כיפים תדע שהדרך האמתית היא דרך מדת העפר, השפלות באמת. נסביר עוד יותר טוב מה הכיף בעפר הזה.

שלשת דורות החסידות: התעוררי-

עורי-התנערי

היינו באמצע "התנערי מעפר קומי", "התעוררי התעוררי... עורי עורי", מה שכל שבת אנו אומרים ב"לכה דודי". אבל אם מסתכלים במקור בספר ישעיהו וראים שקודם – אלה פסוקים סמוכים – כתוב "התעוררי התעוררי", אחר כך "עורי עורי" ובסוף "התנערי מעפר קומי". משום מה בעל המחבר של "לכה דודי" שינה את הסדר, אבל פשוט שהסדר המקורי הוא סדר הנביא עצמו. גם לפי שכל פשוט – לפני שאני מתנער אני צריך להתעורר. ההגיון הפשוט אומר שקודם "התעוררי התעוררי", אחר כך "עורי

הקדוש' – שאנחנו, עם ישראל, בין היתר נמשלים גם לשכוי (נמשלים ליונה ולצבי ועוד), "הנותן לשכוי בינה", וכתוב בזהר שיש לתרנגול סגולה מיוחדת להתנער. כתוב בחסידות שאם התרנגולת מלוכלכת בעפר ומישהו ירצה לעזור לה, לנער אותה, כמה שיקח וינער אותה חזק – לא יעזור שום דבר. אבל היא עצמה בניעור אחד, בבת אחת, עושה ככה עם הכנפיים ובהרף עין מתנקה ומתנערת מכל האבק והעפר שעליה.

ככה צריכים ללמוד, שלקראת הגאולה, "קרבה אל נפשי גאלה", אי אפשר שמישהו ינער אותנו. כל העבודה שלנו, כל התפלות, היא "לאקמא שכיתא מעפרא", אבל אי אפשר שאף אחד יקה אותה וינער אותה – לא יעזור, צריך שהיא תתנער מעצמה. ככה כל אחד ואחת צריכים לדעת שאף אחד לא יכול לנער אותי. אולי מישהו יכול לעורר אותי – גם זה לא בטוח – אבל לנער אותי לא, רק אני יכולה לנער את עצמי. צריך לחשוב שאני תרנגולת, ובניעור אחד אני מתנער מכל העפר.

מכלולי עפר

כמו שאברהם אבינו השתמש בביטוי "ואנכי עפר ואפר" קראנו אתמול בתוכחה עוד ביטוי שהולך עם עפר – "אבק ועפר". "יתן הוי' את מטר ארצך אבק ועפר". רש"י כותב ש"מטר ארצכם" היינו "זיקא דמיטרא", הרוח שנושבת אחרי המטר. בפשט זוהי קללה, אבל אנחנו יודעים שדווקא אדמו"ר הזקן פרש את כל הקללות כברכות, אז יש ברכה עמוקה טמונה ב"יתן הוי' מטר ארצך אבק ועפר".

אם כבר, נאמר כמאמר מוסגר: בכל התנ"ך יש שלשה ניבים שהולכים עם "עפר" (שלשה "מכלולים"). יש "עפר ואפר", שאברהם אבינו אומר על עצמו ואדמו"ר הזקן אומר ששייך ל"דע מאין באת ולאן אתה הולך". יש "אבק ועפר" ויש באיוב

¹ עפר ואפר = 637 = 7 ברבוע פע' 13. אבק

ועפר חזרי עפר וכפיים = 1183 = 13 ברבוע פע' 7. הכל

יחד = 1820 (לפי החלוקה העיקרית שלו)!

¹ וראה גם בראשית רבה עה, א; שה"ש רבה ד,

התנערות היא גם חזרה לנעורים – "תתחדש כנשר נעורייכי". אם אדם קצת מתיישן, מזדקן – גם בת 18 יכולה כבר להזדקן, אסור להזדקן. אצל חסיד בכלל, הדבר הכי גרוע הוא להזדקן. צריך להשאר תמיד צעירים. כשאומרים לך "התנערי" הכוונה 'תהיי נערה', "תתחדש כנשר נעורייכי", עושים זאת בניעור אחד, בבת אחת, עושים עם הכנפים ככה וחוזרים להיות נערה.

כאשר התרנגולת מתנערת מהעפר בניעור אחד ההתנערות מאד קלה וטבעית עבורה, ללא שום מאמץ מיוחד. אם מנערים אותך אפשר להרגיש יסורים, מה שאין כן עבודה בכח עצמו היא הכי כיפית (רק צריך שתי כנפים – גם לשון כיף... שהרי הכנפים אינן נוגעת לעצם החיים אלא לתענוג שלהם בלבד – אהבה ויראה טבעיות, מתוך מודעות טבעית).

ג. נערה עם עין שמאל

עפר - "עולימתא שפירתא"

יש עוד מלה בשביל נערה בתנ"ך – עלמה. לא מזמן¹ דברנו על משפט חשוב מאד בספר הזהר הקדוש, שאנחנו – כנסת ישראל – נמשלים לעלמה דווקא, והביטוי הוא "עולמתא שפירתא דלית לה עינין", שאנחנו עלמה יפהפיה שאין לה עינים. מאד חשוב להבין מה הכוונה שאין לה עינים – ננסה להסביר. בכל אופן, אנחנו, כל עם ישראל, עלמה יפהפיה – עולימתא שפירתא. אם נתבונן, גם את הביטוי "עולמתא שפירתא" אפשר לקצר, לעשות נוטריקון, **עפר**. "עולמתא שפירתא" היא סוד ה**עפר**, "ואת עפרה יחננו".

מה כל זה שייך לתקופה הזו של אלול וראש השנה? המזל של חדש אלול הוא מזל בתולה. הבתולה היא ה"עולמתא שפירתא". המצוה

עורי ובסוף "התנערי". "התעוררי" כמעט כמו "עורי", רק ש"התעוררי" לשון התפעל, שאתה/ה צריכה/ה להתעורר. אחר כך אני מחזק זאת ב"עורי עורי". בסוף, אחרי כל זה, "התנערי".

כאן יש סימן שרצינו לדרוש לכבוד שני המאורות הגדולים שלנו. כתוב שהבעל שם טוב בא לעולם כדי לעורר אותנו. הוא אמר שבא לעולם כשעם ישראל היה במצב רוחני של עלפון, בקומה, ויש סגולה ללחוש למעולף שמו בלשון הקדש באזן. אמר הבעל שם טוב – אני הלחש באזן עם ישראל שיתעורר ויקום. אם כן, "התעוררי התעוררי" שייך ממש לבעל שם טוב. את השלב הבא, "עורי עורי שיר דברי" כבר אפשר לדרוש על המגיד, המשך הבעש"ט.

אבל בסוף, "התנערי מעפר קומי" – שאף אחד לא יכול לנער את התרנגולת, גם לא הרבי-הצדיק – זו "עבודה בכח עצמו", החידוש של חסידות חב"ד, של אדמו"ר הזקן. כל אחד ואחת צריך לעבוד את ה' בכח עצמו – צריך להתנער לבד. כמובן יש אתערותא דלעילא, קוראים ומבקשים ומתחננים "את עפרה יחננו" – "יחננו" גם לשון תחנונים, העפר הוא גם קדוש וגם צריך להתנער מהעפר. כשבאים לפעול משהו במציאות צריך להתנער.

אם כן, יש לנו פה דרוש מאד יפה שיש שלשה שלבים, שלשת הדורות הראשונים של החסידות – "התעוררי התעוררי", "עורי עורי", ואחר כך "התנערי מעפר קומי"².

להתנער בעצמנו

דווקא בבית של "התנערי" הוא מכניס את המשיח – "על יד בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשי גאלה". הביטוי "קרבה אל נפשי גאלה" הוא מספר תהלים של דוד המלך. הגאולה תבוא כאשר נתנער.

¹ הסדר ב"לכה דודי" – כאשר לאחר ה"התנערי"

מגיעה ההתעוררות – רומז לכך שבדור האחרון, הדור העשירי לבעש"ט, יש שוב חזרה של הבעל שם טוב (כמשיח).

² ראה תניא פ"מ.

³ ד' אלול ש"ז.

המיוחדת של ראש השנה, וגם מנהג ישראל כל חדש אלול, לשמוע שופר. בשביל מה? בשביל להתעורר. אנחנו בתרדמה, אז קוראים לנו "התעוררי התעוררי", "עורי עורי". כנראה שיש גם בשופר כח להתעורר וגם קריאה להתנער. פשוט שגם בהתעוררות וגם בהתנערות השער – האותיות העיקריות – הוא **ער**. גם בגלות "אני ישנה ולבי ער", אבל צריך לגמרי להתעורר.

שתי עינים - התאהבות ובקורת

למה יש לאדם שתי עינים? כתוב שעין ימין היא כדי ללמד זכות – עין טובה ללמד זכות על כולם, לאהוב את כולם – ועין שמאל היא בשביל להעביר בקורת. אומרים שבדרך כלל הבקורת צריכה להיות על עצמי. ללמד זכות על הזולת, כולם בסדר, אבל לגבי עצמי כל הזמן להיות בעין נוקבת של בקורת כדי לשפר – "תקעו בחדש שופר", "חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם". "חדשו מעשיכם" כמו להתעורר, להתחדש, ו"שפרו מעשיכם" כמו להתנער מהעפר. צריך להשתפר כל הזמן, לשם כך צריך עין שמאל. אבל, היות שעין שמאל היא עין של בקורת, היא יכולה להיות גם בקורת כלפי הזולת. רצוי שהבקורת תהיה כלפי עצמי, אבל יש גם בקורת על הזולת.

מה שייך לבת? איך נתרגם את זה לבת? כאן מדברים על כל הבנות פה, שלנו. בת לפני השידוך שלה, או בת שכבר מוכנה ורוצה להתחתן, הגיעה לפרקה, כבר מוכנה לשמוע הצעות של שידוך. מהי עין ימין? מיד להתאהב במישהו. מהי עין שמאל? שוויו-שווי, צריך לבדוק היטב אם הבחור הזה הוא חסיד ירא שמים ולמדן, אם הוא באמת בחור טוב, אם ביחד איתו נזכה להקים בית נאמן בישראל. בת לפני החתונה צריכה בעיקר עין שמאל. אחרי שהיא מתחתנת היא תקבל עין ימין.

בן לא ככה, לא מקפידים – יתכן שגם קודם יש לו שתי עינים, גם מתאהב וגם קצת בודק, לא נורא. אבל בת צריכה לפני שהיא מתחתנת להיות בעיקר "עולמתא שפירתא דלית לה עינין", עלמה יפהפיה שאין לה שתי עינים – היא לא מיד סתם מתאהבת בבחור. טוב להתאהב, בעתו ובזמנו, אבל קודם היא בודקת היטב, מבקרת.

בקורת הבת - קיום וקידום המין

כל מה שה' ברא – הוא ברא עם מטרה טובה. הוא ברא את הבת ככה, לא כמו הבן, בשביל קיום

המיוחדת של ראש השנה, וגם מנהג ישראל כל חדש אלול, לשמוע שופר. בשביל מה? בשביל להתעורר. אנחנו בתרדמה, אז קוראים לנו "התעוררי התעוררי", "עורי עורי". כנראה שיש גם בשופר כח להתעורר וגם קריאה להתנער. פשוט שגם בהתעוררות וגם בהתנערות השער – האותיות העיקריות – הוא **ער**. גם בגלות "אני ישנה ולבי ער", אבל צריך לגמרי להתעורר.

ב"עולמתא שפירתא" יש גם **עפר** וגם **שפר**, שופר. אם לוקחים את השרשים **עלם** ו-**שפר** ומוציאים אותיות **עפר** – יש בשרש **עפר** גם מוכן של עפר האילים, עפרה, הילדה של הצבי. בכל אופן, אם מוציאים מ-**עלם** ו-**שפר** – "עולמתא שפירתא" – את ה-**עפר**, נשאר אותיות **שלם**. כלומר, **עלם-שפר** היינו **עפר-שלם** (העולה 6,720 בעצרת, כאשר ממוצע כל אות הוא 5,120 בעצרת). יש בכך הרבה רמזים נוספים, אם נעשה את חשבון האותיות האלה.

"דלית לה עינין" - אלא עין שמאל

בלבד

נחזור למאמר הזהר שלנו, של"עולמתא שפירתא" אין עינים. יש כמה פירושים בקבלה לכך שאין לה עינים, ומה טוב או לא טוב בזה – יש מפרשים שטוב שאין לה עינים ויש מפרשים שלא טוב וצריך לתת לה עינים.

יש פירוש ש"עינים" לשון רבים אין לה, אבל עין אחת יש לה – עין שמאל. בדעת הנערה הבתולה, לפני שמתחתנת, יש רק ה גבורות וכל גבורה היא שם הוי'. ה"פ שם הוי' עולה **עין** – אז עין אחת יש לה. אבל עד שהיא לא מתחתנת אין לה את העין השנייה. כשהיא מתחתנת היא מקבלת גם את העין הימנית, בזכות היחוד עם החתן שלה.

אנחנו, עם ישראל, בלשון הקבלה באצילות – במלכות דאצילות. האשה-העלמה-הנערה היא המלכות, תכלית כל הספירות, והמקור שלנו הוא באצילות. אבל כשאנחנו עדיין בגלות, לפני שמתנערים מהעפר שלנו, כאילו העינים שלנו אינן במקום שלנו – העינים יורדות לעולם הבריאה, למטה מעולם האצילות – לתוך מקום שנקרא "היכל

ד. "הנסתרת" "והנגלת"

פסוק הערבות

נעבור למשהו מפרשת השבוע: אתמול, ב-
חי אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים, במנחה
 התחלנו לקרוא פרשת נצבים. תמיד הפרשה שלפני
 ראש השנה, הימים הנוראים, היא פרשת "אתם נצבים
 היום כלכם לפני הוי' אלהיכם, ראשיכם שבטיכם
 זקניכם וגו'", כל עשר הדרגות של עם ישראל. ברוב
 השנים, כמו השנה, הפרשות נצבים-וילך מחוברות
 ואז בחלק הראשון – כמו שקראנו במנחה של שבת,
 וזהו גם החת"ת של היום – קוראים עשרים פסוקים
 ומגיעים בסוף לפסוק "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת
 לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה
 הזאת". פסוק מאד-מאד מיוחד, שיש בו תופעה
 מיוחדת מאד – יש בו **יא** אותיות שמסומנת עליהן
 נקודה למעלה בספר תורה, "לנו ולבנינו עד[ד]".
 רש"י כותב פשט בשם חז"ל – מהפסוק הזה
 לומדים את הערבות שיש בין הנשמות, שכל אחד
 ערב בשביל השני, אם אחד עושה משהו לא טוב אני
 ערב, חייב לתקן אותו. אם אני יכול לעשות משהו
 לעזור לתקן אותו ולא עושה אני נתפס, הציבור נתפס
 בעבירות היחיד. מתי? אחרי שעברנו את הירדן
 וקבלנו את הברית בין הר גריזים להר עיבל – נעשינו
 ערבים אחד לשני. בחסידות דורשים "ערבים" מלשון
 ערבות ומתיקות, מה ש"כל ישראל ערביין זה בזה" –
 יש מתיקות מיוחדת בכך שכל אחד מרגיש אחריות
 על השני. זהו יסוד היסודות של חינוך, בפרט במוסד
 חינוכי בו עושים 'מבצעים' – שיוצאים בשביל לקרב.
 מבקשים מה' "קרבה אל נפשי גאלה" – אם רוצים
 שה' יקרב אותנו, אנחנו צריכים לקרב משהו אחר. זו
 הערבות, ולומדים זאת מהפסוק הזה.

מה שאני חושב ביני לבין עצמי בלב אף אחד
 לא יודע, זה הפשט, "הנסתרת להוי' אלהינו" – איני
 יכול להתפס על מה שאתה חושב. אבל אני כן יכול

המין. כל מה שה' ברא בעולם הוא כדי לקיים את
 המין ולקדם את המין באופן הכי טוב. כאן מדברים
 על קיום המין של עם ישראל, עד כדי כך שכאשר
 יבוא משיח עם ישראל יתחדש ויהיה זן חדש לגמרי
 – נשמות חדשות.

במושגים ששאולים מעולם הביולוגיה,
 הווארט הוא שבחירת האשה את האיש פועלת
 'ברירה טבעית' (קרי 'השגחה פרטית', כמבואר
 אצלנו במ"א) ו'מוטציה' באיש (קרי 'בחירת העצם')
 שבדורות הבאים (על כל פנים) הגברים יהיו כמו
 שהנשים רוצות – הגבר חייב להתאים את עצמו
 לדרישת האשה (בזמנו הצענו כמבצע להחתים
 עצומת בנות שלא מוכנות להנשא למי שהשתתף
 בפניו – אפילו במעגל רחוק – ואם הרעיון היה
 מתפשט הוא היה פועל את הפעולה...).

את חשיבות העין הבקורתית של הבת
 לומדים מרות המואביה, אשר ידעה "לבלתי לכת
 אחרי הבחורים אם דל ואם עשיר" (ובכך היטיבה
 חסדה האחרון יותר מן הראשון) – יש לה עין שמאל
 מפותחת (כמו לגבי החושים בכלל, שאם חוש אחד
 חסר השני מתחזק, כך גם לגבי שתי העינים)²¹. בכך
 גרמה רות ל'מוטציה' בעצם ישראל – מלכות בית דוד
 (לבני ישראל יש חוש בכך, לכן בקשו "מלך ככל
 הגוים" – מוטצית המלכות אצלנו צריכה לבוא
 מהגוים, השייכים בעצם למלכות דתהו).

בשביל שהבתים יהיו הבתים הכי נאמנים,
 שהבנות כאן תקמנה בתים נאמנים בישראל, הכל
 בנוי על כך שהעולמתא שפירתא לית לה עינין, רק
 עין אחת. אחר כך היא מקבלת את שתי העינים, ואז
 הבית יהיה מאד חזק וטוב, בנין עדי עד, בית נאמן
 בישראל. **קיום** בניגמטריא **יוסף** – זה יקיים אותנו,
"קומי אורי", **קומי** אותיות **קיום**.

אם כן, יש כאן עוד ווארט מאד חשוב
 שלומדים מהעפר שלנו. היום אנחנו נכנסים לשנת
"עפרה יחננו". אמרנו שהעפר הוא קיצור של
"עולמתא שפירתא דלית לה עינין".

עיניו (ובסופו של דבר נקם "נקם אחת משתי עיניו" – עין
 שמאל שלו – בהותירו את שכר עין מיין לעתיד לבוא).

²¹ לעומתה "שמשון הלך אחר עיניו" – שתי
 העינים, שגרמו לו להתאהב במי שראה – עד שנקרו את

שם שלם בנסתרות - שכל חם

איך נסביר זאת בפשטות? **י-ה**, "הנסתרות", הן השכל, ו-**וה**, "והנגלת", הן הרגש, הלב. אפשר לחשוב שמח ולב הם שני תחומים שונים – וכך סובר עמלק, שרוצה להפריד ביניהם, שאלה שני תחומים נפרדים לגמרי, 'לא נגע ולא פגע' זה בזה. אבל בצד הקדושה לא ככה – יש התכללות.

מאד חשוב כשולמדים תורה – כולנו כאן תלמידים ותלמידות – שהלימוד לא יהיה שכל קר. כתוב שבתוך השכל צריכה להיות התכללות של רגש, שנקראת בחסידות 'התפעלות' – השכל צריך להתפעל, להתרגש ממה שאני לומד. זהו התפקיד גם של המחנכים, שיעבירו את החומר הנלמד, השכל – שכל עמוק – עם רגש. כך הנסתרות הן לא רק שכל, חכמה ובינה, אלא שכל עם התפעלות.

אם לשכל יש התפעלות – השכל פרה ורבה, יש הפריה בתוך השכל. אם השכל הוא דבר קר – הוא לא פורה. רק דבר חם פורה. כדי שתהיה הפריה בשכל שלנו, כשאנחנו לומדים תורה, צריך חם בשכל. כתוב ש-**מח** הפוך הוא **חם**, אבל כתוב **חם** לבי בקרבי – הלב הוא חם, הלב הוא אש, אבל השכל הוא מים, מים קרים.

צריך התכללות, לכן ב"הנסתרות" יש רמז לכל שם הוי' – כי צריך התפעלות וחום והתרגשות בשכל כשולמדים, בשיעור תורה כשולמדים. במיוחד אם אני רוצה, כמו שאמרנו קודם, לקרב מישהו אחר – על ידי שאני מעביר לו שכל, ודאי צריך להיות מלא רגש והתפעלות. לא שהרגש ישתלט על השכל – העיקר כאן הוא השכל – אבל שהשכל יהיה חם, שהמח עצמו יתפעל. אפילו כשמישהו לומד מתמטיקה, לכאורה השכל הכי קר, אם יש איזו הוכחה יפהפיה, "עולמתא שפירתא", של תרגיל-חידה במתמטיקה אז היפי של האמת גורם להתפעלות השכל. כתוב ש-**ישראל** עולה **אמת** ועוד **יפי**. היפי של האמת גורם להתפעלות בשכל, ואז ב-**יה** יש את כל הי-ה-ו-ה.

להתפס על מה שאתה עושה, אם איני עוזר לך לתקן את המעשים – על המעשים כתוב "והנגלת לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת". כך קוראים היום בתורה, ואדמו"ר הזקן – בעל יום ההולדת – אמר שיש מצוה מיוחדת לחיות עם הפרשה של היום.

התכללות "הנסתרות... והנגלת" בשם

הוי' ב"ה

בקבלה דורשים ש"הנסתרות" הן כנגד האותיות **י ו-ה** ראשונה של שם הוי', המוחין, חכמה ובינה, השכל. ו"והנגלת" כנגד אותיות **וה** של שם הוי'. ידוע ש**עמלק**, בגימטריא **ספק**, האויב המושבע של עם ישראל, רוצה להפריד בין ה-יה ל-וה, לכן כתוב "כי יד על כס יה מלחמה להוי' בעמלק מדר דר". הוא רוצה לבטל את הערבות, ב-וה יש ערבות. זו גם האהבה – לחתן יש בתחלה שתי עינים ולכלה עין אחת, וטוב מאד שיש לה עין אחת. זה ה-וה, ערבות, חברות, "כל ישראל ערבים", "כל ישראל חברים".

לפני כמה ימים אמרנו שמוסר ההשכל של השנה הקרובה הוא שלכל אחד יהיה חבר טוב, חברה טובה, מאד חשוב. הרמז היה **שתשע"ח** שוה **רבי יהושע בן חנניה**, והוא אומר בפרקי אבות על "איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם?... חבר טוב". זהו יסוד היסודות, חבר טוב, הרגשת אחדות ואחוה בעם ישראל. זה "והנגלת".

נעשה חשבון פשוט מאד: שתי המלים כתובות חסר – "הנסתרות" ו"והנגלת". נעשה חשבון קל, מספר קטן. "**הנסתרות**" עולה במספר קטן 26, כמנין שם הוי' במספר הרגיל. "**והנגלת**" – גם עולה 26, בדיוק אותו דבר. לא סתם בדיוק אותו דבר, אלה שניהם שם הוי'. אבל אמרנו שלפי הקבלה "הנסתרות" הן **י-ה** ו"והנגלת" **וה** – אז מה מתגלה ברמז היפהפה הזה, ה"עולמתא שפירתא" הזאת? שגם בתוך ה-**יה**, "הנסתרות", יש את כל שם הוי', וגם בתוך ה-**וה**, "והנגלת", מקום היחוד של החתן והכלה, יש את כל שם הוי'.

נאמן, וגם לקרב הרבה יהודים, "קרבה אל נפשי גאלה".

סיכום

אם כן, נעשה חזרה בקיצור על מה שלמדנו: למדנו שהשנה הזאת היא שנת "עצת [ל]חננה" וגם "עפרה [י]חננו" – שתי ה-ח הן חץ, לשון חץ, "השואות חץ חץ לה" (לשנת תשע"ח). החץ של "עפרה יחננו" הוא החץ המיוחד של "אשת חץ תתמך כבוד", "שפל רוח יתמך כבוד" – ה"שפל רוח" הוא ה"אשת חץ", השפלות היא המוצאת חץ בעיני אלקים ואדם.

אחר כך אמרנו שהעפר שלנו הוא בעצם ה"עולמתא שפירתא דלית לה עינין". מצד אחד העפר טוב, ומצד שני יש עפר שצריך להתנער ממנו בבת אחת – "התנערי מעפר קומי" – על רקע "התעוררי התעוררי" ו"עורי עורי שיר דברי" (צריך הרבה לשיר) צריך להתנער. התנערות היא עבודה בכח עצמו. אני יכול לומר לך להתנער, אבל איני יכול לנער אותך – לא יעזור, את צריכה להתנער בעצמך. זהו יסוד חסידות חב"ד, עבודה בכח עצמו.

בסוף דברנו על הנסתר והנגלת. עיקר הווארט היה שצריך לדעת שכל אחד צריך לכלול את שניהם – השכל צריך לכלול את הרגש והרגש צריך לכלול את השכל. בזה נסיים.

התנערות מעפר – התעוררות הלב לא להזדקן

שאלה: מה ההבדל בין עפר שלילי לעפר חיובי?
תשובה: כנראה שהכח להתנער מהעפר, ה"אבק ועפר" (שהוא ביטוי מתוך הקללות, שצריך להתנער ממנו), בא מהעפר החיובי. מי שיש לו את השפלות והשמחה והחן של הקדושה, אז גם אם נדבק אליו עפר – "אבק ועפר" – יכול להתנער ממנו.

שם שלם בנגלות – המשכת מוחין ברגש

מה לגבי ה-וה, "והנגלת"? עוד יותר פשוט, חייבת להיות התכללות של השכל בתוך הלב – המשכת מוחין בלשון הקבלה. כאן הרגש הוא העיקר (קודם השכל היה העיקר) – במקום הנכון טוב להתרגש, אבל גם כאשר מתרגשים צריך להיות ממד של שכל. השכל הוא חיים, השכל מחיה את הרגש. אם אין שכל ברגש הוא דמיוני, נקרא "כח המדמה", ואז גם יחלוף מהר, או שהאדם יכנס לאיזו אקסטזה של שקר – ממש ישקר לנפשו שהוא מתרגש, אבל זהו לא רגש אמתי בכלל. גם רגש האחדות והערבות בין היהודים, קשור גם לחתן ולכלה שלנו, שייך לשכל. זה מה שראינו, שגם "הנסתרת" הן י-ה-ו-ה וגם "והנגלת" הן י-ה-ו-ה.

צירופי שמות הוי' "הנסתרת... והנגלת"

נדייק עוד יותר: יש יב צירופים של שם הוי', י-ה-ו-ה, וכל צירוף שייך לחדש אחר. מה הצירוף של "הנסתרת"? ה (5), ה (5), ו (6 = 5) = 10. זה הצירוף של חדש אלול – של מזל בתולה, "עולמתא שפירתא דלית לה עינין". מה צירוף "והנגלת"? ו (6), ה (5), ה (5 = 6) = 10 – הצירוף של חדש חשוון.

צריך להכיר את הצירוף של כל חדש. בחדש חשוון כתוב "ויעקב הלך לדרכו" – התכלית האמתית של כל החגים היא לחזור לחיות בחיי היום-יום כפי שיהודי צריך לחיות. אין שם חגים, רק להיות יהודי בשטח, לקיים מצוות, לקרב עוד יהודי. הפתגם המפורסם של אדמו"ר הזקן הוא 'על יהודי לעשות עוד יהודי' – כל יהודי צריך לחשוב שעלי חובת קדש לעשות עוד יהודי, גם כמובן להתחתן, להקים בית

י-ו) מתחלפים במקומותיהם לפי שתי שיטות סדר הצירופים (ועל כן יש מחלפים בין צירופי אלול ואדר, חוטם הנוקבא וחוטם הדכורא), ודוק.

³⁰ בפנים החלוקה היא בסדר של 'כל הקודם זוכה' (שברגע שנשלמת אות מונים אותה), אך אפשר לחלק גם כך: ה (5) ה (5) = 10 (ס = 10) ו (רת = 6), כמבואר במ"א שדווקא מקום שני הצירופים הללו (ה-ו-י, ה-ה-ה-

אם כן, עם העפר החיובי – ה"אין מזל לישראל", המקור שלנו – אני מתנער מכל העפר השלילי, כל האבק שצברתי בחיים שלי. מהו האבק הזה? חוץ מזה שהוא רומז לפגם הברית, פגם ב"אות ברית קדש", הוא ההיפך מאין, הוא היש. התשובה הכי פשוטה לשאלה מהו העפר החיובי ומהו העפר השלילי היא שהעפר החיובי הוא האין, "אין מזל לישראל", והעפר השלילי ממנו צריך להתנער הוא היש, הישות השלילית שלי, הוא האבק שלי. צריך להתנער מהאבק, להתאבק עם השר של עשו שהוא קליפת עמלק כדי להתנער מהעפר הזה.

שלמות האור

שבזכות כל הבנות כאן, "בזכות נשים צדקניות תבוא הגאולה" כידוע, שנזכה לחזק את התרנגולת שלנו, שבעצם הוא הלב שלנו, השכוי שלנו, להתנער. זהו הכח המיוחד של אדמו"ר הזקן בתניא, אחרי שבא הבעל שם טוב ומעורר אותנו והמגיד ממשיך לעורר אותנו, "התעוררי התעוררי" ו"עורי עורי" ובסוף "התעערי" בבת אחת, ואז יד בין ישי בית הלחמי [לחם הוא כוונת ג"פ הוי' כנ"ל] קרבה אל נפשי גאלה".

שנשמע בשורות טובות מכל הבנות, שתהיה שנה טובה, שתלמדו טוב. [שעין שמאל תהיה מפותחת.] אני רואה שהרב גדי אהב את הווארט של עין שמאל – שהבת צריכה עין בקורתית. אז נעשה גימטריא, בהתחלה צריך להיות עין ימין עין שמאל (של הבן) ועין שמאל (של הבת). כמה שוה יחד? 1242 – נחלק לשש (ממוצע כל מלה) ונקבל 207, אור. למלה אור יש ששה צירופים, אז שש פעמים אור היינו משהו שלם לגמרי – שלמות האור. אור גם בגימטריא אין סוף, גם רז. הבעל שם טוב, בעל יום ההולדת של חי אלול, אמר שאם יודעים את הרוז של כל דבר אפשר להאיר את המציאות, להביא משיח.

אמרנו שאסור להתיישן, להזדקן – אסור לצבור אבק. אם יש אבק צריך להתנער ממנו, וכנראה שמי שבשפלות – שהולכת עם השמחה, הא בהא תליא – יש לו את הכח להתנער, הוא התרנגולת של הקדושה, השכוי.

מהו שכוי? נאמר עוד משהו: הפסוק אומר "הנותן לשכוי בינה", ובברכות כל בקר אומרים "הנתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה". יש מפרשים ששכוי היינו התרנגול, אבל לפי רוב המפרשים "שכוי" לשון הסתכלות – כמו "יסכה [שרה אמנו], שסוכה ברוח הקדש" – והכוונה ל"עין השכל שבלב". לפי רוב המפרשים השכוי הוא הלב של כל אחד מאתנו. אם יש שני פירושים ודאי יש קשר – הלב שלי הוא התרנגולת שמתנערת בבת אחת, "נתתה שמחה בלבי". הלב הוא "והנגלת" – כמה שחשובים "הנסתרות", אבל עיקר החידוש הוא "והנגלת".

העפר החיובי - "אין מזל לישראל"

רמז שלא אמרנו קודם: יש בפסוק 61 אותיות, כמנין אין. מכל פתגמי הבעש"ט, בעל יום ההולדת של חי אלול, אולי הכי חשוב הוא "אין מזל לישראל". עץ בגימטריא מזלא (המזל אליו מכוונים שעולה ג פעמים הוי'), שהוא ה"אין מזל לישראל". יש בפסוק אין אותיות, ומתוכן יא נקודות – עשר אותיות בשתי מלים וואת אחת נפרדת, אז יש א עם נקודה, י עם נקודות ועוד ן אותיות⁷ – אין!

הפרשה מתחילה "אתם נצבים היום" והפסוק השלישי מסיים "אשר הוי' אלהיך כרת עמך היום" (בפרשת נצבים יש יג "היום" כנגד יג מדות הרהמים) – היום (שרומז לראש השנה) בגימטריא אין, היינט, עכשיו, ברגע הזה, אנחנו רוצים משיח עכשיו.

⁷ הוי'. ממוצע 7 המספרים הראשונים הוא ג"פ אין (סוד היום היום היום של שבת, כמבואר בכתבי ר"א אבולעפיא).

⁷ א-י-ן אותיות (לפי סוד יא הנקודות) יוצרות סדרה – 10 10 1 – שבסיסה 31, אל (הנקודה האמצעית של 61, אין – "אני אל"). המספר הבא בסדרה הוא 121 = 11 ברבוע (עד כאן הכל שוה 182, יעקב, ז פעמים

שיהיה לנו הרבה אור, "ליהודים היתה אורה ושמחה
וששון ויקר".
שוב, שתהיה שנה טובה ומתוקה.

אז הממוצע כאן – **עין ימין עין שמאל** (ועוד) **עין
שמאל** – הוא אור, אור העינים של החתן והכלה.

ז' אלול ע"ז - כפר חב"ד

"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין"

שיעור לתלמידי בית ספר לתורת הנפש

חשבון נפש, של תשובה. למזל של החדש קוראים מזל בתולה, קשור לנערה, לעלמה. היום אנחנו נדבר על לשון שכתוב בספר הזהר הקדוש המדבר על עלמה – ביטוי מאד ציורי ויפה שיש לו הרבה פירושים – וננסה להבין את משמעותו בנפש.

א. תיקון העינים בתשרי ואלול

לשון הזהר בסבא דמשפטים
צהרים^א טובים לכולם. אנחנו בחדש אלול – חדש ההכנה לשנה החדשה, חדש של

יעקב רחל, ז"פ הנה), סימן שעלמה לאו דווקא בתולה (כמבואר ברד"ק).

נתבונן בסדרה הרבועית הנבנית ("ויבן הוי' אלהים... לאשה") מעלמה-נערה-בתולה (הבסיס הוא 62-): 145 325 443 499 425 295 103 8 מספרים חיוביים שביחד עולים $2728 = 8$ פעמים 341 (הערך הממוצע), **"מגן אברהם"**, כאשר $2728 = 11$ פעמים **אברהם** 1451 ועוד 103 (הראש והסוף) = **אברהם** (נמצא שהתוך = 10 פעמים **אברהם**. כל **אברהם** = 8 פעמים **אל** = 4 פעמים 62, **"טוב מאד"** – הבסיס = 62- כנ"ל). בדילוג: 145 325 443 499 425 1376 = 16 פעמים **אלהים**; $1352 = 103 425 499 325$ הרבוע הכפול של 26, 52 (**בן**) פעמים **הוי'** (16 ועוד 52 = 68, **"ויבן"** – **"ויבן"** – הוי' **אלהים**!). הסיפור הראשון של מעשה בראשית מתחיל מ"בראשית ברא אלהים". הסיפור השני מתחיל מ"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" – **"בהבראם"** אותיות **באברהם**, ב"חסד לאברהם" כמ"ש "עולם חסד יבנה". אברהם הוא היהודי הראשון, המאמין הראשון, סוד "בתולת ישראל" ("מגן אברהם" היינו ההגנה על בתולי אברהם), וד"ל.

ראשי התבות של עלמה-נערה-בתולה, **ענב**, רומזים לפסוק בשירת האוינו: "ודם **ענב** [דם בתולים] תשתה חמר". **"חמר"** = **אברהם**! **"ודם ענב"** = **אלהים אלהים**. **"ענב... חמר"** = 370, **שע** נהורין, "באור פני מלך חיים" (גילוי "אור פני מלך" בחדש אלול, כאשר המלך בשדה), ובהכאה פרטית = $2960 = 8$ פעמים

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

^ב **בתולה נערה עלמה** = **בראשית** (אותיות **בת ראשי** כנודע, **בת** של בתולה ועוד **ראשי**, **"אשרי יושבי ביתך"**) = **שלשה דברים יחד** (סתם דבר במלכות, בחינת נוק). י"ל שהבת היא בתולה במקום הבתולים שלה (יסוד), נערה בלב (תפארת), "ולבי ער" (לשון נער ונערה, "ויצר לב האדם רע מנעריו"), ועלמה במוחין (דעת, עלם לשון תוקף, תקיפות הדעת), מהם העינים שלה (**ע-לם** = **ע-ע**. עלם מתחלף **בצלם**, "ויברא אלהים את האדם בצלמו", דמות וציור הנראה לעינים, וכן "עולמתא שפירתא"). וכך כותב המלבי"ם (בפירושו שאלת שאול את אבנר על דוד, שקודם שאל "בן מי זה הנער" ואח"כ "בן מי זה העלם"), שהעלם נכבד מהנער: "... והגם שבינו לבין אבנר קראו בשם נער, בצוותו את אבנר לשאול עליו צוהו שיאמר בן מי זה העלם, ששם עלם נכבד משם נער (כי שם נער מורה על צעיר לימים או העומד לשרת או להתחנך, שעדן אינו במעלתו לא כן שם עלם כמ"ש במק"א) למען יכבדהו בעיני העם".

השרש עלם מופיע לראשונה בתורה ("הכל הולך אחר הפתיחה") בפסוק "ויאמר הוי' אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת... ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם". חיי עץ החיים הם מוחין בעצם, חיים נצחיים, הנמשכים "לעלם" מההעלם העצמי של אור בעצמות המאור, סוד "תעלומות חכמה" ו"תעלומות לב" – "ונעלמה מעיני כל חי" (היינו סוד "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין"). "דרך גבר בעלמה" הוא סוד דעת רדל"א, כמבואר במ"א. **"הנה העלמה הרה"** (=

דמשפטים". הזוהר מסודר לפי סדרי התורה, לכל פרשה יש חלק בזהר, ובפרשת משפטים יש סיפור מורכב מאד של סבא שמתגלה ושואל-אומר כל מיני חידות וסודות עמוקים – מתפרש על הרבה עמודים בזהר.

הבריאה), אך ידוע ששרש "ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה" הוא ברבקה, "טבת מראה מאד" – שתייהן שופרא דשופרא, "עולמתא שפירתא". **רבקה רחל** משלימות 545 (5 פעמים 109, "אם כל חי"), מספר ההשראה **הטוב** – "מצא אשה (היהלם של טוב) מצא טוב" (מספר ההשראה החי הוא **תריג**, ו**רבקה** היא הנקודה האמצעית של **תריג**) – רבקה היתה "טבת מראה מאד". והנה, כשם שיש **בתולה נערה עלמה** = **בראשית** כך יש **בחור נער** (יש כמה וכמה "נער" לשון זכר בתורה לפני ה"נערה" הראשונה, רבקה, משא"כ לגבי עלם, אין עלם לפני העלמה הראשונה, רבקה) **עלם** (והסימן: "נחל **נבע** מקור חכמה") = 26 = 676, שם **הוי** ב"ה, ברבוע! ביחד, 913 ועוד 676 = 1589 = 7 פעמים **ברכה** (שבע ברכות של חתן וכלה). **בתולה נערה עלמה** ועוד **יסוד תפארת דעת** (כנ"ל) = 2548 = **יעקב** (1 פעמים **הוי**) פעמים **דוד**, וביחד עם **בחור נער עלם** (שאף הם כנגד יסוד תפארת דעת כמובן) = 3224 = **אחד** פעמים **אברהם** – **אחד** היה **אברהם**! לאברהם נאמר **"והיה ברכה"** (253, משולש 22, ראה לקמן, היינו **אברהם, רמח** אברי הזכר, ועוד **ה** אברי הנקבה לדעה שלנקבה יש 253 אברים) – "הברכות (כל השבע ברכות) מסורות לך".

כשאדם קם בבקר, "חדשים לבקרים רבה אמונתך", הוא קם כבתולה (סגולת השינה להחזיר לבת את הבתולים שלה, היינו סוד "רבה אמונתך"). מיד עם פתיחת העינים עליו להתעורר ולהתנער מעפר השינה שהיא חלק ששים ממיתה – "התנערי מעפר קומי", בחינת נערה. אזי עליו להזדרז כעלם להכין את עצמו ל"עבודה שבלב זו תפלה" (מקוה, צדקה, חסידות לפני התפלה) ועדיין הוא "עולמתא שפירתא דלית לה עינין". עד שיזכה לשתי עינים בשלמות על ידי עיון תפלה כדבעי, "לאסתכלא ביקרא דמלכא".

לשון הזהר לקוח מאחד החלקים העמוקים בזהר. בתוך הזהר יש חלקים יותר קלים לקריאה והבנה ברובד הפשט ויש מקומות מיוחדים שמאד קשה להבין אותם, מאד עמוק. לאחד החלקים העמוקים קוראים "סבא

והנה, כל שלשת הלשונות, בתולה נערה עלמה, נאמרו בפעם הראשונה בתורה ("הכל הולך אחר הפתיחה") אצל רבקה אמנו דווקא! "**הנערה** (והנער כתיב) טבת מראה מאד [טבת מראה מאד = שבת בתולה... הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה" (הסדר כאן הוא נערה בתולה עלמה ר"ת **נבע** – "נחל **נבע** מקור חכמה"). **רבקה** ועוד **עלמה נערה בתולה (בראשית)** = 1220 = 10 פעמים **ענב (נבע)**!

בתחלה אמר אליעזר בינו לבין עצמו "הנה אנכי נצב על עין המים... והיה הנערה... ואח"כ, בספרו לכתואל ולבן את מה שהתרחש, אמר "הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה" – עליה מנערה (רגש) לעלמה (שכל טוב ולשון תוקף כנ"ל – שבח בפני משפחת רבקה, ממש כמו פירוש המלבי"ם הנ"ל בנוגע לדרוך), ודוק. יש כאן קשר מפורש בין הנערה-עלמה ל"עין המים" ("עין המים" = יה ברבוע, שלמות הגילוי של אור השכל), י"ל בסוד האות **ע** המשותפת לנערה-עלמה (בעלמה ה-ע בראש התבה, היא השולטת בתבה). "**הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה**" = 784 = 28 ברבוע. יש בביטוי 28 אותיות, כך שהערך הממוצע של כל אות = 28 = **כת**, סוד "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", ככה-מה שלך כפירוש הבעש"ט (784) = "**פעלת צדיק** [לחיים] כנודע".

רבקה היא בת בתואל לשון **בתולה** (בגימטריא **בית אל**) ובתואל הוא בן מלכה אשת נחור אחי אברהם. **רבקה בתואל מלכה** = "**בת בתואל**" (**רבקה מלכה** = **בת**) = 841 = 29 ברבוע = 21 בהשראה (**אברהם שרה יצחק** = 961 = 31 ברבוע). כמו שאברהם הכיר את בוראו בן שלש שנים כך רבקה הכירה את בוראה ואת חתנה בת שלש שנים, כאשר אמרה, עם תוקף (מוחיץ) של עלמה, "אלך!", **רבקה** ועוד **אלך** בגימטריא **משיח**! והנה, לרוב מפרשי הזהר "עולמתא שפירתא" היינו פרצוף רחל (שעיניה יורדות להיכל הזכות בעולם

שלו, וכך מקריין-יוצר עינים בכלה שלו, בנו (בסוד "אבא יסד ברתא", בהמשכת עינים לכלה ממעין החכמה).¹

ה"עולמתא שפירתא" היא פרצוף רחל בקבלה². יש שני פרצופי הנוקבא – פרצוף לאה, אותיות המחשבה בנפש, שנקראת גם "עלמא דאתכסיא", כי המחשבה אינה מורגשת החוצה לזולת, ואילו רחל, שהיא הדבור, היכולת לתקשר עם המציאות באמצעות הדבור, מה שאנחנו נקראים מין ה"מדבר" (ויהי האדם לנפש חיה" – "לרוח ממללא"), נקראת "עלמא דאתגליא", שומעים ומבינים את הדבור של רחל. רחל היא גם הרגל הרביעית של המרכבה – אברהם-יצחק-יעקב-רחל. אחר כך רחל מתחלפת במרכבה בדוד המלך – אז יש זיקה וזיהוי בין רחל לדוד. רחל נקראת כנסת ישראל בכלל – כל הנשמות שלנו, גם הבנים וגם הבנות. כולנו, כל עם ישראל, אנו העלמה היפהפיה שבתחלה על כל פנים אין לה עינים.

סוד הלבנה

בכלל, רחל היא הלבנה! אחד הדברים הכי פשוטים בחידה הזו של הסבא שכל לשונות המשל מאד מתאימים ללבנה, שהיא העלמה היפה (אף שלא ראיתי מי שאומר כך כפירוש

אחד המשפטים שהוא אומר בתור חידה מתחיל: "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין". כך מתחיל המשפט, והוא קשור למזל בתולה של החדש הזה, הכנה לחידוש השנה. "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" – עלמה יפהפיה שאין לה עינים – וגופא טמירתא ואתגליא, הגוף שלה טמיר (נסתר) וגלוי. המשפט ממשיך "איהי נפקת בצפרא ואתכסיא ביממא" – היא יוצאת בבקר ומתכסה ביום. סיום המשפט הוא "אתקשטת בקשוטין דלא הוו" – היא מתקשטת בקישוטים שלא היו. עד כאן לשון הזהר³.

"עיני הוי' אלהיך בה" – המשכת העינים לפרצוף רחל

המשפט מתחיל מכך שהעלמה היפה היא בלי עינים. יש בזה שני פירושים – או שזהו מצב רצוי, שאין לה עינים, או שזהו מצב לא רצוי, שצריך לתקן על ידי שנותנים לה עינים, שמישהו ימשיך לה עינים.

על ראש השנה כתוב "תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" – ה' מסתכל על ארץ ישראל, מקום השכינה, ותמיד עיניו בה, "מרשית השנה", רשית חסר רומז ל- תשרי, "ועד אחרית שנה". אחד הפירושים שה' נותן לעלמה את העינים – הוא מסתכל בעינים

¹ ח"ב צה, א.

² ראה פתיחת הסה"ק אור לשמים:

תמיד עיני ה' אלהיך בה, כי איתא בזהר (ח"ב צה). שנקרא עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, פי' שאין לה מקור, כי כתיב (קהלת א, ז) כל הנחלים הולכים אל הים, רומז להשכינה הקדושה שכל השפעות הקדושות נמשכין לה מלמעלה ממקורות העליונות (ע' זח"ג מנ). מראשית שנה ועד אחרית שנה, פי' ממקור העליון, ושנה בגימטריא ספירה (עפים רמונים ע' שנה), ועד אחרית שנה – סופא דכל דרגין.

וראה גם בלקוטים בסוף הספר "רמזי דברים נזכרים ונעשים" בתוך דרושי חתונה שדרש לנישואי בנו

(עוד על המשכת העינים מהחכמה ראה אהבת שלום הנזכר לקמן הערה ז).

¹ פע"ח שער הציצית פ"ו.

² רחל לבנה = נערה (325), ה"פ א-דני, כה, בחינת מלכות, במשולש). במילוי, רחל לבנה – ריש חית למד למד בית נון הא = 1600 = 40 ברבוע = "ומספר את רבע ישראל" וכו'. חלק המילוי = 50, 1275 ("כה וכה", שער ה-ג של בינה; כה-ן סוד כהן) במשולש. נמצא 40 ברבוע = 25 במשולש ועוד 50 במשולש. רחל היא נוטריקון ירח לבנה (שאר אותיות ירח לבנה – יבנה, "עולם חסד יבנה", אותיות בינה, סוד לאה, אותיות המחשבה, הנכללת ב"רחל הגדולה" לע"ל, סוד "מי זאת עלה מן המדבר").

מעגל תיקון העינים

"עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" – תיקון העינים מתחיל מראש השנה, ומסתיים ב"אחרית שנה", בחדש אלול. אלול נקרא "תשובת השנה". אחד מפירושי תשובה הוא סגירת מעגל. חדש אלול הוא תשובת השנה, המעגל נסגר, והתיקון של העינים אמור להסתיים.

בתורה סיפור העינים מסתיים ממש בסוף התורה, שקוראים בשמחת תורה ("נעוץ סופן בתחלתן" – אלול בתשרי) – תכלית כל התקופה הזו וכל החגים – במלים האחרונות "אשר עשה משה לעיני כל ישראל". "עשה" לשון תיקון – תכלית התורה, "הכל הולך אחר החיתום", הוא שכל תפקיד משה רבינו הוא לעשות-לתקן את העינים שלנו. כך דורשים את "אשר עשה משה לעיני כל ישראל". זהו סיום התורה, שהוא גם סיום התיקון. קשור לכך שכעת אנחנו ב"אחרית שנה" – "מרשית השנה ועד אחרית שנה" – הכל כדי לתקן את העינים של רחל, של דוד המלך, של עם ישראל בכלל, של כנסת ישראל. שוב, אנחנו ה"עולמתא שפירתא ולית לה עיינין" (בזהר כתוב "ולית", אבל הרבה ספרים מצטטים "דלית").

עיקרי של הזהר¹). הרי אנחנו, עם ישראל, דומים ללבנה, מונים ללבנה את החדשים שלנו, ועתידים להתחדש כמו הלבנה. העלמה היפה שהיא כנסת ישראל היא בעצם הלבנה².

היא "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין", אין לה אור משל עצמה, "סיהרא לית לה מגרמה כלום". עינים הם גם מאור עינים. אצלנו נדמה שעינים הן רק כדי לקבל אור, אבל בתורה הן גם כדי להקרין אור – שתי העינים הן שני מאורות. הלבנה היא לא מאור כמו החמה, אין לה אור מעצמה, ולכן גם אין לה עינים משל עצמה, רק מה שהיא מקבלת מלמעלה. המחזור החדשי של הלבנה הוא "גופא טמירתא [כשהיא מתכסה בתחלת החדש] ואתגליא [במשך החדש, עד ל"סיהרא באשלמותא"]". בסוף החדש הלבנה יוצאת לפנות בקר, "נפקת בצפרא", באילת השחר³, ומיד לאחר מכן "ואתכסיאת ביממא". על צורות הירח, שמשנתות באופן "וירטואלי" מיום ליום, מתאים לומר "אתקשטת בקשוטין דלא הוו",

והרמז: בכל המשפט של הזהר⁴, באופן מדויק – "עולמתא שפירתא ולית לה עיינין, וגופא טמירתא ואתגליא, איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא, אתקשטת בקשוטין דלא הוו" – יש בדיוק לבנה אותיות!⁵

של אותיות הוי', בגימטריא חוה), סוד "תלה ארץ על בלימה" ("תלה ארץ על בלימה" בגימטריא "בראשית"). הלבנה היא סוד בלי-מה, "עשר ספירות בלימה" – ביחס לאור אין סוף ב"ה כל עשר הספירות הן "בלי-מה" בבחינת "סיהרא לית לה מגרמה כלום", הכל נאצל ממלכות (בחינת לבנה) דא"ס. הערך הממוצע של ארבעת משולשי 18 24 26 19 = 253 = משולש 22 (אתוון דאורייתא), "מוצא פי הוי'", "פתח פיך ויאירו דבריך" באור הלבנה (כאור החמה גוי'), וד"ל. 253 הנו הערך הממוצע בין לבנה לבנתא בתב"ש: כשטצ.

¹ אך ראה אהבת שלום דברים ד"ה "ואת יהושוע צוית".

² ה לבנה יוצאת מה-ל של עלמה, ודוק.

³ כפירוש ה"נור ישראל" שהמאמר מתייחס ליחוד של אילת השחר, כדלקמן ???.

⁴ שיש בו 17 תבות – "אתקשטת בקשוטין דלא הוו" ("הכל הולך אחר החיתום"), סוד שם והו, השם הראשון ("הכל הולך אחר הפתיחה") של עב שמתויו הקדושים יתברך (סוד "אך טוב [והו] וחסד [עב]").

והיינו "עשה מאינו [דלא הוו] ישנו [הו]", וד"ל.

⁵ בארבעת חלקי המשפט יש 18 24 26 19 אותיות – מב ועוד מה (אדם) – הוי' ועוד חלק המילוי

והענין שלו הוא להנחיל גם לנו, לתת גם לנו את העינים האלה.

[השלמה: תיקון העינים - המשכת המנהיגות

בביאור תיקון העינים על ידי משה רבינו, "אשר עשה משה לעיני כל ישראל", מבואר ב"אמרי נעם"¹ דווקא ביחס לדוד המלך - המחליף את רחל במרכבה (כנ"ל) - שכל ישראל ממשיכים לו עינים בעבודתו. זה מה שבת שבע אמרה לדוד בתחלת ספר מלכים - "ואתה אדני המלך עיני כל ישראל עליך להגיד להם מי ישב על כסא אדני המלך אחריו". הוא מסביר שכל עבודת בני ישראל היא "עליך", על המלך, לתת לו עינים שיוכל להגיד מי בא אחריו - שהרי 'אין מלך בלא עוד מלך'.

יש בתנ"ך רק פעם אחת "עיני כל ישראל", בפסוק הנ"ל, אבל אם מוסיפים אות שימוש יש שמונה פעמים - שבע לחיוב ופעם אחת לשלילה, שאבשלום בא על פלגשי אביו "לעיני כל ישראל" (יניקה לקליפה, ההשפעה הכללית לקליפות לפי רבי נחמן). יש שנים בתורה וחמשה בנביא. הפעם הראשונה, "הכל הולך אחר הפתיחה", היא העברת ההנהגה ממשה ליהושע. בפעם השניה "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" - משה לבד. דווקא הפעם הראשונה היא העברת הנהגת המלך הלאה, 'אין

משה רבינו מתקן את הסתכלותו על המציאות

תיקון העינים היינו תיקון ההסתכלות על המציאות. מי שעיניו הכי מתוקנות הוא משה רבינו עצמו. כבר בתחלת דרכו כתוב במשה "וירא הוי' כי סר לראות" - סר בגימטריא ב פעמים ע"ן. בסוד תיקון העינים². במעלת נבואת משה כתוב "תמנת הוי' יביט", ומסביר אדמו"ר הזקן - שיום הולדתו ב-חי אלול - שהוא זכה למדרגה של הבטה על המציאות מתוך העינים של ה'. העינים שלו הן בעצם העינים של ה', כך שאין לו עינים - אין לו הסתכלות מתוך אני נפרד מה'. את העינים של האני, של האגו, אין לו. אז הוא זוכה לקבל את העינים של ה' - לראות את העולם מתוך העינים של ה'. כך הוא מסביר את הביטוי "תמנת הוי' יביט" - תמונת המציאות, איך שהוא רואה את העולם, היא כפי שה' רואה את העולם.

איך ה' רואה את העולם? לה' יש עינים טובות³. הוא רואה רק טוב; הוא רואה את התכלית של כל דבר; הוא רואה את העתיד, שהרי הוא למעלה מהזמן. לפעמים כשרואים רק את ההוה נתקעים בדמיון שהוא לא טוב, אבל מי שרואה את התכלית - היא ודאי טובה. כך ה' רואה את המציאות, כך משה רבינו רואה אותה,

¹ כך נתבאר אהבת שלום פרשת אמר ד"ה "ואמר יאמר יאמר והכהן הגדול" (ועוד) ובכ"ד.

² "להוי' יש עינים טובות" = 969, הארבעון של טוב = "טוב הוי' לכל ורחמון על כל מעשיו".

³ אמרי נעם שמע"צ ג, וז"ל:

לחבר סיום התורה 'לעיני כל ישראל' עם 'בראשית'. הוא ע"ד הכתוב [מלכים-א א כ] 'ואתה אדני המלך עיני כל ישראל עליך, אשר בת שבע אמרה זאת בבואה לפני המלך דוד ע"ה, ורמזה להמשיך אל האי דרגא דדוד, עולמתא שפירתא דלית לה עיינין [עיין בוזהר ח"ב דף צה.], רק על ידי

העבודות של כל ישראל ממשיכין העינים. ואמרו הז"ל [בראשית רבה פרשה ב אות ד] רוחו של משיח קדמה לעולם שנאמר [בראשית א ב] זרוח אלקים מרחפת, וזהו רוחו של משיח. ויש לרמוז אשר בראשית עולה במספר מכוון ויהי דוד לכול דרכיו משכ"ל והוי"ה עמ"ו [שמואל-א יח יד], ועל כן שפיר בשמיני עצרת, רגל רביעי דרגא דדוד, מחברין יחד 'לעיני כל ישראל', עם 'בראשית' הנרמז בו רוחו של משיח, לרמוז על הנ"ל, אשר כל ישראל ממשיכין העינים אל דוד, ע"ד הכתוב הנ"ל 'עיני כל ישראל עליך'.

ישראל היא "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" לגרעיותא¹⁰].

ב. פירוש המגיד ממעזריטש: תיקון המודעות

עד כאן ההקדמה – מי היא ה"עולמתא שפירתא" ומה פירוש שאין לה עינים. אמרנו שיש מי שאומר שטוב שאין לה עינים ויש מי שאומר שצריך לתת לה עינים. יש מגוון מאד גדול של פירושים על כל חלקי המאמר הזה – משפט שמורכב מארבעה חלקים: "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, וגופא טמירתא ואתגליא [שני מצבים הפוכים], איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת בימא, אתקשטת בקשוטין דלא הוו". צריך להבין את כל המהלך כאן – הכל נוגע לתיקון הנפש שלנו.

חסרון העינים (למעליותא) - העדר מודעות עצמית

צריך לפתוח מאיזה מקום. נפתח מפירוש של המגיד ממעזריטש, התלמיד המובהק של הבעל שם טוב והמורה-הרבי של אדמו"ר הזקן

לעשות שום חטא וכן לפעמים להיפך אם כל עדרת ישראל ישגו שחטא הדור נמשך טעות לעיני העדה ונעלם דבר מעיני הקהל והסימן אם נמשך הקלקול מראשי הדור להמון עם או מהמוני עם לראשי הדור הוא אם זה החטא המורגל בהמוני עם הוא מפאת גאווה או בחינות ע"ז שהוא עצמה גאווה בודאי זה נמשך מפאת ראשי הדור שזה העון המצוי ר"ל ביד החכמים בלתי משכילים ולכן בע"ז נאמר אם מעיני העדה נעשתה לשגגה וכן במשה נאמר ואם אין אם הגיע פגמים לאין העליון ע"י גאווה והתרוממות או מחני נא והשיב לו הקב"ה מי אשר חטא לי אמהנו כי מהם נעשה הדבר ואתה לא גרמת להם שום דבר אבל אם החטא הוא מעניני תאות החומר זה נמשך מפאת המוני עם וגורמים קלקול הדעת לראשי העם כי תאות החומר מצוי ביד המוני עם.

מלך בלא עוד מלך' כנ"ל. תיקון העינים של המלכות הוא הראיה-הקביעה מי ימלוך אחריו, לגלות זאת במציאות.

פעמיים בתורה מופיע אצל משה, רק שהפעם הראשונה היא ממשה ליהושע. אחר כך פעמיים ביהושע עצמו, בו כתוב "בעיני כל ישראל". אחר כך יש את "עיני כל ישראל עליך" שהאמרי נעם מביא. אחר כך יש עוד פעמיים בדברי הימים "לעיני כל ישראל" אצל שלמה המלך. יש פה סוד ש"עיני כל ישראל" שייך למשה, יהושע, דוד ושלמה. **משה יהושע דוד** (ר"ת מיד כנודע) = **שלמה שלמה משה יהושע יהושע דוד שלמה שלמה** = 2236 = **הוי' פעמים אלהים** = ב"פ (ערב ובקר) **"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"**.

חשיבות העינים של ההנהגה מתגלה גם על צד השלילה, וכאשר חלילה חסרות עינים אלה מתקיים "והיה אם מעיני העדה נעשתה בשגגה". פגם בעיני העדה משפיע על כל עם ישראל, ואם אין לחכמי ומנהיגי העדה עינים – כמו שנראה המצב היום בהנהגה הצבורית בארץ... – אז לכל עם ישראל אין עינים וכנסת

¹⁰ ראה אוצר החיים ויקרא מצוה קכא :

וזה ידוע שחטא המחשבה של ראשי הדור מביא להמוני עם חטא בפועל וכשיש חטא בדור אז נסתלק בחינות הדעת אלופו של עולם מראשי העם ונעלם מעיני העדה אופן הנהגות המוני עם לתורה ולתעודה ונעלמה מעיני כל חי ונעלם מעיני אישה ונעשית עולמתא שפירתא דלית לה עיינין וסוד עיינין הם שורש הדעת ועיני אישה מאירין לעיני הכלה כלת משה תורה שבע"פ וגם הצדיקים וראשי הדור והסנהדרין שבהיכל זכות הם עיינין דילה להנהגות התחתונים אבל אם מעיני העדה נעשתה לשגגה כי זה עשיות השגגה של המוני עם נמשך מחסרון עיני העדה שנסתלק מהם הדעת דע את אלהי אביך כי כל זמן שראשי הדור הם בשלימות ואלופו של עולם שורה במחשבה שלהם אוי נמשכה ונתפשט קדושתם עד שאין כח ביד איש המוני

על עצמך. אז לפעמים האדם כן צריך להסתכל על עצמו. בספר התניא כתוב שההתמררות על המעשים הלא טובים שעשיתי טוב רק בזמנים מיוחדים, בהם אפשר להתבונן שאני עומד נוכח פני ה'י, אבל סתם ככה לא צריך להתבונן אפילו בעבירות של עצמו.

סתם ככה, האם אדם צריך להסתכל על עבודת ה' היום-יומית שלו? טוב שאני יודע מה אני עושה? טוב שאדע שאני מלמד כעת בתורת הנפש או שלא טוב? שאלה גדולה מאד. מיסודי הלימוד בתורת הנפש שמאד לא טוב שעכשיו

— מי שבעצם מחבר את שני המאורות הגדולים, הממוצע המחבר בין שני המאורות הגדולים שנולדו ב-חי אלול.

הוא מפרש¹⁰ את הכל בנוגע למה שאנחנו מדברים עליו הרבה בתורת הנפש — מודעות עצמית. האם טוב שאדם מודע לעצמו, כאילו מסתכל על עצמו? הרי אנחנו בחדש אלול, חדש שלכאורה כל אחד צריך להסתכל על עצמו, לעשות חשבון נפש — מה עשיתי? טוב? רע? את הטוב צריך לחזק ואת הרע צריך לסלק. אי אפשר לעשות ספירת מלאי, חשבון נפש, בלי להסתכל

וזה נפקת בצפרא לשון בוקר פי' האהבה בו ית' הוא בבוקר: ואתכסיאת ביממא: שכשבא לו פניה מתכסה א"ע: ואתקשמת בקישומין דלא הוי קשומין. דיש ב' מיני קשומין א' הוא מזהב וזו אינו חידוש ויש שעושה אותה... פי תכשומין וזו יותר חידוש וכך כשאדם משים על לבו כמה לא עבדתי את השי"ת ומחמת זה עובד את הקב"ה יותר וזו מקשמת השכינה מחמת דברים לא טובים וזו ואיתקשמת בקישומין דלא הוי קישומין.

¹⁰ תניא סוף פכ"ו:

אך העצבות ממילי דשמיא צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה אין צריך לומר בשעת עבודה שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא בשעת עסקיו בידוע שהוא תחבולת היצר כדי להפילו אח"כ בתאוות ח"ו כנודע שאל"כ מאין באה לו עצבות אמיתית מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו. והנה בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה בת"ת או בתפלה ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה זאת ישים אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמיתית אפי' לדאגת עונות המורים ח"ו. רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדול'ה אשר חטא לו כדי שע"י זה יהיה לבו נשבר באמת במירות אמיתית וכמבואר עת זו במ"א...

¹⁰ מובא בספר אור האמת — אמרי צדיקים (זיטאמיר תרס"א) דף ד, ד ואילך, ז"ל:

איתא בזהר בסבא פי' משפטים עולמתא שפירתא ולית לה עיינין. דיש ב' מיני עבודה א' שעובד את השי"ת מחמת תורה ומצוות ויש לו חשק יותר. רק צריך שלא עיינין על עבודתו שלא יבא לידי פניה וזו ולית לה עיינין שאינו מעיין על עבודתו כי צריך שלא עיינין על עבודתו: וגופא טמירתא ואתגליא: ע"ד הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה פי' בג' דבורים ע"ד ישראל עלה במחשבה כביכול המחשבה הראשונה נקרא גם דיבור ואח"כ היה צריך כביכול לצמצם א"ע דרך כמה עולמות עד שישרה בהאדם וזהו הדיבור הב' ואח"כ ברא את האדם וזו הדיבור הג' וא"כ אם צמצם כביכול א"ע בשבילו ראוי שלא לעשות עבירה אך אם יחשוב זאת תמיד יבוא לידי פניה לכן צריך לחשוב שהוא אין דהיינו טפה סרוחה וזו וגופא טמירתא הוא הגוף פעמים צריך שלא יחשוב בו דהיינו בעת עבודה לא יחשוב בו. ואתגליא דהיינו כשיבא לו פניה: נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא: ע"ד וישכם אברהם בבוקר האהבה נתעוררת כשהקב"ה דורש אותו כמשל א' שקרא לו המלך בעצמו מניח כל עסקיו והולך לפני המלך אע"פ שאם לא קרא אותו המלך בעצמו היה צריך הכנה גדולה וזריזות לזה אע"פ כשהמלך קורא אותו הולך בזריזות אף בלא דעת כי הולך בידעתו של המלך

מי שמקיים זאת לא רק שלא רואים את הגוף שלו אלא שאינו מודע לגוף שלו – כמו שאין לו עינים אין לו גוף. אבל יש גם זמנים של אתגליא, שכן צריך להיות מודע לגוף. מתי ואיך?

הוא מסביר את המשנה בפרקי אבות "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה" – משנת עקביא בן מהללאל שפותח את פרק ג. ההמשך הוא "דע מאין בא ולאן אתה הולך וכו'" ועוד המשך "מאין באת? מטפה סרוחה וכו'". הוא מסביר שיש שלבים במשנה זו: שלב ראשון – "הסתכל בשלשה דברים". שלב שני – "דע מאין באת". שלב שלישי – "מאין באת? מטפה סרוחה". מי שבשלב השלישי מתבונן בעכירות הגוף כדי להקנות שפלות בנפש. אבל ברבדים העליונים, החל מהרובד הכי עליון – פתיחת המשנה – "הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה" הוא לא מודע, לא מדמיון את ה"טפה סרוחה" שבא ממנה. את המשנה הזו הוא מביא כדוגמה של "גופא טמירתא ואתגליא" – קודם טמיר, והלואי שיהיה טמיר, אבל לפעמים אדם כן צריך להתבונן בטפה הסרוחה שהיא הגוף שלו, כדי להגיע לשפלות.

הסתכל בשלשה דברים-דיבורים - שלשה צמצומים לצורך הבריאה

נסביר יותר לעומק איך הוא אומר: הוא מסביר שלשת הדברים שבהם יש להתבונן ולא לבוא לידי עבירה קשורים לכך שה' ברא הכל בדבור, כולל את הנשמה שלנו. מאמר בריאת האדם "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". יש מאמר שלם, "ויאמר אלהים נעשה אדם" – הדבור בו ה' ברא אותנו, במעלה הכי גדולה, "בצלמנו כדמותנו". לפני כן, הוא אומר, היו שני דיבורים קודמים שלא מופיעים בפירושו בתוך התורה. יש דיבור שבעצם הוא בפנימיות המחשבה – שאצלו יתברך גם המחשבה נקראת דבור – ועליו כתוב "ישראל עלו במחשבה". לפני בריאת העולם, לפני הצמצום הראשון בלשון הקבלה, ה' כבר אמר בינו לבין עצמו

אדע שאני מעביר שיעור – שאם אני חושב על כך תוך כדי העברת השיעור אני מקלקל את התועלת הפנימית שיכולה להיות מהשיעור. מסביר המגיד שהעולמתא שפירתא, העלמה היפהפיה שלנו, אין לה עינים להסתכל על עצמה, להיות מודעת לעצמה, תוך כדי שהיא עושה דברים טובים בחיים. בנוגע לעצמה, היא לא מסוגלת להסתכל על עצמה – וזה טוב מאד. כי אם היא מסתכלת על עצמה תוך כדי שהיא פועלת זה מקלקל את הזרימה, מה שהיא זורמת באמת באופן טבעי עם ה' יתברך. זהו ממש יסוד היסודות אצלנו – שאין לה עינים להסתכל על העבודה של עצמה, מה היא עושה. אז העבודה יוצאת טוב.

"טמירתא ואתגליא" - זמני צניעות וזמני מודעות לשפלות הגוף

נמשיך לפרש לפי הרב המגיד ממעזריטש: "וגופא טמירתא ואתגליא" – הגוף שלה טמיר וגלוי. הוא מסביר – הכל בשיטה אחת – האם טוב שהיא מודעת לגוף שלה? בדרך כלל חושבים שבת, אשה, כן מודעת לגוף. האם זה טוב או לא טוב? לפעמים הגוף שלה טמיר בעיני עצמה, שאינה מודעת לגוף – טמירתא – ולפעמים כן צריך להיות אתגליא. את החלק הראשון של הפתגם הוא פירש שטוב שאין לה עינים, אבל את החלק השני הוא מחלק לזמנים. בדרך כלל טוב שהגוף שלה מוסתר גם מעצמה – הרי זהו יסוד הצניעות, שהיא כל כך צנועה שגם היא עצמה לא יודעת. כמו שמסבירים לגבי בעל סוד, שיש אחד שיש לו סוד וכולם רואים עליו שיש לו סוד; יש שני, שיש לו סוד ולא רואים עליו, אבל הוא מודע אליו; ויש בעל סוד שלישי, בעל הסוד האמתי, שגם הוא עצמו לא מודע לסוד שלו – אפשר למסור לו סודות, כי הוא כביכול שוכח מהם לגמרי. זו הצניעות האמתית, ולא רק אשה צריכה להיות צנועה אלא כל אחד צריך להיות צנוע. רבי זושא הסביר שתכלית התשובה, הפסוק היוצא מה-ה של תשובה, היא "הצנע לכת עם הוי' אלהיך".

את עצמו בעבורנו, באהבה-רבה שלו אלינו. מי שלומד קבלה צריך להתבונן, שכל הצמצום, כל השלבים של ההשתלשלות, הם כדי להגיע אלינו, איך שאנחנו יושבים עכשיו, כדי שה' ישרה בתוכנו. כל השלבים האלה הם אנחנו בתור אדם אמצעי. בסוף, כשאנחנו יושבים כאן, זהו אדם חיצוני עליו נאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

התנא עקביא בן מהללאל אומר שאם רק נתבונן בשלשת הדברים האלה – בשרש העליון שלנו, בירידה שלנו לתוך העולם הזה ואיך שאנחנו נמצאים כאן, ובמיוחד נתייחד על השלב האמצעי, איך שה' מצמצם את עצמו – בתניא מביא זאת על פי מאמר חז"ל "אהבה דוחקת הבשר". כשיש הרבה מאד אהבה היא דוחקת, מכווצת, שאדם מתכווץ לגמרי על מנת להתייחד, להתחבר עם אהובת נפשו. ה' עושה מאמץ אדיר כדי לצמצם עצמו בשבילי, להכנס לתוכי, אז "כמים הפנים לפנים". כמו שכתוב בתניא" – עלי לעבוד אותו באהבה בשמחה ובמסירות נפש, ואף פעם לא למרות את פי ה'.

("לך אמר לבי") שהוא חפץ, יש לו שעשוע ותענוג בלבד איתנו. זה הדבור הראשון.

הדבור השני הוא סוד הצמצום – שאי אפשר להשרות שכינתו עלינו, להכנס ולדור בתוכנו, בלי לצמצם את האור שלו ולהמשיך אותו דרך הרבה מסכים וצמצומים ועולמות עד שמגיע בסוף אצלנו, וה' יוכל להשרות את שכינתו בתוכנו, בקרבנו. השלב של כל הצמצומים הוא הדבור השני של ה'.

אחרי שהכל מוכן יש דבור שלישי – "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

כך מנסח הרב המגיד. איך אומרים זאת בחסידות חב"ד? חב"ד היא המשך, שמוסיף הרבה מינוח חדש ומיוחד – תפיסה יותר טובה. בחב"ד יש מושג שנקרא שלשה אדם – שלש בחינות של אדם. בסוף "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". קוראים לשלש הבחינות אדם פנימי, אמצעי וחיצוני. אדם הפנימי הוא איך שה' חשב אותנו עוד לפני הבריאה. אדם האמצעי הוא מה שה' מצמצם עצמו כדי להגיע אלינו, לחלק בורא שנעשה נברא, המוגבל. האיך סוף צריך לצמצום

¹¹ תניא תחלת פמ"ט וז"ל:

והנה אף כי פרטי בחי' ההסתר וההעלם אור א"ס ב"ה בהשתלשלות העולמות עד שנברא עוה"ז הגשמי עצמו מספר ומינים ממינים שונים כידוע לטועמים מעץ החיים: אך דרך כלל הם שלשה מיני צמצומים עצומים כלליים. לשלשה מיני עולמות כלליים. ובכל כלל יש רבוא רבבות פרטיים. והם שלשה עולמות ב"ע. כי עולם האצילו' הוא אלהות ממש. וכדי לברוא עולם הבריא' שהן נשמות ומלאכים עליונים אשר עבודתם לה' בבחי' חב"ד המתלבשים בהם והם משיגים ומקבלים מהם היה תחלה צמצום עצום כנ"ל. וכן מבריאה ליצירה. כי אור מעט מזער המתלבש בעולם הבריא' עדיין הוא בבחי' א"ס לגבי עולם היצירה. ואי אפשר להתלבש בו אלא ע"י צמצום והעלם וכן מיצירה לעשיה וכמ"ש במ"א ביאור שלשה צמצומים אלו באריכות

לקרב אל שבלינו הדלל ותכלית כל הצמצומים הוא כדי לברוא גוף האדם החומרי ולאכפייא לס"א ולהיות יתרון האור מן החושך בהעלות האדם את נפשו האלהית והחיונית ולבושיה וכל כחות הגוף כולן לה' לבדו כנ"ל באריכות. כי זה תכלית השתלשלות העולמות. והנה כמים הפנים לפנים כמו שהקב"ה כביכול הניח וסילק לצד אחד דרך משל את אורו הגדול הבלתי תכלית ונגזו והסתירו בג' מיני צמצומים שונים. והכל בשביל אהבת האדם התחתון להעלותו לה'. כי אהבה דוחקת הבשר. עאכ"ו בכפלי כפליים לאין קץ כי ראוי לאדם ג"כ להניח ולעזוב כל אשר לו מנפש ועד בשר ולהפקיר הכל בשביל לדבקה בו ית' בדביקה השיקה וחפיצה ולא יהיה שום מונע מבית ומכחוץ לא גוף ולא נפש ולא ממון ולא אשה ובנים.

וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה". אבל לכתחילה עדיף להסתכל בשלשת הדברים הראשונים – שלשת שלבי ירידת הנשמה לגוף, עם דגש על מסירות הנפש של ה' לברוא אותי – ואז "אי אתה בא לידי עבירה".

עד כאן הפירוש שלו על שני הדברים הראשונים של הסבא, עד "וגופא טמירתא ואתגליא".

"איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת"

ביממא" - מהתעוררות פתאומית לעבודה

סדירה

אחר כך בא החלק השלישי: "איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא". את הכל הוא ממשיך לפרש על אותו ענין, של מודעות עצמית ופניות ואין להשמר מהן. הוא נותן משל שכדי לבוא לפני המלך סתם ככה צריך הרבה הכנות – אי אפשר להכנס סתם ככה. אבל מה קורה אם פתאום אתה מקבל מברק שהמלך קורא לך לבוא? אם אתה מקבל את המברק הזה אתה בתוך הפיזי'מה שלך על הבקר, אין לך אפילו זמן להתלבש, ואתה צריך לרוץ מהר אל המלך – המלך קורא לך! יש כאלה רגעים בחיים שמרגישים שהמלך קורא לי עכשיו – כלומר, מקבלים התעוררות ספונטאנית לעבודת ה' – ואותו רגע שמרגישים בו כך נקרא "איהי נפקת בצפרא". הרגע הזה נקרא "צפרא". יש רמז – המגיד לא אומר, אבל כתוב בעוד ספרים – **צפרא** בגימטריא **שע** ("ע"ה), גילוי **שע** נהורין, מושג בקבלה של "באור פני מלך חיים".

במשל של המגיד, ברגע הזה המלך קורא לי, עכשיו, אז לא עושים שום חושבים. כך רק בבקר, אבל במשך היום, כשאני יורד מההתלהבות הספונטאנית, נשאר רושם ההתלהבות הזו – לכן נקרא יום – אבל אני כבר מתחיל להיות מודע לעצמי, אז יש עבודת "אתכסיאת", לכסות את ההתלהבות, את הרגשת 'יש מי שמתלהב'. ברגע שהוא בקר, כשאני מרגיש שהמלך קורא לי – ההתעוררות – אני צריך מהר לרוץ אליו, כן מודעות עצמית לא

כל זה פירוש המגיד ל"הסתכל בשלשת דברים ואין אתה בא לידי עבירה" – אם רק הייתי מסתכל בשלשת השלבים, ובמיוחד איך ה' ממצמצם עצמו בשבילי, אף פעם לא הייתי עושה עבירה. אבל מי שלא במדרגה זו כן צריך להסתכל בפחיתות שלו.

נפילה לפניות דורשת התבוננות

בשפלות הגוף

נחזור ל"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" – שהיא לא תהיה מודעות לעצמה תוך כדי עבודת ה' שלה. איך קוראים למצב בו היא כן נופלת נפשית ונעשית מודעת לעצמה? מלה מאד פשוטה, שמשתמשים בה בכל ספרי החסידות – פניה. הכל מתחיל מכך שאדם נותן לעצמו טפיחת שכס ואומר 'אני בסדר' – צדיק, או בינוני, עושה מצוות, נותן צדקה, עושה טובה למישהו. המודעות העצמית לטוב שאתה עושה נקראת פניה. כדי להשמר מפניות עדיף לא להיות מודע לעצמי בכלל, כי ברגע שאני כן מודע לעצמי אני עלול בן רגע ליפול – וזה מה שמקלקל את העבודה.

כל זמן שאדם עוד לא נפל בפניה – כשהוא לא מודע לעצמו, שזהו המצב הרצוי לכתחילה, הוא "טמירתא" – לא צריך לעשות חשבון כמו שכתוב בספרי מוסר, שמאד מדגישים את עכירות גוף האדם. אבל ברגע שהוא כן נופל לפנייה הוא מגיע לשלב השלישי של "עקביא בן מהללאל", ואז צריך לחשוב "מאין באת? מטפה סרוחה" כפשוטו.

החדש הזה, חדש החשבון, חדש אלול – אם מגדירים אותו רק כמו המשפט המסיים של המשנה, חדש שלם לחשוב על "מאין באת מטפה סרוחה", זהו אכן חשבון נפש – אבל חשבון נפש בדיעבד, למי שנמצא במדרגה התחתונה. מהי המדרגה התחתונה? שהוא מלא מודעות עצמית, מלא פניות. אם אתה מלא פניות באמת תתחיל להתבונן בשפלות שלך, ש"מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין

באמת יוצא תכשיט, שבאמת מיפה ומפתה – זהו חידוש.

הוא אומר ש"אתקשטת בקשוטין דלא הווי", שהיא מתקשטת בקישוטים שלא היו, היינו שהיא מתקשטת בקישוטים שאינם מזהב, קישוטים שאינם ממצוות ומעשים טובים שלה. הקישוטים שלנו בעיני ה' הם כל הדברים הטובים שאנו עושים. אבל אם אני מתקשט במצוות ומעשים טובים שלי, בתורה שלמדתי, ובכך רוצה למשוך ולפתות את החתן – זהו לא חידוש, ואף יש בכך טעם לפגם. מה הטעם לפגם? הכל חוזר להתחלה – זו מודעות עצמית למעשים הטובים שלי, שאני רוצה לקחת לעצמי את כל הזכויות. יש לי הרבה זכויות, עשיתי הרבה מעשים טובים ואני שם אותם עלי, יש לי הרבה תכשיטים. אבל העולמתא שפירתא שלנו לא מתקשטת ככה, אלא בקשוטין דלא הווי – חומר גלם שלא ראוי בשום פנים ואופן להיות קישוט, משהו בדיוק ההיפך מזהב. מה זה? היא מתקשטת מהלכלוך, מהמעשים הרעים שהיא עשתה, תוך כדי שהיא חוזרת בתשובה. הקישוטים שלא היו הם עבודת התשובה.

תכלית המאמר, ולכן מאד קשור לחדש אלול ועשרת ימי תשובה, שהקישוטים צריכים להיות קישוטים שלא היו. ההסבר שלו הוא על דרך מאמר חז"ל שמי שזוכה לתשובה מאהבה זדונות נעשו לו זכויות. מה הקישוטים שלו? העבירות שלו. כי הוא בורח מהן. אבל מה חומר הגלם של התכשיט? הלכלוך הכי מכוער, הרוע, הוא הופך להיות התכשיט שלו. אלה קישוטין דלא הווי, זו מעלת בעל תשובה על הצדיק הגמור, ש"במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם". למה? כי לצדיק גמור יש רק זכויות. לבעל תשובה אמתי הזדונות נעשו לו זכויות – סוג אחר של זכויות, של תכשיטים.

עד כאן הביאור של הרב המגיד על המאמר הפלאי הזה של הסבא – מה הסבא רוצה ללמד אותנו. כמו שאמרנו, הכל סביב למושג

מודעות עצמית, אין לי זמן בכלל לחשוב על עצמי. אני רץ מהר לתפלה וללימוד או לכל עבודה. אבל "ביממא" – מסבירים בחסידות שכאשר חויה מסוימת מגיעה לשיא, מה שנמשך מזה אחר כך הוא כבר 'לא זה'.

יש סיפורים של גדולי החסידים, שעוד חסיד הבחין שכעת נגמרה אצלך ההתלהבות. הוא קופץ על השלחן לרקוד בשיא ההתלהבות, אבל אם הוא ממשיך עוד רגע יותר מדי – כאשר ההתלהבות האמתית נגמרה, והוא ממשיך לרקוד על השלחן לפני כולם, זה כבר נותן יניקה לחיצונים. כאשר הוא ממשיך לרקוד על השלחן, לאחר שפגה ההתלהבות הראשונית, הוא כבר נמצא במודעות עצמית. כשהתעורר בהתלהבות פתאומית וקפץ על השלחן הוא היה בסדר גמור – כך צריך להיות, לא לדכאות את זה. יש שני קצוות – יש מי שמקבל התעוררות פתאומית ומתבייש בעקבות כך, הוא מתבייש – אבל לא, "איהי נפקת בצפרא", היא יוצאת בבקר. אך צריך להבחין. באותה שניה שמתחילה האינרציה להשתלט על הספונטאניות, זו כבר פניה ומיד צריך להתכסות, לסיים.

"אתקשטת בקשוטין דלא הווי" -

התקשטות בעבירות בכח התשובה

אחר כך מגיעים לשיא של מאמר הסבא: "אתקשטת בקשוטין דלא הווי" – היא מתקשטת בקישוטים שלא היו, לא היו ולא נבראו מעולם. הקישוטים של הכלה נקראים בקבלה העלאת מ"נ – שהכלה מעלה מיין נוקבין, אתערותא דלתתא לקראת החתן. אלה הקישוטים שלה. אבל הכלה שלנו, כנסת ישראל – במיוחד במזל בתולה של חדש אלול – מתקשטת בקישוטים שלא היו. מה הפירוש? לכל שלב כאן יש משל. אם יש לך חתיכת זהב ואת נותנת אותה לתכשיטן שיעשה תכשיט – ניחא, ככה עושים תכשיטים מזהב, לא חידוש. אבל אם יש איזו גרוטאה, ולא סתם גרוטאה אלא משהו ממש מכוער ומלוכלך, ועושים ממנו תכשיט – ובסוף

היא סוד האמונה. האמונה היא הכח הכי עליון בנפש, בתוך הכתר היא הראש העליון של הכתר, רדל"א, רישא דלא ידע ולא אתידע. לכן את הפירוש הזה, בו הוא מפרש את כל המאמר ביחס לאמונה שלנו, נשים בכתר – כפשוטו.

רבי נחמן היה מאד נגד חקירות – ללמוד ספרי חקירה עם כל מיני שאלות על האמונה בה' – אפילו ספרי גדולי ישראל, כמו המורה נבוכים של הרמב"ם. הוא מאד התנגד שהחסידים שלו יסתכלו בו. למה? כי צריך להאמין בה' באמונה פשוטה, כך הוא אומר, בלי חקירות.

איך הוא מפרש את ה"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין"? מה שאנחנו עלמה יפה היא האמונה שלנו, היפי של עם ישראל. ה"יפת תאר ויפת מראה" של רחל אמנו היא האמונה שלה. או שאמונה היא רדל"א, המדרגה הכי גבוהה בכתר, או שהיא מלכות. "איהו אמת איהו אמונה" – יעקב הוא אמת ואשתו האהובה, רחל, היא האמונה. "עיינין" היינו עיון בחקירות, אבל "לית לה עיינין" – לא מעיינת בשום דבר, בלי עיון, בלי חכמות (מאד מתאים לרבי נחמן) לא חוקרת את האמונה שלה, מאמינה במסירות ובטבעיות. לכן אמרנו בהתחלה שיש מפרשים שמאד טוב שאין לה עינים – הכי טוב אצל רבי נחמן כאן, שאין לה עינים לחקור ולהקשות. היא אף פעם לא מקשה קושיות על האמונה – האמונה פשיטא אצלה. לכן קוראים לכך אמונה

מודעות עצמית – יסוד היסודות אצלנו בתורת הנפש.

ג. פרצוף פירושי לשון הסבא דמשפטים

נחזור ונתחיל מהתחלה: אמרנו שיש הרבה מאד פירושים למאמר של הסבא. הכי נוגע לנו הפירוש שאמרנו, לכן הארכנו להסביר אותו, אבל יש עוד הרבה פירושים. כדרכנו נשתדל לעשות מהם סדר, כלומר מודל שנקרא פרצוף. יש פירושים שמפרשים את כל ארבעת שלבי המאמר. יש עוד יותר פירושים שמתייחסים רק להתחלה – מי היא ה"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין", מה זה אומר לנו.

כתר: סוד האמונה (לקו"מ)

נתחיל מהכתר. לא תמיד נאמר את המקור, אבל לפעמים נאמר בשם מי הדברים. הפירוש שנסביר כעת הוא מליקוטי מוהר"ן^ט של רבי נחמן מברסלב. יש כמה פעמים שהוא מזכיר את המאמר, אבל רק פעם אחת הוא מסביר את כל ארבעת שלבי המאמר.

עלמה בלי עינים - אמונה בלי חקירות

הוא אומר שה"עולמתא שפירתא" – העלמה היפה שלנו, שאמורה להיות אנחנו –

כן, 'וגליא'. הינו שאצל המאמין הדבר גלוי, כאלו רואה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו, מחמת גדל אמונתו השלמה: נפקת בצפרא ומתכסיא ביממא, כי האמונה מתחדשת אצל האדם בכל בקר, בחינת (איכה ג): "חדשים לבקרים" וכו'. ומתכסיא ביממא, מחמת טרדת עסקי עולם, נתכסה האמונה: מתקשמת בקשומין דלא הוו, הינו עקר קשומי האמונה, כשמקרבין אצלה בני אדם שלא היו מקרבין לה.

^ט לקו"מ סג (סוף אות ה) וז"ל:

וזה בחינות (סבא משפטים דף צ"ה): עולמתא שפירתא דלית לה עיינין. עולמתא שפירתא, זה בחינת אמונה, בחינת (שיר השירים ו) "יפה את רעיתי", בחינת: "רעה אמונה! דלית לה עיינין, הינו אלו הקשויות הנ"ל, שאין לעין בהם, וצריך לחזק באמונתו: גופא טמירתא ואתגלי, כי היא טמירא, כי אם תשאל את המאמין איזה טעם באמונה, ודאי אינו יודע להשיב לך טעם, כי אמונה אינו שייך אלא בדבר שאינו יודע טעם. ואף על פי

ברסלב היא כנגד הזמר, המלכות של החיות הטהורות, בחינת רחל, בחינת אמונה פשוטה ללא קושיות וחקירות. **זמר ועוד רחל = תהלים**, של "נעים זמרות ישראל", סוד מילוי אל אלהים – **אלף למד אלף למד הי יוד ממ** – כוונת התיקון הכללי של רבי נחמן שהוא תיקון הדעת של רחל כנודע).

אבל אם כבר, הרמב"ם כן הקשה קושיות – מה איתו? מה עם עוד צדיקים גדולים שכשיטה – כמו בחב"ד – כן לומדים את הספרים האלה? צריך לומר ששייך לפרצוף לאה (משה, הרמב"ם, זכה לבניה, פרצוף לאה). ללאה יש עינים והיא בוכה – או שבוכה בעינים שלא תכשל בחקירות שלה, כנראה צריך לבכות, אבל היא גם מעיינת ויש לה עינים יפות (כלומר שיפה לה העיון השכלי). בכל אופן, זה רק היה להסביר איך הוא מסביר את "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" – אמונה פשוטה בלי חקירות, בלי להקשות קושיות.

"טמירתא ואתגליא" - אמונה

בלתי-מוכחת לזולת ומוחשית לי

נמשיך להסביר לדרוכו: כתוב שהגוף שלה "טמירתא ואתגליא". איך הוא מסביר? שאם מישהו בא ושואל אותי להסביר, להטעים, את האמונה שלי ולהוכיח לו – היום מנסים להמציא כל מיני הוכחות, שרבי נחמן ובכלל החסידות (כולל חב"ד) נגד שצריך להוכיח למישהו אמונה. אבל כאן הוא כותב שאם מישהו יבוא ויבקש ממני לנמק את טעמי האמונה, או שיקשה קושיות שאסביר לו, איני יודע – לא יכול להשיב לו, אצלי זה אמונה

פשוטה – דבר פשוט. בדבר פשוט לגמרי אין מה להקשות קושיות – פשוט.

העדר עיני רחל (לעומת עיני לאה)

איך מדייקים המפרשים המקובלים יותר את המשפט "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין", שמתייחס בעיקר לרחל? לתיאור היפי שלה בתורה. בלאה כתוב "ועיני לאה רכות" והתרגום אומר שהן יפות – משבחים אותה ביפי עיניה. יש פירוש אחר, הפוך מיפי, שענייה רכות היינו שהיתה בוכה – פוגע ביפי – כי אמרו "הגדולה לגדול", שהיא תנשא לעשו. חז"ל אומרים ש"כל כלה שענייה יפות כל גופה אין צריך בדיקה" – אם יש עינים יפות סימן שהיא "יפה כולה", הכל בתוך העינים שלה. אבל על רחל כתוב שכולה היתה יפה, בלי שכתוב על העינים שלה – היא עלמה יפה בלי עינים. זהו פשט של המקובלים, שרואים כאן את ההשוואה בין רחל ללאה – ללאה יש עינים ולרחל אין עינים?

מסבירים עוד יותר במונחים של קבלה, שפרצוף רחל יוצא מהתפארת של ז"א בעלה ולכן עיניו לא מגיעות אליה². היות שהיא יוצאת ממקום שאינו מול העינים אין לה עינים. אבל לאה לא ככה, יוצאת ממקום יותר גבוה בז"א, מול העינים, ולכן יש לה עינים. חוזר לכך שלאה היא עלמא דאתכסיא, אותיות המחשבה. איפה אדם מעיין, מקשה קושיות ומתרץ תירוצים? במחשבה שלו.

רבי נחמן לא אומר זאת, הוא אומר שצריך להיות רק רחל, בלי עינים, בלי להקשות קושיות (מתאים למה שמוסבר אצלנו במקום אחר, בענין שבע החיות הטהורות, שחסידות

על רחל שהוא עולימתא שפירתא ולית לה עיינין שלא מוזכר בה עינים בכתוב כלל.

² נזר ישראל על אתר, וז"ל:

הוא מלכות שיוצא מהת"ת ולמטה, ואם כן אינה נגד עיינין כמו לאה שהיא נגד הפנים.

² ראה דמשק אליעזר על אתר (ועד"ז כתב במתוק

מדבש), וז"ל:

מהו עולמתא שפירתא ולית לה עיינין, לפי דכתיב אצל לאה ועיני לאה רכות וברחל לא נזכר עינים כלל אלא ורחל היתה יפת תאר ואמרו רז"ל כלה שענייה יפות לא צריכה עוד בדיקה לזה אמר

ישראל הוא לקרב לאמונה שלנו מי שלא שייך אליה בכלל.

את מה שאמרנו עכשיו הוא לא מסביר יותר, אבל אפשר לשאול עליו – בעל התשובה הוא קישוט וגר צדק עוד יותר קישוט, אלה התכשיטים שאיתם אנחנו מתקשטים ומפתים את ה' לשכון בינינו. איך יתכן לקרב מישהו לאמונה שאי אפשר להסביר? מה שגלוי לי איני יכול להסביר לזולת, אבל אפשר להקרין אותו – אפשר לשדר, אפשר להראות את האמונה. רחל היא מילים, היא דיבור, וכתוב בה "האמנתי כי אדבר". אם תקשה לי קושיות – אין לי בדיוק מה לומר. אבל לדבר על הענין דברים מאירי עינים ("פתח דבריך יאיר") אפשר.

כתוב ש'דברים היוצאים מהלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם' – כשאני מדבר על הדברים האלה. לא דבור שכלי אלא ביטוי של החויה. רבי נחמן מאד אהב את הפסוק "חס לבי בקרבי, בהגיגי תבער אש, דברתי בלשוני" – ר"ת חב"ד, אומרים שזה החב"ד של ברסלב – ודיבורים אמתיים וחמים מתוך הפנימיות שלי, מתוך הלב שלי, כן יוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב ופועלים. ככה בהחלט אפשר לעשות תכשיטים – לקרב את הרחוקים. זה עיקר התכשיט של עם ישראל.

עד כאן הפירוש של רבי נחמן בלקו"מ, והיות שהכל באמונה – פירוש של אמונה – נשים בכתר.

השלמה: ציצית עושה עינים

לאמונה

ה"פרפראות לחכמה" על לקו"מ מוסיף משהו: בכתבי האריז"ל סוד ה"עולמתא שפירתא" מבואר בכוונות מצות ציצית בפע"ח. רבי נחמן אמר שה"עולמתא שפירתא" היא האמונה של עם ישראל. הוא מסביר את הקשר לעם ישראל – שעל ידי ציצית, לשון הצצה, עושים לאמונה עינים (לפי הדעה שצריך לעשות לה עינים). הוא מוסיף עוד ווארט, שעל ידי מצות ציצית זוכה לקבל עצת צדיקים ונחקקת בו אמת

פשוטה. כלומר שעבור הזולת (המקשה קושיות) האמונה שלי היא "טמירתא". אבל אני ביני לבין עצמי – גלויה האמונה שלי כמו דבר מוחשי לגמרי, שאני רואה בעינים, "אתגליא". שוב, הוא מסביר שהאמונה היא טמירתא ביחס לזולת, אבל אתגליא לי – אצלי האמונה גלויה לגמרי, מאיר לי לגמרי שיש ה' בעולם, שיש השגחה פרטית, שיש תורה מן השמים. אצלי גלוי, אבל כדי להוכיח למישהו אחר זה טמיר.

"נפקת בצפרא" - "חדשים לבקרים

רבה אמונתך"

אחר כך על "איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא" – יוצאת בבקר ומתכסה ביום – הוא אומר דבר פשוט. "חדשים לבקרים רבה אמונתך", כל בקר כשקמים – "וישכם אברהם בבקר" (ראש כל המאמינים), האמונה מקבלת תוקף ובהירות על הבקר – כל בקר האמונה שלנו מתחזקת. אבל "אתכסיאת ביממא", אני יוצא לעבוד וטרוד בעסקי עולם הזה, טרדות הפרנסה וכו', האמונה שלי מתכסה. כך הוא מסביר, האמונה שלי "נפקת בצפרא", "חדשים לבקרים רבה אמונתך", ו"אתכסיאת ביממא" בגלל טרדות עסקי העולם, זה לשונו.

"קישוטין דלא הוו" - בעלי תשובה

וגרי צדק

אחר כך מסביר את הדבר האחרון, מאד נוגע לנו, הכי חשוב: "אתקשטת בקשוטין דלא הוו" נותן איזון לדבר השני. הדבר השני היה שאיני יכול להסביר לך את האמונה שלי אבל אצלי היא גלויה לגמרי. מה הדבר האחרון? שהיא מתקשטת בקישוטים שלא היו – הוא מסביר שעיקר הקישוטים שלנו, רחל, כנסת ישראל, הוא כאשר זוכים לקרב רחוקים. "קישוטין דלא הוו" היינו בעלי תשובה או גרי צדק. רבי נחמן דבר הרבה מאד על גרי צדק, שצריך לעשות גרים. מי כמו גר צדק שהוא קישוט שלא היה בעולם, כמו בריאה חדשה יש מאין ואפס המוחלט. עיקר הקישוטים של עם

חכמה: עצימת עינים ביחודא עילאה (הרבי מהר"ש)

עצימת עינים בק"ש (יחו"ע) ופקחת בבשכמל"ו (יחו"ת)

איך מוסבר בחב"ד, במאמרים העמוקים של החסידות? עיקר הדגש על ההתחלה, כמו שאמרנו קודם שלפעמים מדברים רק על החלק הראשון של המאמר, "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין". מה שנאמר כעת בקיצור הוא מאמר של הרבי המהר"ש²².

הוא מסביר את דברי הסבא, כמו שכתוב גם בעוד ספרים, בדרך של חב"ד. ה"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" רומזת למנהג ישראל שעוצמים את העינים כשאומרים "שמע ישראל וגו'"²³. כבר כוונה מאד מעשית, שכל אחד יכול לאמץ בתפלות יום-יום – כשאני עוצם את העינים ואומר "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" צריך להתבונן, או לחשוב, שעכשיו אני נעשה ה"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין", אין לי עינים. נשמע קשור לדברי רבי נחמן, שגם מביא זאת²⁴, רק שמביא בהקשר אחר שנאמר בהמשך. גם הוא אומר שכאשר אומרים "שמע ישראל" אני עוצם את העינים בבחינת "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין".

איך הפשט בחב"ד? שעצימת העינים, ה"לית לה עיינין", היא כדי להגיע ליחודא עילאה. כשאני פוקח עינים ורואה את המציאות במקרה הטוב אני יכול להגיע לכך שה' נמצא כאן ומשגיח עלי – הלמעלה מהזמן נמצא בתוך המקום והזמן. זהו המשך של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ואחר כך "ואהבת את הוי' אלהיך וגו'". רק מי שבמציאות הזו יכול לאהוב את ה', כמו שכתוב "יש מי שאוהב" – לכן אומרים "ברוך שם" בין שמע ל"ואהבת". שם

האמונה. אין לאמונה עינים, כי אסור לחקור, אבל כמו שאצל הרמב"ם צריך להפוך את האמונה לדעת – שתהיה בהכרה, שתהפוך לידיעה, להפוך אמונה לאמת – לכך זוכים על ידי שמקבלים את עצת הצדיקים, בחינת "פלא יועץ". כמו כל דבר אצל רבי נחמן, יש כמה שלבים – על ידי מצות ציצית הוא זוכה לקבל עצת צדיקים, ואז נחקקת בו אמת האמונה.

מתאים מאד למה שהרבי ר' אלימלך אמר שה"זהיר טפי" של הדור שלנו הוא ציצית. הוא התכוון לכל הדורות עד ביאת משיח. בזהר כתוב שה"אבוך במאי הוי זהיר טפי" היה זהיר בציצית – יש משהו שהיא ה"זהיר טפי" בכל הדורות. חוץ מכך שציצית שקולה כנגד כל המצוות, יש בה סגולה מיוחדת לחקוק את האמת של האמונה על הלב (קשור ל"ניכרין דברי אמת" לעומת ה"פתי יאמין לכל דבר" שלמדנו כמה פעמים מהצמח צדק). החיבור הוא דווקא על ידי הצדיקים – מתאים לנעם אלימלך, כי כל ענינו לקבל עצת הצדיקים, קשר לצדיקים. בציצית יש שני צדיקים, חיבור צדיק עליון וצדיק תחתון, כמו בפסוק "רננו צדיקים בהוי'" – כוונת ההשטחות על קברי הצדיקים. בכל אופן, משמע שאמת האמונה נחקקת בלב דווקא כשמקבלים מצדיק עצה (עצה רומזת ל"עני הוי' אל צדיקים" ועל ידי כך הוא מאיר את עינינו להכיר באמת האמונה שלנו). מתאים לברסלב, שהכל "לקוטי עצות". הרבי הקודם אמר על התניא שהוא ספר לקוטי עצות לכל תחלואי הנפש.]

²² כמפורש בפע"ח הנ"ל הערה ה (ובכ"ד).

²³ ראה גם לקו"מ ו, ג.

²⁴ ד"ה "ויברך אלהים" תרל"ב – הובא כולו

בנספח בסוף המאמר.

עינין" – כי נמצא, כמו אור השמש בתוך גוף כדור השמש, במצב של יחודא עילאה.

מי כן רואה את המציאות ופועל בתוכה, ואוהב את ה' אברהם אבינו הוא עמוד האהבה. הוא כותב שיח"ע הוא יצחק אבינו ויח"ת הוא אברהם אבינו, לכן לעתיד לבוא נאמר דווקא ליצחק אבינו "כי אתה אבינו", הוא יהיה העיקר בביאת המשיח, כאשר יקוימו כל היעודים כפי שהם אצל ה' – "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון" – נאמר "ותכהינה עיני מראות", כמו העינים של הבעטלער העוור של רבי נחמן, הוא רואה אבל משהו אחר.

למצב הזה קוראים בטול במציאות. יח"ע הוא בטול במציאות ויח"ת הוא אהבת ה' מתוך האור שמאיר על הארץ. אנחנו יודעים שבטול הוא ביטוי החכמה – ובפרט בטול במציאות. לכן הפירוש של חב"ד ל"עולמתא שפירתא" הוא במלה אחת בטול, המלה הכי חשובה בכחסידות חב"ד. הוא מפרש ש"עולמתא שפירתא וכו'" היינו מי שנמצא בבטול הכי גבוה, בטול במציאות – עוצם עינים. הבטול הוא פנימיות החכמה.

תפארת: פירוש המגיד ממעזריטש

עשינו כתר וחכמה והתחלנו – קצת באריכות – עם פירוש המגיד, לכן כדאי שכבר נמקם אותו. בעבודת ה' הוא הכי חשוב, לכן התחלנו בו. איפה כיסוי המודעות העצמית, מקור כל הפניות בנפש? בתפארת. בתפארת יש שלישי עליון מכוסה ושני שלישים תחתונים מגולים, עם מודעות עצמית. המצב העליון, המכוסה, נקרא "עץ החיים" – שם יש חיים נצחיים ("ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם"). ברגע שיורד מהשלישי העליון לשני התחתונים, נעשה מודע לעצמו ומוליד פניות – על כך המגיד המדבר.

כבוד מלכותו הן שלש מלים שהן הארה (הארה דהארה דהארה) מהאור העצמי של ה' ("ברוך" הוא להמשיך למטה).

אור השמש בשמש ומחוצה לה

מה המשל? יש את אור השמש שמאיר על הארץ ובזכותו אני רואה את המציאות – זהו אור ה'. אבל יש אור השמש כמו שהוא בתוך השמש, ששם הוא בטל במציאות לגמרי. זה אולי המשל הכי חשוב בכחסידות חב"ד בהתבוננות מה בין יח"ע ליח"ת. יח"ע הוא להיות במצב כמו אור השמש בתוך השמש, מצב בו ודאי אין לי עינים. כשאני אומר "שמע" אין לי עינים – זהו אור השמש כפי שהוא בשמש. במקור זהו משל מהבעש"ט ומי שמפתח אותו הוא אדמו"ר הזקן – "שני המאורות הגדולים" – על האור שבתוך המאור. אבל כאשר האור מאיר על הארץ, בשכמל"ו, אני מרגיש את אור ה' שמאיר במציאות, מאיר את המציאות, יח"ת. אז אני פותח את העינים.

גם לפי הפירוש הזה טוב שאין לה עינים – ברגע שיש לה עינים זו ירידה. המצב של "לית לה עינין" לראות את המציאות בכלל, כי "כולא קמיה כלא חשיב", והיא כעת בתוך המאור, בתוך ה'. קוראים לזה גם אור בתוך המאור וגם, באופן של נשיאת הפכים, קוראים לו "בורא חשך". יחודא תתאה, כשפותחים את העינים ורואים את המציאות הנבראת, נקרא "יוצר אור". לפי הקבלה ק"ש בבריאה, שם כתוב "בורא חשך".

יח"ע ויח"ת - אברהם ויצחק

קודם אמרנו שמצב "עולמתא שפירתא דלית לה עינין" שייך לרחל אמנו, לרוד המלך, לכנסת ישראל – הכל מלכות בקבלה. כאן הוא מכניס משהו יותר – יח"ע הוא יצחק אבינו, עליו כתוב "ותכהינה עיניו מראות". בסוף ימיו הוא 'זכה' להיות עוור. כעת נעשה חיבור בין חב"ד לברסלב, מי העוור הכי טוב והכי מאושר בעולם? הבעטלר הראשון של רבי נחמן, שלא רואה את העולם הזה בכלל – ודאי "דלית לה

העינים, לכסות את הפנים. מאיפה באות העינים השורפות? אלה העינים של אמא ש"מינה דינין מתערין".

יש עוד הסבר, שגם שייך לאמא – גם טעם למה מכסים את פני הכלה – שהכיסוי הוא בגלל "כבוד אלהים הסתר דבר". יש "כבוד מלכים חקור דבר" במלכות – לכאורה הכלה היא במלכות, אבל שרש הכלה בבינה. כמו שמוסבר בלקו"ת על "כלה עילאה" ו"כלה תתאה" – כלה לשון כליון, אבל יש רק כלות הנפש ויש כליון גמור, אויס, כלה עילאה. על המדרגה של כלה עילאה כתוב "כבוד אלהים הסתר דבר". על כלה תתאה כתוב "כבוד מלכים חקור דבר". אומרים שיש משהו בכלה שמופיע אצלה "כבוד אלהים" וצריך להסתיר. גם טעם זה הוא כי "מינה דינין מתערין".

הפירוש הזה נוגע גם לפירוש הבא, של הדעת, אבל המנהג של כיסוי פני הכלה עם שני הפירושים – או בגלל "הסבי עיניך מנגדי" או בגלל "כבוד אלהים הסתר דבר" – הוא בבינה. שם אלקים כאן הוא במקורו בבינה, "אלהים חיים ומלך עולם". את הטעם הזה נשייך לבינה.

דעת: עין שמאל בלבד

לעלמה יש רק עין אחת - ה"ג שבדעת

מהו פירוש הדעת? חוזר ממש לפשט בקבלה. עד עכשיו, כשאמרנו שהיא עלמה יפה שאין לה עינים, היה פשוט אצלנו שאין לה עינים בכלל. אבל יש פירוש בקבלה, פשט הקבלה¹², שמה שכתוב שאין לה עינים הכוונה לשון רבים, "מיעוט רבים שנים" – אין לה שתי עינים, אבל יש לה עין אחת. איזה עין יש לה? שמאל.

יש לנו את הכתר של רבי נחמן, את הפירוש של חב"ד בחכמה, את הפירוש של המגיד בתפארת.

בינה: כיסוי פני הכלה – "כבוד אלהים הסתר דבר"

כיסוי פני הכלה בחתונה ופני החתן בטלית

יש פירוש אחד¹³ שקשור למנהג ישראל בחופה. לפני החופה – ולפי דעה אחת בהלכה זהו עצמו קנין החופה – החתן מכסה את פני הכלה. יש פירוש שכיסוי פני הכלה הוא על מנת לקיים בה "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין". הגברים זוכים מעין זו, איזו הארה של הסוד הזה, כל בקר כשמי שנשוי מתכסה בטלית גדול ומכסה את עיניו – גם כמו דעקעניש, כיסוי פני הכלה. לכן בכתבי האריז"ל סוד "עולמתא שפירתא" מוסבר באריכות ובעומק דווקא בכוונות ציצית. ציצית כמו הצצה – דווקא שם, במצוה של ראייה, מוסבר הסוד של "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין".

כוונות הכיסוי: "הסבי עיניך"

"כבוד אלהים הסתר דבר"

בכל אופן, יש פירוש שזהו כיסוי פני הכלה. יש שני הסברים מה לכוון. פסוק אחד בשיר השירים אומר "הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני". החתן אומר לכלה: 'תפסיקי להסתכל עלי חזק בעינים שלך', וכנראה לפני החופה לא רק אומר אלא עושה פעולה. למה? כי בעיני הכלה, עם כל האהבה שלה, יש גם תוקף של דינים – של בעירה, יש לה אש בעינים. החתן אומר לכלה – תפסיקי להסתכל עלי, העינים שלך פשוט שורפות אותי. לכן צריך לכסות את

¹² שיחות הר"ן פז, וז"ל:

מה שמכסין את הכלה בדעק טוך (צעיף), כי הכלה רומזת לרחל "עולמתא שפירתא דלית לה

עיינין" (והר שמות צ"ה). גם רמז על בחינת (משלי כה ב): "כבוד אלקים הסתר דבר".

ועיין גם אהבת שלום לקוטים הנ"ל הערה יב.

¹³ וכך הובא במתוק מדבש על אתר.

אחת על המציאות. צריך לתת לו עוד עין, שיהיה מאוזן, יוכל להסתכל עם שתי עינים – גם על מציאות עצמו וגם על מציאות הזולת.

יש אחד שבא עם בעיה של חבר או בן/בת זוג – יש אחד שמסתכל רק על הפן השלילי. צריך לתת לו שתי עינים, שיוכל להסתכל קודם כל באופן מאוזן, ותמיד בסוף אם יש לו גם עין ימין וגם עין שמאל צריך "לאכללא שמאלא בימינא", שיהיה הימין גובר על השמאל, שההסתכלות הטובה תגבר על ההסתכלות הלא טובה. דברנו לא מזמן על הגבר המתוקן – התגבורות, שהטוב גובר על הלא-טוב, ההסתכלות הטובה על המציאות גוברת על ההסתכלות הלא-טובה.

כל זה פירוש הדעת, שיוצא מפשט הקבלה ב"עולמתא שפירתא דלית לה עיינין", שאין לה שתי עינים אלא רק עין אחת. מצד עצמה היא יפה מאד. כשבא אחד מאד פסימי אני צריך לראות כמה הוא יפה – זה יהודי, הוא יפה מאד. יכול להיות שכל האנשים היפים הם פסימיים, עד שלא באים ללמוד בתורת הנפש. היא יפה, יפהפיה, אבל פסימית – מה אפשר לעשות? אפשר לעשות, צריך לעזור לה, לתת לה עין ימין.

חסד וגבורה: "מנורה בדרום ושלחן בצפון"

בחסד וגבורה יש זוג של מושגים בספרי הקבלה – קשור לכלי בית המקדש, "מנורה בדרום ושלחן בצפון". דרום בדרך כלל הוא צד ימין וצפון הוא צד שמאל, אבל כאשר הכהן נכנס להיכל, לקדש בבית המקדש, הוא נכנס ממזרח למערב, ולכן המנורה שבצד הדרום היא לשמאלו והשלחן שבצד הצפון הוא לימינו. יש פה דוגמה של "אחילפו דוכתייהו" בלשון הקבלה.

למה? כי כתוב שבדעת של הכלה לפני החתונה, הדעת של כולנו לפני החתונה עם ה', יש רק עיטרא דגבורות, ה' גבורות. זהו, כמובן, פירוש מובהק של דעת. כל גבורה היא שם הוי' – בדעת הכל שמות הוי' – וה"פ הוי' עולה עין (130), והיות שיש לנו רק עטרא דגבורות ואין לנו עטרא דחסדים (עוד ה"פ הוי', גם כן עין), יש רק עין אחת. רק בחתונה החתן מעניק לנו את עין ימין. "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" היא לפני החתונה, הבתולה של אלול, ויש לה רק עין שמאל¹². זהו הפירוש המובהק של הקבלה.

לעבור מפסימיות לאופטימיות

מה אומר לנו בנפש הפירוש של הדעת? למה ה' ברא שתי עינים? פירוש אחד בחסידות שעין ימין היא כדי להסתכל טוב על הזולת ועין שמאל כדי לבקר את עצמי – מודעות עצמית טובה, של המוסר, חשבון נפש של "מאין באת? מטפה סרוחה" שאמרנו קודם.

בכל אופן, נאמר עוד יותר שוה לכל נפש: היום בכלל עין ימין היא הסתכלות אופטימית על המציאות ועין שמאל היא הסתכלות פסימית על המציאות. בית ספר לתורת הנפש הוא כדי להכין אנשים שיוכלו לעזור לעצמם וגם לעזור לאחרים, והעיקר הוא "לעיני כל ישראל" – לתקן את ההסתכלות על המציאות, על המציאות של עצמך ועל המציאות מסביב.

יש אחד שכל ההסתכלות שלו פסימית. גם מה אתי ומה יהיה אתי וגם על העולם בכלל. למי שמסתכל פסימי על המציאות יש רק עין אחת, עין שמאל. כל התיקון – כל מה שהעוזר, היועץ (אנחנו אופטימיים שכל אחד יצא כאן יועץ) – כל תפקיד היועץ האופטימי שלנו הוא לנסוך אופטימיות באדם שבא מדוכא, שבור, מבובל. הכל כי אין לו שתי עינים, אלא רק עין

¹² וראה תוספת ביאור פנימי בענין בהתוועדות

ללאה, בעלמא דאתכסיא, יש דינים תקיפים מצד עצמה, כמו שאמרנו על אמא ש"מינה דינין מתעריין" – לכן שמים אותה בדרום, להמתיק את דיניה. לאה היא המנורה כי יש לה אור, יש לה עינים – הנצח וההוד של אמא מאירים בעיני לאה^ל (כמו בכל פרצוף, שהנו"ה שלו הם שרש העינים של הפרצוף הבא אחריו), ועל כן כתוב בה "ועיני לאה רכות" ומתורגם "יאין", לשון יפי.

כאן צריך יחסי גומלין וחיבור – לעתיד לבוא רחל ולאה תתחברנה לגמרי ותהיה רק אשה אחת, "רחל הגדולה" שכוללת את לאה, כאשר ה"מנורה בדרום" תאיר בתוך ה"שלחן בצפון"^ל. על השלחן יש זר זהב סביב שמסמל את כתר מלכות – המלכות היא רחל (כאשר רחל

כתוב ב"מקדש מלך" על אתר^כ רחל היא דווקא ה"שלחן בצפון" (רחל היא סוד "צדק" מלכותא קדישא ו-"שלחן עולה" צדק צדק [תרדף]). רחל, זיווגו העיקרי של יעקב, היא השלחן (וכידוע שאכילה היא כינוי לזיווג, "הלחם אשר הוא אוכל"), ולאה, עם העינים היפות שלה, היא ה"מנורה בדרום" ("מנורתא דסתימא"^כ, סוד "עלמא דאתכסיא", לאה). בדיוק הפוך ממה שהייתי חושב. הכלי הכי יפה בבית המקדש הוא המנורה הטהורה ורחל היא "יפת תאר ויפת מראה" – אז הייתי חושב שהמנורה מתאימה לרחל, ואם המנורה היא רחל השלחן הוא כנראה לאה. אבל כתוב הפוך – השלחן הוא רחל והמנורה לאה, השלחן בחסד והמנורה בגבורה.

^כ וזה לשונו:

עולימתא שפירתא דלית לה עיינין. בח"י דף ע"א סוד מ"ש שלחן בצפון מנורה בדרום הם סוד לאה ורחל. מנורתא דסתימא היא לאה שהיא עלמא דאתכסיא שדיניה תקיפין ואנו ממתיקים אותה בדרום ונודע כי עיני לאה רכות יאין לפי שמאירים בה בעינים שלה נ"ה דאימא. משא"כ רחל שהיא עולימתא שפירתא וכו' כי אין מגיעין אליה נ"ה דאימא וע"כ היא רמוזה לשלחן. שלחן גי' ב"פ צדק"ה וצדקה היא מלכות בשתי בחינותיה בחי' לאה שבה ובהינתן רחל שבה ולכן הוא בצפון דמסטר' דמנורה קא אתיא אבל לאה אע"פ שדיניה תקיפין מ"מ השמן של המנורה סוד נ"ה דאבא הכלולים בני"ה דאימא. כי השמן שבתוך הוית הוא נ"ה דאבא והותים עצמן הם נ"ה דאימא וכו' ואפשר שכינה אותה בלשון סתימא לפי שהארה הבאה אליה היא ג"כ סתימא דכל סתימין כדרך שסידר הרב בלשון התפלה יהא רעוא מן קדם סתימא דכל סתימין עתיקא דכל עתיקין סתימא דכולא. דהיינו חוט הא"ס הנכנס תוך א"ק ומאיר בכל האצילות ומגעת הארתו עד לאה ורחל לאה שלאה שדיניה תקיפין אנו צריכין למתקה בשרש החסדים שהוא

הדרום ועל זה כינה אותה סתימא מפני שסתימא דכולא נהיר בה.

^כ המק"מ מסביר שב"מנורתא דסתימא" יש הארה עוד יותר גבוהה, הארת "סתימא דכל סתימין, עתיקא דכל עתיקין, סתימא דכולא", שמתאר בזה את הקו וחוט אין סוף שנכנס לתוך א"ק ומאיר באצילות עד לאה ורחל. הוא לא כותב בפירושו, אבל כנראה הקו מתלבש בעיקר בלאה והיא צריכה להאיר את רחל עם האור הזה.

^ל בהמשך דברי המקדש מלך עולה כי עיקר המתקת עיני לאה הוא על ידי המשכת נו"ה דאבא – השמן של המנורה – בעוד נו"ה דאמא הם רק הזיתים מהם נמשך השמן (ולאור המבואר לעיל בדבריו כי עיני לאה היפות הן סוד נו"ה דאמא יש לומר שאכילת זיתים היא סגולה ליפי עיני האשה ושמן זית הוא סגולה לאור העינים...).

^כ המק"מ שואל מדוע שלחן – סוד רחל – עולה "צדק צדק", בכפילות, ומסביר כי בתוך רחל גופא יש את שני הנשים – לאה שברחל ורחל שברחל. אנחנו תמיד אומרים ווארט ש"צדק צדק" היינו שגם אתה צודק וגם אתה צודק – כנראה שמי שצודקת באתגליא היינו רחל שברחל ומי שלא צודקת באתגליא אך אומרים שגם היא צודקת היא לאה, שהיא עלמא דאתכסיא. דבר והיפוכו,

כשאוכלים. כמו שנסביר בפירוש שנגיע בסוף, עיקר עבודת ה' – שלפי פירוש אחד הוא ה"קישוטין דלא הווי" – הוא עבודת ה' באוכל, ומי שאוכל בלי עבודת ה' הוא שלחן בלי עינים. רחל היא השלחן, אבל עין לה עינים מצד עצמה – לפי פירושו אין לה עינים בכלל (אפילו לא עין אחת). כאשר אוכלים רוב האנשים לא מעינים בפנימיות. כתוב "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הווי' יחיה האדם" – העינים של השלחן הן לראות את פנימיות המאכל, עיקר עבודת האכילה. כל בעיות התזונה שנובעות מחוסר מודעות, שסתם אוכלים, היינו שולחן שאין לו עינים. העיקר לומר את הברכה בכוונה ולהתכוון – ואז ודאי תהיה בריא. אנשים לא עושים זאת – לשם כך צריכים את לאה, מנרתא דסתימא, שתאיר את השלחן.

בכל אופן, המנורה בדרום צריכה להאיר את השלחן בצפון. נחזור לאשה, שהנרות יאירו את האוכל שאוכלים על השלחן בשבת קדש. חוץ מזה שהנרות יאירו את מזבח הקטרת – נרות שבת הם כדי לעשות שלום בית. הכל מתחיל בעצם מהנרות, אבל רחל – שהיא בתחלה בלי עינים – היא השלחן בצפון. ככה כתוב על פי כתבי האריז"ל.

נצח והוד: הסרון העינים – פגם החדשים תמוז-אב

את התפארת כבר אמרנו – פירוש המגיד. נמשיך לנצח והוד: יש פירוש אחד^ל, גם על פי

ודוד הם אותו ענין), לכן השלחן הוא סמל של רחל, והיא צריכה לקבל את האור שלה דווקא מלאה (במקומה הטבעי, בצפון, היא עומדת).

עינים להשיגה על כשרות המאכלים

איך נפרש? מה שנאמר עכשיו לא כתוב, אלא נוסף במיוחד לכבוד הנשים: איך אנחנו מסבירים על פי הרבי את שלשת הכלים שבקדש – המנורה, השלחן ומזבח הקטרת? קשור לשלש המצות, שלשת המבצעים, של האשה – הדלקת נרות שבת קדש היא המנורה; האחריות על כשרות המאכלים, המטבח, היא השלחן; טהרת המשפחה היא מזבח הקטרת באמצע. כעת מדברים רק על המנורה והשלחן, הימין והשמאל, הדרום והצפון, לאה ורחל.

יוצא מספרי הקבלה שכשרות המאכלים, "שלחן בצפון", היא רחל – הקפדה על כשרות. מה פירוש ש"לית לה עינין"? צריך לתת לה עינים. כאן פירוש מובהק שחייבים לתת לה עינים, והמצב הראשוני שאין לה עינים אינו טוב. קודם כל, צריך שהאשה – האחראית על המטבח – תשיג טוב-טוב. היא צריכה הרבה עינים, עיון בכשרות. היא סתם צריכה עינים טובות מאד, כדי לברור אורז וכו', שצריך ממש לעיין בעינים. צריך גם עינים טובות להסתכל על ההכשרים, לדעת איזה הכשר בסדר ואיזה הכשר לא בסדר.

הנטיה הראשונה, כשאני הולך לשלחן לאכול, אני בכלל לא מסתכל על כלום. זו בעיה

דף מ' ע"ב) אשר בית השני לא נחרב אלא ע"י שנאת הנם, כי כל אחד הי' מתנשא בלבבו את אשר אתי, אין בלב זולתי, ואני גבוה ממנו והוי' פירוד לבבות ולכן נחרב הבית עיני של ישראל בשביל שנקראו ב' חדשים אלו תמוז ואב עינים (כוונת אדומ"ר נבג"מ ז"ל כי ב' חדשים אלו הם בסוד ב' עינין דרחל כידוע, והנה בהורבן ביהמ"ק נחשבו הב' עינין בסוד עולמתא שפירתא דלית לה עינין כי ניטלה ממנה

שמחד עלמא דאתכסיא הוא דינין תקיפין, אבל בתוך רחל גופא היינו הגילוי שגם מי שלא צודק – צודק.

²³ שיח שרפי קדש (פשיסחא) בין המצרים ג, וז"ל:

אדומ"ר ר' בעריש מביאלע זצללה"ה אמר בש"ק פ' פנחס, איתא בגמ' (ברכות דף מ"ג) פסיעה גסה נומלת א' מת"ק מאור עיניו של אדם, ומהדר לה בקידושא דבי שמשא, הענין הוא כך דאיתא (יומא

לכוא חדש אלול ועיקר התשובה הוא להחזיר לדחל, כנסת ישראל, את העינים. אז בא ראש השנה, "תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", ושמחת תורה בה חותמים את התורה "אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

בקבלה שני החדשים האלה, שהם העינים של רחל, בספירות הם כנגד נצח והוד שמהם עיני רחל. לכן הפירוש הזה, שחסרון העינים היינו פגם חדשי החורבן בשל שנאת חנם ועין הרע, הוא כנגד נצח והוד.

יסוד: שמירת ותיקון העינים (רבי נחמן)

בספירת היסוד יש לנו עוד שני פירושים של רבי נחמן, במקום אחר בלקוטי מוהר"ן²⁷.

בקדושת שבת קודש יבנה המקדש ואור תורה כמו בראשונה.

²⁷ לקו"מ לו, ג-ד וז"ל:

לפיכך בשקורין פסוק ראשון של קריאת שמע, צריך להעצים את עיניו, בבחינת: 'עולמתא שפירתא דלית לה עינין' (סבא משפטים דף צ"ה). וכמובא בכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, עין ב"שערי תשובה" סימן ס"א ס"ק ג). כי תקון של הרהורי זנות שבא לאדם, שיאמר 'שמע' ויברוך שם... ובקבלת על מלכות שמים, הוא בחינת ים של שלמה. הוא נפרד מנשמותיהן דערב רב, שהיא שפחה בישא, אשה זונה, ונכלל בנשמות שבטי יה, בחינת אשה יראת ה', אזי הוא בחינת סנירת עינים בשעת קבלת על מלכות שמים, להורות שעל ידי קבלת על מלכות שמים, הוא בבחינת עולמתא שפירתא, דלית לה עינין, שהיא התאוה שכוללת המדות רעות של שבעים לשונות:..

וכל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא, אזי די לו באמירת שני פסוקים הנ"ל. אבל אם הוא, חס ושלום, רגיל בהרהור של התאוה הכלליות, רחמנא לצלן, ואינו יכול להפריד ממנה,

הקבלה, שגם משייך את מה שלומדים היום לחדש אלול. יש שני חדשים בשנה שהם העינים של רחל לפי הקבלה – תמוז ואב. היות שבחדשים האלה קרה מה שקרה, חורבן בית המקדש, הפירוש הזה אומר ש"עולמתא שפירתא דלית לה עינין" הוא מצבנו בגלות, אחרי חורבן בית המקדש. אנחנו עדיין עלמה יפה, אבל אין לנו עינים – כי היה קלקול מאד גדול בשני החדשים האלה, שלפי הקבלה הם העינים של רחל.

איך הקלקול נעשה? על ידי שנאת חנם ועין הרע (ביטוי שעוד לא הזכרנו). הולך יחד, אם יש שנאת חנם יש עין הרע אחד כלפי השני, ובעטיין נחרב בית המקדש וממילא נשאר מצב של "דלית לה עינין" – אין לנו עינים. לכן צריך

ב' אורות בידוע מהאר"י ז"ל. ולכן צריך להתפלל ערבית בעינים סגורות ולכן ניתנה אז רשות להחריב את הבית כי אז נחשכו עיני' (הגה"ה מהר"נ מקלביאל זצ"ל) ולכן יקונן המקונן עיני עיני יורדה מים שבהם הי' חורבן התורה והעבודה, התורה נקראת עין כמו"ש (פי' שלח) מעיני העדה והעבודה והיא הביהמ"ק ג"ב מקרא עין (אולי יהי' ראית אדומ"ר נבג"מ (מדה ב' ז) מפסוק והי' עיני ולבי שם כל הימים היינו ביהמ"ק ומשום הכי נקרא ביהמ"ק עין מטעם שעיני היתה שם פקודה וכמו שקראו (במ' ויקרא רבה) לביהמ"ק לבנון ע"ש פסוק הנ"ל והי' עיני ולבי שם וגוי ודרש לבנון מלשון לב. (הגה"ה מהר"נ מקלביאל זצ"ל) וע"ז אמר הגמ' פסיעה גסה, הרמוז היא פירוד לבבות, כעין פסיעה גסה, אשר כ"א הוא נבדל מחבירו הרחק הלאה, הוא גורם שנישלה מאור עיניו של אדם והתיקון ע"ז הוא ש"ק כי שבת הוא אותיות תש"ב, כי בהיות האדם מסתכל על שפלותו כי זאת הוא עיקר התשובה, אז לא די כי לא יאמר אני גבוה מחברי אדרבה יכיר כי השפל שבשפלים גבוה ממנו, ועי"ז יבא השלום והוא האחדות והוא תיקון לחטא החורבן ולכן סיום המאמר ומהדר לה בקדושא דבי שמשא היינו

הבכיה מקלקלת את הראות. למה בוכים? כי "הצדיק אבד", יוסף הצדיק, הבן של רחל. כל התולדה על ידו והוא אבד בזמן החורבן, לכן היא בוכה "כי איננו" ולכן העינים מתקלקלות. הכל פירוש של עלמה יפה שאין לה עינים ביסוד, הכל קשור לצדיק.

בסוף עושים תיקון חצות, לתקן את רחל – כולנו מזדהים עם רחל אמנו, "רחל מבכה על בניה כי איננו" – וזוכים לתקן את העינים.

מלכות: העלם ההשגחה בעולם (זהר חי)

אחרון חביב הוא פירוש המלכות, מפירוש זהר חי (פירוש הזהר של הרבי מקאמאראנא): הוא מפרש את כל המאמר, את כל ארבעת השלבים ל^ד.

ולית לה עיינין עיניו כיונים דעבדין אונאה לרב נש שהקדושה מסתתרת בכמה קליפין וכסוין עד שהרשעים פוקרים וכופרין שהעולם הפקר חלילה ויאמרו לא יראה יה ולא יבין וכל הסתרות אלו שיהיה בחירה בעולם לבחור לו דרך חיים בלי הכרחי ויתרבה שכר הצדיקים וכשהיא מסתרת בהנהגות עוה"ז ליסר הצדיקים ושלות רשעים וצדיקים מקבלין באהבה וחבה אוי נקראת עולמותא שפירתא עומדת ביפיה ולית לה עיינין אינה משגחת ומסתתרת בכמה כסוין כאלו חלילה עין של מעלה אינה רואה וגם להגביר הבחירה כל יכול ברב היכולת מבלי תדע מה יולד יום אם טוב ואם רע והוא כל יכול ברוב גדלו וכחו א"ס ועיינן דילה הם בהיכל זכות ששם דנין על פי עדי ראיה וגופא גופי התורה ורויה וסודיה ממירתא נגנו ונעלם ואתגליא אל החכמים כמו שמבאר לקמן בענין התורה והשגה מעט מעט ביגיעה עד שהוא בעל של התורה כמבוא לקמן נפקת בצפרא הוא אור קדמאה צפ"ר ש"ע נהורין כי על ידי אור קדמאה נתגלה לאדם רוי התורה ואתכסיאת ביממא כשמשלך אור קדמאה להאיר אל שבעת הימים אוי אתכסיאת ונקראת

הרי רבי נחמן מדבר הרבה על תיקון הברית, והוא אומר – בקיצור – שעצימת העינים בקריאת שמע היא סגולה להנצל מהרהורי זנות. בסוף ק"ש אומרים "ולא תתורו אחרי לבבכם [זו מינות] ואחרי עיניכם [זו זנות]". זהו פירוש שהוא מאד מוסר – כידוע שהרבה דברים של רבי נחמן הם מוסר חסידי חזק – שהיום להגיע למצב של "עולמתא שפירתא דלית לה עיינין" היינו לא להסתכל איפה שלא צריך, לא באינטרנט, לא ברשת, גם ברחוב כמובן, בשלטי חוצות. עצימת עינים בקריאת שמע היא סגולה לתקן את פגם העינים, את ה"ולא תתורו". זו סגולה חיובית של "לית לה עיינין".

אחר כך הוא אומר עוד משהו, קשור לחורבן של נצח והוד – צריך לבכות. מי הדמות הבוכה בתנ"ך? "רחל מבכה על בניה כי איננו". כשאדם בוכה, כתוב, מסתלק מאור העינים –

אוי צריך גם כן להוריד דמעות בשעת קבלת מלכות שמים...

^ד וזה לשונו:

עולמותא תורה שבעל פה השכינה הקדושה מתעלמת ומסתתרת בתוך כל תנועה והכל בהסתרה כמבואר בדברי מרן הריב"ש טוב כי לנבי חייבא קב"ה אשתני ואסתתר בכמה לבושין ובכמה כסוין בכמה העלמות אבל אינו דתליין מניה ומן שכינתא לא אשתני להתעלם כי הם יודעין שהקב"ה בכל תנועה גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות וחשכות ומ"ש ידע שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו כי הקב"ה יתעלם ומסתתר שם ומעלה את האור והאותיות אל רום המעלות וזהו השכינה עולמותא שפירתא שמתעלמת אבריה בתוך החוחים והקוצים והן הן מחשבות זרות והיא עומדת ביפיה באמונה גדולה שהצדיקים מאמינים ויודעים דלית אתר פנוי מניה ובכל מחשבות היצונית שם אתו עמו אלהיו אז רעה וחל יאחזהו היאך אברי שכינה הם במקום כיעור כזה ומתחזק ונהפכו כל המחשבות אל אש להבת דקדושה קד אש ומעלין אותן לקדושה למ"נ.

”טמירתא ואתגליא” - נסתר

מהעולם וגלוי לחכמים

בפירושו המשך המשפט, ”טמירתא ואתגליא”, רומז לגילוי ההשגחה בעולם. הוא מסביר ”עולמתא” לשון העלם, לכן שמנו את הפירוש הזה במלכות. ההשגחה ”טמירתא” לכל העולם ”ואתגליא” לחכמים שבכל דור שרואים את ההשגחה. מזכיר את סוד החשמל לפי הבעל שם טוב, ש”חש” לאחד ו”מל” לשני. ”טמירתא ואתגליא” היינו שתי בחינות, חש-מל, ואפשר לומר שה”מל” האמצעי הוא מישהו שמרגיש שיש פה השגחה, שיש פה שכינה, אבל לא גלוי לו מה המשמעות – לא מבין מה בדיוק אומר לו. הוא גם מסביר שכמו שיש השגחה פרטית יש גילוי רזי תורה בכל זמן – שמתגלים רק לחכמים.

הברקת הבקר

על ”נפקת בצפרא” הוא מסביר שבבקר יש ”אור קדמאה” – **שע** נהורין שעולים ע”ה. **צפרא**. בזכות אור קדמאה מתגלים רזי תורה. זהו אור מיוחד שמאיר בהתחלת היום – לכן נקרא ”אור קדמאה” – אבל כאשר יש את אור היום מסתלקת ההברקה של הבקר (**בקר** אותיות **ברק**).

”קישוטין דלא הוו” - בכל דרכיך

דעהו”

נגיע לטוף – ”אתקשטת בקשוטין דלא הוו”. איך הוא מסביר? אמרנו בשם המגיד ש”קישוטין דלא הוו” היינו לעשות מזדונות זכויות. אצלו ה”קישוטין דלא הוו” הם לעשות מדברי הרשות זכויות – לייחד את ה’, כמו שדברנו קודם, גם באכילה בשלחן. כל דבר שאני עושה, כל דברי הרשות, עיקר לימוד החסידות הוא ”בכל דרכיך דעהו” – שאני יכול וצריך לקדש כל דבר. קידוש דברי חולין – לא מצוה,

העלם ההשגחה בגלות

הוא אומר ש”עולמתא שפירתא דלית לה עיינין” היא השכינה הקדושה, והעדר העינים היינו שהיא מסתתרת, לא רואים את ההשגחה הפרטית (והעינים הקיימות הן בבחינת ”עייניך יונים”, מלשון אונאה, המרמות לחשוב שאין השגחה) – ה’ עושה זאת דווקא, כדי שתהיה לנו בחירה חפשית. הצדיק, כל יהודי מאמין, כן זוכה לראות השגחה פרטית בחייו. אבל הסתתרות השכינה מאתנו, הסתתרות נוכחות ה’ בחיים, היא גם כי יש רשעים, ו”פושעים יכשלו בה” – כך ה’ ברא את העולם.

עיקר הווארט שהוא מסביר לפי החסידות, לפי הבעל שם טוב, שהשכינה מסתתרת גם במחשבות זרות שמקבלים בתפלה. מי שזוכה רואה עלמה יפה – השכינה הקדושה – בגלות בתוך המחשבה הזרה וצריך לפדות אותה, קודם כל הוא חרד מאד, חיל ורעדה אוחז אותו. זהו פירוש טוב כדי להיות יהודי חרדי. אנחנו לא אוהבים סתם לפחד, אבל עיקר החרדה החיובית הוא חרדה של התגלות פתאומית – שבתוך הקליפה פתאום רואים ניצוץ של קדושה. הענין קשור כבר לפרשת שבוע. צריך לחבר כל דבר לפרשה, ”לחיות עם הזמן” – פרשת שבוע מתחילה מ”אשת יפת תאר”, וראית בשביה אשת יפת תאר”. היא בשבי, בתוך הקליפה – יש ניצוץ של קדושה. כשרואים אותו התגובה הספונטאנית היא לא רק ”וחשקת בה” אלא חיל ורעדה, כפי שמצטט מהבעל שם טוב. עצם הזיהוי הוא כבר כח לגאול אותה, לפדות אותה. כל זה ה”עולמתא שפירתא דלית לה עיינין”.

אשר בזה תלוי ביאות משיח כידוע ממרן הריב”ש והם קישוטין דלא הוו.

טמירתא אתקשמת בקישוטין דלא הוו הם עדיים מהר חורב לידע איך ליהוד בכל ט”ל מלאכות קב”ה

"קישוטין דלא הוו" - להתקשט

ממה שאינו בהווה

יש עוד כמה פירושים מאד עמוקים ל"קישוטין דלא הוו". ה"דמשק אליעזר" מפרש¹⁷ שלפעמים ה' מקבל קישוטים מצדיקים שחיים בעולם הזה או שחיו בעולם הזה. לכתחילה, יש צדיקי אמת שהם קישוטים של השכינה, כנסת ישראל, והם מפתים את ה' כביכול להתייחד אתנו, לשרות כאן. אבל לפעמים מצב כנסת ישראל מאד גרוע ואין מי שיעשה תכשיטים, אין צדיק בארץ. מה החתן עושה? כאן הפירוש הוא עבודה בשביל החתן – הוא עושה "קישוטין דלא הוו", עושה קישוטים מהצדיקים שעדיין לא נולדו בעולם הזה, שרק עתידים להיות.

נרחיב את הפירוש הזה: לפעמים ה' זקוק לחזור לדבור הראשון ועוד לפני כן. הסברנו קודם בשם המגיד את שלשת הדיבורים. למה ה' ברא את העולם בכלל? כי בציור שלו הוא כבר קבל תענוג ממה שעתיד להיות. מה שעתיד להיות הוא "לא הוו", לא היה, כפשוטו. אחרי שה' ברא את העולם הכלל הוא שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא – קודם "אני לדודי" ואז "דודי לי", ר"ת אלול. אם אין "אני לדודי" ה' צריך לחזור למצב הראשוני, ואפילו הטרומ-ראשוני, ולעשות קישוטין דלא הוו, לעשות קישוטים שלא היו במציאות ואינם במציאות. כמו שאמרנו, זה לכאורה פירוש בשביל הקב"ה-החתן. מה הוא נוגע לי? משהו מאד

אבל אני מקיים "קדש עצמך במותר לך" – עושה "קישוטין דלא הוו".

דווקא בזכות הקישוטים האלה יבוא מלך המשיח, כך הוא כותב. מלך המשיח לא יבוא בגלל מצוות. צריך לעשות מצוות, אבל אומר ווארט מאד חזק – מלך המשיח יבוא בגלל העבודה של "בכל דרכיך דעהו", לייחד את ה' בכל. קודם כל צריך להכיר בה' בכל דבר – חוזר לתחלת הפירוש – ולייחד את ה' בכל דבר, מתחיל מהשלחן ("שלחן בצפון", רחל, כנ"ל). הכל מתחיל מכך שהשכינה מסתרת. הוא מפרש "עולמתא", עלמה, לשון העלם – העלמה שלנו היא בהסתרה וצריך לגלות אותה. שוב, עיקר הקישוטים שלה הוא מה"בכל דרכיך דעהו".

ד. פירושי סיום המאמר

"קישוטין דלא הוו" - חידושי תורה

ללא יסוד מוצק

עד כאן עשינו את הפרצוף. יש עוד כמה ווארטים יפים מהו הסוף – ה"קישוטין דלא הוו". יש מי שמפרש¹⁸ ש"קישוטין דלא הוו" היינו חידושי תורה שמחדשים שאזן לא שמעתם מעולם. כל תורת החסידות. יש ווארטים בחסידות שלא היו ולא נבראו – לכן המתנגדים חרדו מאד מהקישוטין דלא הוו, מחידושי התורה של גדולי הצדיקים שהם מתגלים-צומחים מתוך גארנישט. יש כל מיני מדרגות של לחדש חידושים שלא הוו. זה פירוש אחד.

¹⁷ נזר ישראל על אתר, וז"ל:

אתקשטת בקישוטין בתורה המחודש ת"ח והן דלא הוי.

¹⁸ וזה לשונו:

אתקשטת בקישוטין דלא הוו. איתא [ע"ה שער מ"ג ומ"ד פ"ב ד' ק"א ע"א] הנה הזכר העליון אין מעורר ליחודים קדושים רק עד אשר הכלה שלו תתקשט ותעדה כליה ותתקשט עצמה כל כך עד

שתמצא חן בעיני החתן וחתן וכלה הם זוי"ג ישראל ורחל וקשוטי הכלה היא הם הנשמות הצדיקים העולין בה בבחינת מ"ג שהם גורמים יחודים קדושים שלא היו עוד בעולם הזה בבחינת גוף וזהו דלא הוו עוד בעוה"ז והוא דייקא בעת שלא נמצא חיו בעולם העשיה שום צדיק שיעלה מי"ג בה אז עולין בה נשמות צדיקי שלא היו עוד בעוה"ז.

שהכלה שמה קישוטים כדי לעורר אותו (בהרבה ספרי חסידות כתוב לגבי שני סוגי צדיקים – כאן מלמעלה למטה, אבל יש גם מלמטה למעלה: אחד שעובד בשביל תענוג ואחד שעובד בשביל ש'ה' יקבל ממנו תענוג.)¹⁶

אם כן, בכך סימנו את פירוש לשון הסבא דמשפטים. בעזרת ה' שהסבא יהיה מבסוט מאיך שמפרשים את הדברים שלו, אבל שאנחנו לא נקבל מזה שום מודעות עצמית, שום פניה. לחיים לחיים, שתהיה שנה טובה ומתוקה, כתיבה וחתימה טובה, ושנוכח להיות העולמתא שפירתא.

[מכאן עד סוף הפרק מהשלמות].

בחלק מהפירושים אמרנו את ביאור לשון הזהר לכל חלקיה, ובחלק צריך עוד להשלים את הפירוש:

התעלמות והתגלות באצילות

ובבריא (מק"מ ודמשק אליעזר)

המתוק מדבש, שמפרש הכי פשוט, שמדובר ברחל שיש לה בתחלה רק ה'ג' בדעתה, כותב על "גופא טמירתא ואתגליא" ש"טמירתא" היינו כאשר המלכות עומדת במקומה באצילות, ביום, אך כאשר היא יורדת לבריאיה בלילה היא "אתגליא". כך מוסבר ב"מקדש מלך"¹⁷, שהמלכות מתגלה – כפי שנותנת הסברא – בלילה, הזמן בו היא שולטת במציאות (זמן שליטת הלבנה, העולמתא שפירתא כנ"ל), שהרי שליטה והתגלות הולכות יחד, בסוד "מלך ביפיו תחזינה עיניך" (והזמן המתאים להתגלות הוא

יסודי בטיפול נפש: יש אחד שבא כל כך 'על הפנים', במצב מדוכא, שאין לו שום קישוט – לא מהעבר ולא מההווה. צריך לעשות לו קישוטים מהעתיד שלו. לעשות לו בטיפול – צריך להיות יועץ מאד טוב, "פלא יועץ", "פלא" הכוונה שאינו מדבר להוה ולא לעבר, אלא מביא את העתיד לתוך ההווה – כדי לעשות קישוטים מהעתיד. זהו פירוש מאד עמוק מהם "קישוטים דלא הוו" – אין במציאות קישוטים, אין בהווה במה להתיפות לפני ה', גארנישט, אין לנו שום דבר, אז ה' צריך לעשות לעצמו קישוטים ממה שעתידי להיות.

העתיד הוא ניצוץ משיח. כתוב בתניא שבכל יהודי יש ניצוץ משה רבינו – זה העבר. במקום אחר כתוב שלכל יהודי יש ניצוץ משיח – זה העתיד. אם אין לך שום זכויות, מה נשאר? רק משיח. כנראה שאתה משיח... אין לך שום דבר, לא בעבר ולא בהווה. זה נקרא קישוטים דלא הוו.

יש לו עוד פירוש ל"קישוטים דלא הוו"¹⁷: שהוא עושה קישוטים מאנשים שחושבים שהם לא קיימים. יש אנשים שכל כך בשפלות, גארנישט, שהם בעיני עצמם "לא הוו". אותם אנשים שהם בבחינת "לא הוו" – הם הקישוטים של השכינה, בעיני הקב"ה.

[השלמה: לשני הפירושים הוא מקדים שהזכר לא מתעורר עד שהכלה מתקשטת למצוא חן בעיניו. בשביל מה צריך בכלל קישוטים? בלעדיהם אין התעוררות. תפקיד האשה לעורר את בעלה והיא עושה זאת על ידי קישוטים. כנראה יש שני סוגי בעלים – בעל שמתעורר מעצם הקישוטים ובעל שמתעורר מכך שמרגיש

¹⁶ וזה לשונו:

¹⁷ וזה לשונו:
טמירתא ואתגלייא. פי' ביום היא גנוזה ובלילה נגלית לפי שאו עת שליטתה.

ועי' דלא הוו הגרמת יחודה והתכשיטין וקשוטין דילה לא נעשה אלא מאלו צדיקים דלא הוו שהם ממש שפלים ונבזים אין ממש לפני הקב"ה אלו קשוטי מ"נ הבא לה מהם הוא דייקא מקבלת אותם.

שלום" – אז עיקר הגילוי שלה. בהמשך היום, אף על פי שקודם אמר ש"אתגליא" בעולם האצילות, היא "אתכסיאת" – כשיש לה יחוד בעולם האצילות אז עיקר הגילוי שלה (מענין, כי היחוד אמור להיות צנוע). אחרי היחוד מסתלקים המוחין ואז היא מתכסה, אף על פי שהיא עדיין באצילות. הפרצוף מתרחב באצילות כשיש יחוד הגורם למוחין ומפתח את כל הפרצוף – ואז "אתגליא". אחרי היחוד היא עדיין באצילות אבל חוזרת להיות נקודה, כי המוחין מסתלקים ממנה.

כל זה מתאים להיות דרוש ב"יין משמח": אחרי היחוד היא מתכסה בשמיכה והולכת לישון... על דרך ה'אבר מת' אחרי היחוד אצל האיש – יש איזה רוגע). בזמן היחוד כולה גלויה – גם לעצמה וגם לבעלה, כולה פה – ואחר כך היא חוזרת להיות נקודה, גארנישט. לפי זה יש שתי בחינות צניעות – יש את הצניעות בזמן היחוד, שלא יראה החוצה, שלא תהיה יניקת החיצונים, ויש את הצניעות אחר כך שהיא צניעות בעצם, שהיא חוזרת להיות גארנישט (עדיין באצילות, לפני ה"ותקם בעוד לילה" – כאן מדובר ביום, אבל אם הזיווג הוא בלילה, אחרי שהיא נחה קצת – שהיא יורדת לעולם הבריאה ונעשית שם "טמירתא" לפירושו). איך יסביר את ה"טמירתא"? יתכן כמו הזוהר חי (אביו), שכאשר יורדת לשלוט ולהנהיג היא מסתתרת. לא מרגישים שזו היא – חושבים שזו הנהגת הטבע.

הזמן בו האדם בשליטה – כאשר הכל בשליטה האדם גלוי וחשוף). לדברי המתוק מדבש המשך הלשון מתפרש באופן זהה – המלכות "נפקת בצפרא" מעולם הבריאה לעולם האצילות ואז "אתכסיאת ביממא במקומה באצילות".

אכן, הדמשק אליעזר מפרש הפוך^ט, ש"טמירתא" היא בלילה, בעולם הבריאה, וכאשר היא חוזרת למקומה באצילות בבקר היא "אתגליא". זהו יחס של "דעת עליון" (כהנחה של חסיד הגילוי ו'למעלה יש ולמטה אין') ל"דעת תחתון" (כהנחה של 'מתנגדים' שהעיקר הוא הגילוי בעולמות התחתונים), וד"ל.

קבורת רחל בפרשת דרכים

יש לדמשק אליעזר עוד פירושים^ב: ש"גופא" של רחל "טמירא" כי היא בקבר ו"אתגליא" כי קבורה על פרשת דרכים, ואילו לאה לגמרי מכוסה כי היא קבורה במערת המכפלה. מסביר שלכן רחל נקראת "עלמא דאתגליא", כי קבורה בפרשת דרכים. נפרש לפי דבריו שבכלל, העולם שלנו, "עלמא דאתגליא" הוא פרשת דרכים – על כל צעד ושעל צריך לבחור בין ימין לשמאל. עלמא דקשוט או עלמא דאתכסיא אינו פרשת דרכים – הוא מערה.

הכיסוי לאחר היחוד

את "נפקת בצפרא" הוא מפרש^כ על היציאה מהבריאה, בו היתה "טמירתא", לעלות לאצילות לצורך היחוד של תפלת שחרית ב"שים

^ט וזה לשונו:

וגופא טמירתא ואתגלייא, בכל לילה ולילה הוא יורדת לעולם הבריאה וטמירא שם ובבוקר אתגלייא בחזרה במקומה באצילות.

^ב וזה לשונו:

וגופא טמירתא בקבר שלה ואתגלייא כי נקברה בפרשת דרכים שעבור זה נקראת רחל עלמא דאתגליא ולא עלמא דאתכסיא כי קבורת לאה הוא במערת המכפלה.

^כ וזה לשונו:

איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא, רחל יוצא מעולם הבריאה בצפרא לצורך היחוד של תפלת שחרית בברכת שים שלום ואתכסיאת ביממא כי נסתלק ממנה המוחין עד שנשארה בנקודה אחת כל היום כדאיתא [פע"ח שער התפלה פי"ד ע"ש].

"קישוטין דלא הוו" מסביר על בירורי מ"נ, אבל אומר (אולי אותו דבר, אבל יותר חזק) שלא היתה להם הויה קודם. לא שלא היו במציאות, אבל לא היה להם בירור ותיקון – כמו "והלכה והיתה". למישהו שלא היה מתוקן אף פעם לא היתה הויה מעולם. כעת צריכים בירורים כאלה, העלאת מ"נ, ממה שלא היתה לו הויה לעולם. אם נחזור לפירוש של רבי נחמן, על עשית בעלי תשובה וגרים, לגרים ודאי לא היתה הויה בעולם, ובבעלי תשובה לאפוקי מי שירד מהדרך וכעת חוזר, אלא, כמו בדורנו, בעלי תשובה מתניקות שנסבו.

"טמירתא ואתגליא" בסוד הנסירה (נזר ישראל)

למגיד מקודניץ יש פירוש חדש לגמרי ב"טמירתא ואתגליא"²²: "טמירתא" היינו כאשר פרצוף הנוקבא עומד אחר באחר עם ז"א, ואז יש גב אחד לשניהם, יש להם פנים ואחור, וממילא כל זמן שגופה דבוק בגוף ז"א אזי "גופא טמירתא", לאפוקי הזרועות והרגלים שמשוחררות. אחר כך, כשהיא נפרדת (בנסירה), אף שלא משתמש במושג זה), הגוף "אתגליא". אם כן, שייך לראש השנה בו סוד הנסירה, שעד הנסירה היא "טמירתא" ואחריה "אתגליא". הוא אפילו לא אומר שעיקר האתגליא כאשר היא מחוברת פנים בפנים – ברגע שהיא יוצאת ממנו היא כבר אתגליא.

איך אומרים זאת היום בתורת הנפש? אחד הנושאים הגדולים שלנו. יש מצב שאחד תלתי לחלוטין במישהו אחר, אפילו במשפיע

תכשיטים חדשים בכל פעם

נחזור למתוק מדבש: הוא מסביר הכי פשוט ש"אתקשטת בקשוטין דלא הוו" היינו מ"נ חדשים שטרם נתבררו. אין בזה כל כך חידוש – אולי פשוט רוצה להבחין בין בירור ראשון לבירור שני. אצלנו בדרך כלל בירור שני הוא העיקר, כי הוא העליה לאצילות, העבודה של יוסף (אחרי בירור ראשון בבי"ע, של השבטים). לפי דבריו משמע שעדיין לא עבר שום שלב של בירור.

אפשר ללמוד שעיקר הקישוט של הכלה – הפיתוי שלה לחתן – צריך להיות כל פעם משהו שלא היה. לימוד זכות על נשים שכל פעם חייבות בגד חדש, מוציאות המון כסף ומרגיזות את הבעלים – הן צריכות להסביר לבעל שצריכות "קישוטין דלא הוו" (והיא גם משלמת מכסף שאין בחשבון... ממש "דלא הוו").

סיום פירוש המקדש מלך

המקדש מלך ממשיך בקיצור עם שאר הלשונות²³:

את "נפקת בצפרא וכו'" מסביר באופן מיוחד: הוא אומר שכל בקר מלכא ומטרוניתא הם בחדרה, שמחים, ו"יהיב לה מתנן". לא כותב ששמחים כי זמן של זיווג – אולי כי היה להם זיווג, אבל לא כותב זאת. אחר כך יש "אתקשטת", שהיא קונה את כל התכשיטים, אבל קודם "נפקת בצפרא כדין מלכא ומטרוניתא בחדרה ויהב לה מתנן ולכל בני היכליה" (רואים שלא מדובר בזיווג – הוא מחלק מתנות לכולם). כדי להגביר את שמחתה הוא נותן מתנות לכולם.

²² וזה לשונו:

ופי' איהי נפקת בצפרא כמ"ש בפי' בשלח דף מ"ו בד אתי צפרא כדין מלכא ומטרוניתא בחדרוו ויהיב לה מתנן ולכל בניה היכליה.

אתקשטית בקישוטין דלא הוו פי' שהמ"ן שבהם מתקשטת הם מהבירורין שנבררו ואותם בירורין לא היתה להם הויה מעולם.

²³ נזר ישראל על אתר, וזה לשונו:

וגופא טמירתא. שהרי כשהיא באחור גופא דבוק בו. ואינה נבדלת רק בדויעין ורגלין. ואח"כ כשנפרדת אתגלית.

ה. שאלות ותשובות

המקום לשימוש בתרופות

שאלה: בשייכות צות במוסד טיפולי מדברים על כך שמה שעוזר הוא רק תרופות ורעיונות זרים – איך כשותף בצות הוא יכול להתמודד עם האוירה והרעיונות שמגיעים מהגורמים הנוספים?

תשובה: אם הוא לא יודע להתמודד – שיבוא לטיפול... הוא בשליחות שם, ובשליחות צריך להסביר את האמת. הוא שם בשליחות – שיהפוך את העולם.

שאלה: החלק הראשון של השאלה, הוא דבר שהרב התייחס הרבה פעמים, אבל ישמחו לשמוע שוב – מה המקום והיחס של טיפול בתרופות (בעיקר במקרים חמורים, שאנשי מקצוע אומרים שבלי זה אין מה לעשות עם האדם)? איך להתייחס במבט של תורת הנפש? תשובה: אני חושב שכל השאלות כבר נשאלו ונענו, אבל בכל אופן – הכלל אצלנו שתשעים אחוז עליהם אומרים שצריך תרופה לא צריכים תרופה. עשרה אחוזים הם מצב של אס-או-אס, איבוד טוטאלי של היכולת לתקשר עם המציאות. אם יש כאבים – לפעמים צריך לקחת אספירין. יש אחוז מאד קטן, אבל רוב המקרים אפשר לטפל נפשית, אפשר להאיר את העיניים. זה היה הנושא היום – שעיקר הבעיה הוא בעית ראייה.

נאמר שני דברים שלא אמרנו:

דבר אחד, רבי אייזיק מהומיל אמר על אדמו"ר הזקן שהוא רופא עינים. כל החסידות, מאלף עד תיו, היא רפואת עינים – כמו משה רבינו "לעיני כל ישראל".

שלו. אם הוא תליתי לגמרי זו מציאות של "טמירתא" – יש לו ידים ורגלים, אבל אין לו גוף. הוא עושה דברים, מנענע ידים ורגלים, אבל גופו דבוק מאחור, לא משוחרר. ברגע שפותחים – עוד לפני שהוא חוזר פנים בפנים, אצל הדבר שכעת חתכנו אותו מהתלות, הוא כבר "אתגליא", האישיות שלו מתחילה להתגלות. רק אז, כשהאישיות מתחילה להתגלות, יש סיכוי להחזיר אותו פנים בפנים ושהיהיה יחס פנימי-אמיתי בין המשפיע והמקבל. ענין מאד חשוב בתורת הנפש.

תהליך הגאולה: "נפקת בצפרא

ואתכסיאת ביממא"

הוא מפרש⁷⁷ "נפקת בצפרא" (שהדמשק אליעזר פירש על יחוד "שים שלום" בשחרית, אבל הוא כותב הרבה לפני כן) – באילת השחר יש את הזיווג של אילת השחר שמתייחדת עם יעקב, שלפני היום בכלל. פירוש טוב, כי מחלק לגמרי בין ה"צפרא" ל"יממא". מתאים לנו, שאנחנו במצב של טרום-הגאולה, המצב של אילת השחר – בה כתוב "קמעא קמעא" (רוצים שלא יהיה כך, אבל אנחנו שם) – ואם יש שם זיווג זהו הזיווג המדובר. אפשר להסביר ששיבת ציון בדור שלנו היא "נפקת בצפרא", עם זיווג מיוחדת של אילת השחר. אחר כך "ואתכסיאת ביממא", כבר פוסט ציונות.

הוא מסביר כאן שהצפרא הוא שיא הלילה, לכן מגיעה לנקודת שיא בעלות השחר ואז מתייחדת עם יעקב. כאשר כבר אור יום זהו לא הזמן שלה והיא "אתכסיאת ביממא" (לא כי עולה לאצילות, אלא סתם כי זה לא זמנה).

את ה"אתקשטת" מפרש כמו שכבר אמרנו – חידושים שלא היו אף פעם, מופלאים ואף מוזרים.

⁷⁷ וזה לשונו:

נפקת בצפרא (באילת) [בעלות] השחר. עולה ועושה יחוד ביעקב. ואתכסיאת ביממא כי הוא מדרת לילה.

תשובה: זה דבר שדברנו עליו מתחלת בית הספר. דעתי האישית – שאינה מחייבת – שלפחות תחלת הדרך, תקופה מסוימת, בלי משהו רשמי כ'עבודה' ו'תמורה'. אחר כך, אולי זה יעבור פאזה, אבל שהיסוד יהיה אהבת ישראל נטו. זו דעתי האישית.

שאלה: קרה לי כבר פעמיים שבנות הגיעו אלי ליעוץ ואחר כך הן מבקשות שאני אהיה המשפיעה שלהן? זה יוצא הפוך – שאני מתחילה איתן בתשלום ואחר כך לא. אני קצת מבולבלת מזה, איך משתנה התפקיד שלי?

תשובה: זה לעשות לך תיקון...

[איך אני אמורה להתייחס לזה?]

אם זו הבת שלך – היית מסכימה להיות משפיעה שלה? [ברור]. בסדר, אותו דבר. כולן בנות שלך. [אני לא בדיוק מבינה את ההבדל, זה מבלבל אותי]. בסדר, גם אותי זה מבלבל... יש מנהג העולם, גם כשמשיח יבוא לפי הרמב"ם "עולם כמנהגו נוהג". יש חלק שהוא מנהג העולם ויש חלק שהוא פשוט רגש של משפחה, כמו הפתגם שחסידיים כולם משפחה אחת. כמו שאת מתייחסת בתוך המשפחה שלך – ככה.

[אתן דוגמה: הרב שלח לי פעם מישהי עם בעיה. נפגשנו כמה פעמים והיא שילמה, נתתי לה הרבה עצות, ואחר כך הפסקתי לקחת ממנה תשלום – כי הרגשתי שהסיפור שלה מאד דומה לסיפור שלי, היא עוזרת לי יותר ממה שאני עוזרת לה... כעת אנחנו ב"ח חברות. אני חושבת שאקח ממנה תשלום? לא שייך. היא צוחקת עלי שחשבה שאני משפיעה וצדיקה, וכעת היא מכירה אותי.]

הרב: יש שמחכים לגיל היציאה לפנסיה, אבל האמת שזה נכון לכל אחד בענינו. עם היהודי הזה אני יוצא לפנסיה – הפסקתי להיות בעבודה, וזה יחס לאחר הפנסיה. עם השני אני עדיין לפני הפנסיה. כל אחד וענינו.

שאלה: היה רעיון לעשות מאגר של מטפלות או מרכז של תורת הנפש. זה עדיין שריר וקיים?

דבר שני, כאשר רבי נחמן אמר את התורה ש'עולמתא שפירתא' היא אמונה הוא היה בעיר בה בתו הנשואה היתה עם בעית עינים חמורה, על סף עוורון ח'ו'. באמירת התורה הוא ריפא אותה. יש בכח החסידות לרפא את העינים – זהו עיקר כח החסידות. אם מרפאים את העינים – הדברים הכי פשוטים שאמרנו, לוקחים אחד פסימי לחלוטין ונוסכים בו אופטימיות – זהו שינוי של כל החיים שלו.

עוד פעם, הכלל אצלנו שתשעים אחוז ממה שהרופאים אומרים שצריך תרופות – לא צריך, אם יש טיפול נפשי טוב. עשרה אחוז אולי כן צריך, אבל כאס-או-אס.

אמונה ושמחה

שאלה: בקשו עצה לאמונה ולשמחה.

על אמונה דברנו עכשיו. שמחה שייכת לאמא, גם שייך לתיקון העינים – לא לשרוף אנשים עם העינים, לא לשרוף את החתן עם העינים, זו סגולה לשמחה. אחד ש"לא הור" הוא הכי שמח שיכול להיות. צריך להיות כמו בפירוש האחרון שאמרנו – הוא פשוט לא נמצא במציאות, אין שום כובד, אז הוא "אך שמח". שנזכה להיות "לא הור".

שנה טובה ומתוקה לכולם. הרבה הצלחה בלימודים. אנחנו פה כדי לעזור לאנשים, להביא את המשיח.

ו. חלוקת תעודות בוגרות תורת הנפש (מפגש בבית הרב) - שו"ת

ברכה לשנה טובה ומתוקה לכל אחת, בריאות ונחת והרבה השראה לעזור לאנשים.

יעוץ - בין עבודה לחברות

שאלה: הרב בעד לפרסם את עצמנו כיועצות וכמטפלות, או פשוט לראות איך הקב"ה מזמן ושולח? צריך ליזום?

וכתוב שם שבשעה הזו אני היועץ ואתה הנועץ – אולי מחר יתהפך, אבל כעת ככה. הרב: אני חושב על ר' אשר. היה פסיכיאטר מאד בכיר – אחר כך נעשה ראש בית חולים באיזה מקום בארץ – שטפל בכמה אנשים שהיו אצל ר' אשר, ובסוף בא בעצמו לר' אשר ונעשה מטופל שלו, חסיד שלו. זה ציור טוב. צריך למצוא את ר' אשר שיחנך את האנשים.

המודעות לגוף

שאלה: בשיעור הרב הסביר, אם הבנתי נכון, שהיחס לגוף צריך להיות "מאין באת ולאן אתה הולך" כשיש כבר מודעות לגוף. אני חושבת על מטופלת מסוימת שלי שמגיעה עם הרבה שנאה וגועל כלפי הגוף.

הרב: זו טפה סרוחה ממש. צריך להחזיר אותה למצב הראשוני, "גופא שמירתא" – המצב הראשון הוא לא לחשוב על הגוף בכלל. רק אם יש פניה, שמתגאה בעצמו, הוא צריך להתבונן בעכירות הגוף. המצב הכי טוב הוא לא להיות מודע לגוף. [אז איך צריכה להיות הגישה למצב שמגיעים עם סלידה מהגוף?] לשכוח מהגוף לגמרי, לא לעשות ממנו ענין בכלל. להכיר שהגוף הוא לא אני, הגוף הוא לבוש. [יש מקום לדבר על הגוף כמתנה שה' נתן או מקום שצריך לשמור ולטפל?] ודאי, "ונשמרתם מאד", צריך לשמור על הגוף ולטפל בו, אבל לא שיוריד אותו. הכי טוב להיות ב"הסתכל בשלשה דברים" כפי שהסביר הרב המגיד.

ב"היום יום" של ערב ראש השנה יש פתגם כמה יקר הגוף של יהודי אצל הקב"ה – עם זה להכנס לראש השנה, שאצל ה' הגוף של יהודי מאד יקר. פרשנו את זה – יישלח בתפוצה לשבת בע"ה. [אנחנו גם יודעים שבאחרית הימים הנשמה תיוון מהגוף.] ה' בוחר בגוף היהודי. הנשמה היא חלק מה' – לא צריך לבחור בה. אבל בגוף, שדומה לגוף אחר, ה' צריך לבחור. עיקר הבחירה בעם ישראל היא דווקא בגוף היהודי – אצל ה' הוא מאד יקר.

הרב: כמו שלעזור אישית מאד חשוב, איני יודע כמה שייך – אבל לפתוח עוד סניפים של תורת הנפש אולי הכי חשוב. [איך?] יש מי שמארגן, אבל צריך אתערותא דלתתא. צריך הרבה שיעורים וכו'.

נעם: כמו בשנים עברו, לא צריך בהתחלה כתה מלאה. כל אחת יכולה לפתוח סדנה, שיעור באזור שלה – אנחנו ניתן עזרה בע"ה למי שתיזום. כמעט כל אחת פה שייכת לזה.

תלמידה: אני מבקשת לומר לרב תודה מעומק הלב על תורת הנפש.

הרב: זו שמחה לכולנו, שבע"ה יעשה הרבה שמחה לכולם.

שאלה: אני רוצה לשאול על הקשר עם מטופלת שהפך לקשר חברי. אני בעצמי יודעת את המצב העלוב שלי, שאין לי משלי אלא אם כן הקב"ה נותן, אך איני רואה לנכון לשתף זאת במטופל. צריכה להיות הפרדה, למרות שלפעמים באמת אפשר לגלוש לזה תוך כדי טיפול – מתוך מקום של "צרת רבים חצי נחמה" או שגם אני מבינה כי עברתי משהו דומה. השאלה אם הרב חושב שצריכה להיות הפרדה? הרב: יש פה שלשה דברים. יש להיות בתפקיד היועץ (אנחנו מעדיפים את המלה הזו ממטפל, גם כשיש תמורה). יש להיות 'משפיעה' – לא בדיוק חברה – ויש להיות 'חברה'. בלהיות משפיעה אין את הבעיה – יש עדיין הפרדה. להיות חברה, שמשתפים חיות, זהו שלב שלישי. גם כשמטפלת או יועצת הופכת למשפיעה היא באה ממקום אחר לעזור – זה ודאי בסדר. בשני השלבים האלה – של יועצת או של משפיעה – את לא חברה ביחס של שיתוף חיות. אין כלל שאין בו יוצא מהכלל, לא שאסור מדי פעם לומר שאולי גם אני עברתי משהו כזה – לא אסור, אבל זה ודאי לא הרגיל, לא היחס הפשוט.

נעם: בלהפוך את החשך לאור הפרק הכמעט-אחרון שם מדבר על מקום היועץ,

להרים הוא לא לפי ערך של מה שאחד מרים – שלשה אנשים לא מרימים פי שלש מאחד, אלא הרבה יותר. בעבודה משותפת אפשר לקיים 'קצר א וועלט היינט', שנזכה להפוך את העולם לטובה.

שאלה: תוך כדי הלימודים בתורת הנפש ואחרי סיימינו גם עוסקת ביעוץ, אבל בעיקר מוסרת שיעורים לנשים ולבנות בהתבסס על הספרים של הרב וגם על כתבי הבעל שם טוב ממש. כעת התחלתי לעבוד בעמותה שמטפלת בילדים ומשפחות של"ע חולי סרטן, ושם אני מרגישה שיש לי איזה בלוק. מאד הייתי רוצה לעשות שם איזה שיעור.

הרב: אפשר ללמד את גוף נפש ונשמה. [איני מרגישה נח לדבר איתם ישירות על השגחה ואמונה – הם במשבר מאד עמוק. אני צריכה ליזום, השאלה אם נכון, או רק אם בצורה טבעית יתפתח?] יש ביטוי "מסילות בלבבם", צריך למצוא את המסילה הנכונה לתוך הלב. ברור שצריך לדבר רוחניות – זה מה שיכול לחזק אותם. בסוף הספר יש שם על דרגות של תפלה. יש תפלה שהיא בלי שום אמירה, רק לשתוק, "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך", יכול מאד להתאים.

נאמר רק דבר אחד: הרבי אמר שבעתיד גם הרופאים ימצאו תרופה למחלה. לכן, כמו שדברנו קודם, יש בחינה שבהוה אין מה לעשות – אז יש להמשיך מהעתיד. זו דוגמה איך צריך לדבר – צריך להתפלל באמת שה' יעזור והרופאים כבר ימצאו את התרופה, שיבוא מלמעלה, מהשמים.

שאלה: איך להנגיש את תורת הנפש לבני נער שאינם בדיוק שומרי מצוות?

הרב: קודם כל, היה רעיון מזמן – עיקר הברכה שתהיה הרבה יזמה, צריך הרבה יזמה – לפתוח תורת הנפש דווקא לנער. [אני שם.] קריינא דאגרתא... תדאגי שזה יהיה. [דווקא יש

התבוננות במשכן

שאלה: אני עוסקת בנושא של פנימיות המשכן. הרבה שנים אני חושבת איך דגם המשכן מקביל לנשמה. שומעת מהרב כל מיני נקודות, ורציתי לדעת כמה אקטואלי להשתמש בזה כנושא התבוננות.

הרב: היום דברנו על שלשת הכלים העיקריים בקדש, המנורה והשלחן והמזבח הפנימי. יש על זה הרבה תוכן, החל מ"דרך מצותיך" של הצמח צדק – הסבר על כל הכלים בנפש – ויש עוד המון בחסידות. המשכן הוא עולם קטן וגם היהודי הוא עולם קטן – יש המון הקבלות, כל כלי הוא כח בנפש. ראוי אפילו שיהיה קורס שלם בענין.

הנגשת תורת הנפש במקומות אחרים

שאלה: אני עובדת באולפן גיור ויש קבוצה מאד טובה. לכולן יש אבא יהודי, אז יש להן אידישקייט כזה, אוריה מאד טובה. האם לערב שם גם תורת הנפש, או יותר להתמקד בדברים חיצוניים כמו הלכות וחגים שיש בתכנית?

תשובה: יש גוף ונשמה – צריך גם את הגוף וגם את הנשמה, גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא. שבינו גם כשלומדים על הגוף שיש נשמה – גם הנשמה היא "טמירתא ואתגליא", לפעמים נשמת המצוה טמירה ולפעמים היא גלויה. עיקר מה שמושך אנשים לתורה בדור שלנו הוא הפנימיות – זה פשיטא.

[עשו סבב הכרות והרב אמר שהכי מענין לו איך הגיעו. מישהי ספרה שהגיעה דרך שיעור של תלמידה. זו דוגמה מצוינת – כל אחת צריכה לפתוח שיעורים ומשיעורים מגיעות נשמות.] [דברו על הצורך בעבודה קבוצתית של

הבוגרות].

כתוב שעיקר העבודה עכשיו הוא עבודת היחודים (פעם היה עבודת הברורים) – צריך להתייחד. כתוב שמה שכמה אנשים יכולים

במילוי: **שין בית תו**, סוד "תלת קשרין מתקשראן דא בדא", **הוי תורה ישראל**, שהיותם "כולא חד" ממש מתגלה בשבת קדש) היא 'ברכה בטהרתה', ודוקן גם כשעדיין לא שבת בו, ובמד"ר פ"א [מפרש מהי הברכה כאן:] ברכו באור פניו של אדם וקדשו [באור פניו של אדם] כו' לא דומה [אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת]. כו', וצ"ל מהו ענין אם הפנים מאיר ביותר א"ל.

ולחבין זה צ"ל למה השבת אינו נק' ראש כמו ר"ח שכולל ל' יום והוא הראש, וכן ר"ה כולל וראש כל השנה, וכן שבת צ"ל ראש השבוע [דמינה מתברכין כולהו יומין של השבוע הבא], וצריך לחבין ההפרש בין ר"ה לשבת [שבת למעלה מראש חדש, והיות שלא נקראת ראש כנראה היא למעלה ממנו. וכידוע ש"כי תשא את ראש בני ישראל" רומז לנשיאת אותיות ראש לאותיות שמעל הראש – אותיות שבת! "כי תשא את ראש בני ישראל" = 2236 =

הוי פעמים אלהים = ב"פ "שמע ישראל הוי אלהינו הוי אחד" ("פעמיים בכל יום"), סוד שתי שבתות. נסביר: בדרך כלל שבת היא תענוג ושרשה ברדל"א, אמונה בכורא עולם. "רישא דלא ידע" היינו שלא יודע שהוא ראש. ראש חדש הוא התחדשות, "רישא דאין", בו מולד הלבנה "יש מאין", וראש השנה פשוט שהוא "רישא דאריך", רצון בנפש, רצון למלוך – "בריש הורמנותא דמלכא" – אריך לשון מלך כנודע]. ויובן בהקדם ענין מ"ש ויהי ערב ויהי בקר שהוא בחי' השך ואור כמ"ש ויקרא וגו' ולחשך קרא לילה, והנה אור הוא חסד [היום הראשון הוא "יום אחד", בו נברא האור, נוטריקון אור-חסד]. כמ"ש כי טוב חסדך מחיים וכת"י את האור כי טוב ["וירא אלהים את האור כי טוב" לגנוז] – טוב הוא מופנם וחסד הוא מוחצן. יש כאן תנועה מחסד לטוב – אור הוא חסד, "כי טוב חסדך מחיים", "האור כי טוב". מתחיל מ"יהי אור ויהי אור" – חסד הוא גילוי – וכשיש גם אור גנוז הוא נמצא בתוך האור

היום הרבה צמאון, גם בחינוך הדתי-תורני ללמוד את הנושאים האלה. אולי אפשר לעשות איזה תכנית שבית הספר יציג לאולפנות או בתי ספר ואנחנו נסכים לבוא ולהדריך ולהעביר מערכים שבע"ה צות תורת הנפש יעזור לבנות. להקדים תרופה למכה, לבוא עוד לפני שצריך תרופה. כתוב ששרש הכלים גבוה משרש האורות – זה הכח של האשה. כולם רוצים כלים, קודם דברו על כלים – לא לחפש את הכלים אצל האורות. הכלים הם אתן, אתן צריכות לעשות את הכלים. כל צינור שאפשר להשפיע בו הוא כלי. צריך הרבה יזמה לעשות הרבה כלים, להנגיש את הדברים לכולם.

[אצלנו דיצה נתנה השתלמות לצות החינוכי באולפנא בעקבות כל מיני אירועים טראומטיים].

שתהיינה הרבה בשורות טובות. כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה!

ז. נספח: ד"ה "ויברך אלהים" תרל"ב

נלמד את המאמר של הרבי המהר"ש ממנו לקחנו את פירוש החכמה: בס"ד, ש"פ בראשית, ל"ב (רשומי דברים בקצרה).

ויברך אלקי את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת בו אשר ברא וגו', וצ"ל מהו נתינת הטעם כי בו שבת על שברכו וקדשו [נראה כמו הכנעה-הבדלה-המתקה למפרע: "כי בו שבת" היינו נתינת טעם – בא קודם – והוא ההכנעה, שביתה לשון בטול, "ויקדש" היינו הבדלה ו"ויברך" המתקה], והלא ביום וא"ו בבריאת האדם נא' ג"כ ברכה [שם מפורש מה הברכה, "פרו ורבו", וכאן לא כתוב בפירוש מה הברכה. שם נאמר "ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו'"], יש כאן ברכה יחד עם אמירה וצווי לאדם, משא"כ בשבת, **"ויברך אלהים את יום השביעי"** (בגימטריא שבת

וכשהוא ערום כמארז"ל בפ"ב דסנהדרין, ונמצא מובן איך שהם הארה דהארה דהארה, וה"ז הוא הפלגת הריחוק כו' הכל היה להסביר שהאור מאיר למרחוק דווקא. והוא בחי' יחווית [שם יש גם "ואהבת"], אמנם אחד [שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד] לפני בשכמל"ו. הוא בחי' יחוו"ע שלמעלה מאהבה כ"א ביטול לגמרי [יש לנו רמז בתחלת שערי אהבה ורצון – תורה בגימטריא אהבה פעמים בטול. מכאן יוצא שיחודא תתאה הוא אהבה – גדר חדש – ויחודא עילאה הוא בטול. ההכאה של הבטול והאהבה, זיווג יחוו"ע ויחוו"ת, הוא תורה. בתוך התורה יש את שני הממדים – גם יחוו"ע, "שמע ישראל", וגם יחוו"ת, "ואהבת", שבתורה הם שני פסוקים סמוכים. כל התורה כולה היא כדי לחבר את "שמע ישראל" עם "ואהבת". ולכן ארז"ל מן שמע עד אחד בעמידה [כלומר, לא ללכת תוך כדי אמירת הפסוק הראשון]. (ע' בתוס' ברכות ד"ג ע"ב), ואהבת יכול לילך [יש מי שאומר שעד הפסוק השני לא הולכים, אבל עיקר הדין להלכה הוא רק ב"שמע"]. והיינו שהילוך הוא בחי' אור [כמו שאור מאיר למרחוק – האור מהלך. היום במדע זו תכלית ההילוך, תכלית המהירות – מהירות האור. כל מציאות העולם, שכולה יחודא תתאה, מוגדרת לפי הילוך האור. אבל ענין העמידה הוא ביטול [לפי זה צריך להבין את החידוש של 'בטול מהלך' – חסיד הוא 'בטול מהלך', כנראה מייחד את יחודא עילאה ויחודא תתאה.], ופי' יחוו"ע הוא עד"מ אור וזיו השמש כמו שהוא במאור השמש שאז אינו עולה בשם כלל, ואינו נק' בשם אור, ובחי' ומדריגה זו הוא בחי' יצחק [גם חידוש, שיצחק הוא יחוו"ע ואברהם יחוו"ת]. דכתי' ב' ותכהינה עיניו מראות שהוא בחי' החשך בחי' ביטול לגמרי, וכן בק"ש צריך להעביר ידיו ע"ג עיניו בפסוק ראשון בחי' חשך וכענין עולמתא שפירתא דלית לה עיינין, ולכן ברכת ק"ש מתחילין יוצר אור ובורא חשך, ופי' הארז"ל ובורא חשך ימשמש בתפילין של ראש הרי

הגלוי ומשפיע מתוכו. על פי פשט "האור כי טוב" גם מאיר, ודורשים שהוא האור הגנוז – "גנוז בתורה", שגם היא מאירה, "ותורה אור". וענין האור הוא שמאיר למרחוק דוקא, וע"ד הלבנה שמארת אותה כשמתרחקת מן השמש [כלומר, השמש מאיר למרחוק בירת.], וכן זיו השמש עצמה נראה אורה בהאירה על הארץ דוקא [ולא בתוך השמש.], להיות כי בארץ אין שם מאור השמש עצמה [כי אם היה המאור לא היו רואים את האור. אם כן, כל ענין האור הוא להאיר למרחוק].

ועד"ז יובן בעבודה בנפש האדם דכתי' ואהבת הוא בגימ' ב"פ אור שהוא חסד [ואהבת] פשיטא שהוא חסד – פשוט שהאהבה היא חסד – והיות שעולה ב"פ אור מחזק שגם אור הוא חסד.], וזה נמשך ע"י התבוננות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שם, כבוד, מל', הארה דהארה דהארה [כלומר, מהפסוק "שמע ישראל" לבד לא היה יוצא "ואהבת", כקושית הרוז"נער לאדמו"ר הזקן. אנשי יריחו היו כורכין את שמע, אך אין הלכה כמותם – צריך הארה דהארה דהארה כדי שיהיה "ואהבת", גילוי של חסד.], שם הוא הארה, ובחי' כבוד שהוא ג"כ לבוש כמארז"ל ר"י קארי למאנא מכבודותא אמנם זהו לבוש והארת ל"ב ג"ח כבוד גימ' ל"ב, וכמו שאנו רואי' שהלבושי' מעלי' [מיס] וכמשל הגשמי שע"י הלבושי' ממישיכי' הגוף, וכן ח"ו בהיפך מלבושי' כבוד [לבוש קלון, שגם מושך את הגוף לצד השני]. כמ"ש בלקי"ת בד"ה כי ביום הזה יכפר שבפ' אחרי, ומל' הוא ג"כ התפשטות שמו [יש כאן כתר-חכמה-מלכות – קודם הארת השם, סוד שמו בגימטריא רצון, רישא דאריך כנ"ל, אחר כך הארת הכבוד ובסוף הארת המלכות. כתוב שה' ברא את העולם בחפץ, חכמה ודבור ("כל אשר חפץ הוי' עשה" "כלם בחכמה עשית" "בדבר הוי' שמים נעשו") – כתר-חכמה-מלכות.], אמנם [ההמשכה של הארה דהארה דהארה]. פועל רוממות בעצמותו שהרי המלך אין רואין אותו כשהוא מסתפר

חסד וגבורה, שהם "רצוא ושוב" – ה"רצוא" הוא הגבורה-הבטול-החשך-יצחק וה"שוב" הוא החסד-האהבה-האור-אברהם. כי ע' שרים מקבל' מחו"ג ישמעאל באהבה ועשו ביראה [בחנינת בטול. ראינו ברמ"ח אותיות אות קל"ד ואות קל"ו שהמתנגדים יונקים משמאל, בחנינת עשו, רוצים לקבל יניקה מהבטול של החסידים בטענה שאינו אמתי.], וזהו דכתי' ובראשי [חדשיכם.]. תרין ראשין [בקבלה מוסבר שחדש הוא המלכות ויש זיווג תפארת ומלכות וזיווג יסוד ומלכות – כך שלמלכות יש שני ראשים.], וכנגד זה החשך והאור בלבנה [החשך הוא ראש חדש והאור הוא סיהרא באשלמותא].

והנה לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו וה"י בחי' חשך [אז הכל יהיה חשך ולא אור?!], ויובן בהקדם ענין שבת שאז כתי' ויכולו השמים והארץ, ואז גילוי התענוג בו' אך מי שטרח בערב שבת ביטול היש יבוא בשבת לביטול אמיתי בירור שני [שהוא העלאה כל הניצוצות לאצילות, בחינת יוסף – מרמז גם לתוספת שבת.], והיינו ע"י ההמשכה מלמעלה תענוג [שנותנים ליהודין נשמה יתירה] [שהיא תענוג.], ואח"כ העלאה במקור התענוג [התענוג, הנשמה היתרה, כמו "רישא דאין", והעלאה במקור התענוג היא כבר רדל"א, עיקר סוד השבת כנ"ל.], וזהו ב' שבתות כהלכתן אברהם ויצחק [כאן בסדר הפשוט שלהם – אברהם הוא הנשמה היתרה ויצחק הוא כבר העלאה במקור התענוג, בחינת רדל"א.], כי יצחק הוא בחי' צחוק ותענוג בו' [לא התענוג הגלוי, דרך ירידה, אלא] הוא ההעלאה מקור התענוג [אוצ'ל: במקור התענוג.], וז"ש יעקב אם יהי' אלקי' עמדי בו' ושבתני בו' והי' ה' לי לאלקי' גילוי בחי' יצחק [סוד שם אלקים, "צחק עשה לי אלהים".], נמצא בשבת שהוא אותיות תשב עליות העולמות העיקר בחי' יצחק תענוג עליון, ור"ח אברהם [תענוג גלוי.], השפעה וחסד להחיות העולמות כנ"ל [מתאים למה שאמרנו

החשך [כבריאה] גבוה מהאור [ביצירה.], בו', ובכל יום בק"ש צ"ל ב' בחי' אחד ואהבת, חשך ואור [יוצא ש"אחד" הוא חשך ו"ואהבת" הוא אור. בתורה "אחד. ואהבת" הן שתי מלים סמוכות, שעולות ז פעמים אין – "אין מזל לישראל" (מהאין, אחד האמת, נוזל לישראל "יש מי שאוהב") – "כל השביעין חביבין".] **חשך-אור** עולה אהבה במילוי – **אלף הא בית הא**. הוא הסביר שאור הוא אהבה וחשך הוא בטול, צריך לומר שחלק הנסתר של המלה אהבה הוא החשך שלה. ביחד הכל עולה הוי' פעמים לו. **אור** הוא כפולת **כג**, ט"פ **חיה**, אבל הכל יחד כבר עולה ל-**יחידה**, הוי' פעמים **יחידה**, שעולה גם **אחד** (של ק"ש) פעמים **עד** (שתי האותיות הגדולות של ק"ש), הכל כלול ב"שמע" והכל כלול ב"ואהבת". [שז"ע יצחק ואברהם] [החידוש שלו כאן ש"אחד. ואהבת" היינו יצחק ואברהם. השרש של יצחק הוא **צחק** שמתחלף ב-**חשך** – **צ** מתחלף ב-**ש** באותיות השינים, ולכן לפעמים כתוב ישחק, ו-**ק** מתחלפת ב-**ך** באותיות החיך – אז הוא ממש חשך. "אברהם התחיל להאיר" ויש בו אותיות **אר** של אור (וה- **ב** שלו מתחלפת ב-**ן** באותיות השפתים). "ברישא חשוכא והדר נהורא" – יש כאן בחינה שיצחק קודם לאברהם, "עולם הפוך ראיתי" [בשרש.], אברהם הוא בחי' אברהם אוהבי, ויצחק ותכחינה ביטול מס"נ שלמעלה ממז"ד [מחדש כאן שבטול אמתי מתבטא דווקא במסירות נפש.], והוא ממעל לעצים [כך כתוב בעקידה, שאברהם שם אותו "ממעל לעצים", ומסבירים בחסידות שהוא למעלה מ] [עץ החיים ועץ הדעת בו' [מקום החסדים המכוסים ומקום החסדים המגולים, ואילו יצחק הוא סוד שער הנון של הבינה, "אני בינה לי גבורה", סוד עלית הלוי מעל לכהנים לע"ל, "הכהנים הלויים"], ולכן אין הלכה כאנשי יריחו בו' כ"א צריכין להפסיק בשכמל"ו, ועד"ז בר"ח העלאה ואח"כ המשכה, וזהו קרבן דר"ח פרים בני בקר שנים רצוא ושוב, שלא יהי' יניקה מב' הבחי' של

שקודם אמר שההעדר הוא בסוף – שבת בסוף השבוע – ובראש חדש רואים שיש חשך לפני הגילוי. מתי אומרים שההעדר בהתחלה ומתי אומרים שבסוף? בערב ראש חדש ההעדר הוא באמת סוף החדש הקודם – ולא מצד ההתחלה שלמחרת, לא כלל לפני פרט – אבל על ידי העדר זה נמשכת בראש חדש עוד בחינה יותר גבוהה, וחוזר חלילה. לגבי ערב ובקר שבכל יום הוא מסביר שהחשך שקדם הוא על דרך "סוף מעשה במחשבה תחלה" – הוא גם סוף. לכאורה סותר לגמרי את המאמר "ברישא חשוכא והדר נהורא" – צריך גם לפרש ש"ברישא חשוכא" היינו "סוף מעשה במחשבה תחלה". "מחשבה תחלה" היא למעלה ממחשבה שהיא כלל לגבי פרט, מחשבה שמולידה ריבוי דבורים. כאן שייך ל"ישראל עלו במחשבה", העלאה למעלה מהזמן, לגמרי למעלה מ-**כח** עתים של קהלת שבהן "ועת לדבר".

ואמנם צ"ל א"כ מהו מעלת השבת היתכן שהוא בחי' חשך ח"ו, אך הענין דיש ב' בחי' עליות, עד"מ בשינה עליות הנשמה בצדיקי' בידך אפקיד רוחי שהנשמה מתעלית למקורה לבחי' ואתה נפחת בי ויפח כו' מאן דנפח כו', ומשגת שם מה שאינה משגת בגוף, ועכ"ז לגבי הגוף ה"ז חשך יותר נכמו המשל המפורסם של רבי הלל על תלת דפורענותא, שלשת השבועות של בין המצרים, שהרב מסתלק כדי להשיג יותר, אבל אצל התלמיד זהו חורבן וחשך.], ויש צדיקי' משיגים קצת ע"י החלום, ועכ"ז אינו גילוי גמור משא"כ בחי' נבואה שהיא ג"כ עליו' והיינו שהגוף מזדכך ג"כ עד שעולה ג"כ בעלות הנשמה ואינו יורד בבחי' שינה, ועד"מ אל"י שעלה בסערה גם גופו, וכן כתי' ורוח אלקי' ישאך כו' וה"ז לגבי ההשגה שבחלום כמו אור לגבי חשך, וז"ש [על שאר הנביאים] בחלום אדבר בן משא"כ משה שבו נאמר] לא כן עבדי משה כו' פא"פ כו' ומראה ולא בחידות, ותמונת כו' [רצה לומר כאן שיש עליה שרק הפנימיות עולה ויש עליה

קודם, שעיקר השבת הוא "תשב", לשוב למקור הראשון ברדל"א, אמונה פשוטה].

ועפ"ז יובן למה לא נק' שבת ראש, כי הראש כולל והתחלה לל' יום עד"מ, שהוא המקור לל' יום שבאי' אח"כ, וכן ר"ה לכל השנה וה"ז כלל לפרט כמו מאמר דבראשית שכולל עשרה מאמרות היינו גם ט' מאמרות פרטי' שבאי' אח"כ, או כמו מוח' לריבוי הדבור שאח"כ [המאמר דבראשית, שנקרא "מאמר סתום", הוא מאמר בלב, מאמר שהוא בבחינת מחשבה ביחס ל-ט המאמרות הגלויים שבהם נאמר "ויאמר אלהים", דבור.], אבל שבת הוא שבייתה ועליו' בלמעלה מהזמן לגמרי [ולא כלל ביחס לפרט או מחשבה ביחס לדבור, לא מתחילה איזה תהליך פרטי.], ואיך שייך לומר שכולל ז' ימי' שאח"כ [אי אפשר לומר שהיא ראש שכוללת את הימים שאחריה.], הלא זהו עליו' בלמעלה מן הזמן לגמרי, ולכן ארוז"ל ר"ה להבא וכן ר"ה [שכוללים את ההמשך.], אבל שבת ושביעית שעברה [הם סוף השבוע הקודם. יש גם בחינה של כלל ופרט וכלל, שיש כלל בסוף, אך כאן מסביר שאחרי הפרטים יש מדרגה שלמעלה לגמרי מהזמן, לא כלל ביחס לזמן הקודם.]. והיינו כי אחר ששת ימי בראשית הוא שבת, ולכן ארוז"ל [שמי שנמצא במדבר ואבד את המנין] מונה ששה ימי' ושובת, וא"כ שבת הוא בחי' יצחק וזהו ל' צחוק ותענוג וצחוק עשה לי אלקי', ולכן השבת הוא כי בו שבת לפי שויכל אלקי' כו' מכל מלאכתו, והגילוי דר"ה הוא אברהם, וכן בר"ה והוכן בחסד כסאו בחי' אברהם אתקין לכורסייא [כך כתוב בזהר.]. אך קודם הגילוי צ"ל עליו' וז"ע ער"ח דכתי' מחר חדש כו' כי יפקד מושבך, והיינו ההעדר שזהו חשך דיצחק כו' [לפני ראש חדש.], וי"ל שההעדר שבסוף הוא העלאה שע"ז נמשך בר"ה עוד בחי' עליונה יותר, ואח"כ נעשה עוד העלאה יצחק חשך כו', ובערב ובקר צריך לומר שהחשך שקדם זהו ע"ד סוף מעשה במח' תחלה כו' [קשה לו

לי [= תריג] אלהים", הכל עשה הצמצום והחשך.]. כו'.

[כעת חוזר להתחלה:] וזהו ענין ברכו באור פניו של אדם וקדשו כו', והיינו בהיות נודע כי מקור הראשון לברה"ע הוא מבחי' המדות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, וז"ע ששת ימי' עשה שהששת ימים הם ז' מדות, עשה שנשפלו בבחי' דיבור שנק' מעשה, וכנודע כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה, ובכלל זה גם המוחין שבמדות כו' [כמו שכתוב בגמרא שה' ברא את העולם בעשרה דברים, החל מ"בחכמה בתבונה ובדעת" – אלה המוחין של המדות.], ולאחר ששבת ונתעלו המדות ומוחין שבמדות לשרשם, אז ברכו וקדשו שהוא בחי' המשכת חו"ב דאצי' עצמן וניכר זה באור פניו ע"ד חכמת אדם תאיר פניו, וכתו' יאר ה' פניו אליך כו', והמעם הוא להיות כי שבת מכל אשר ברא ותחלה נא' מכל אשר עשה, והיינו שזהו נגד ג' בחי' אדם דכלליות שהם ב"ע דכלליות [שלשת הדבורים שעל ידי נברא האדם, כנ"ל בשם הה"מ נ"ע], ולכן להיות כי שבת גם מכל אשר ברא ג"כ שנכלל בזה גם אדם דבריאה [בחב"ד "אדם דבריאה" הוא א"ק; "אדם דיצירה" הוא עקודים-נקודים או עתיק ואריך של עולם התיקון; ו"אדם דעשיה" הוא עולם האצילות, ברודים. הוא שבת מ"אדם דבריאה" ומ"אדם דעשיה" וממילא גם מ"אדם דיצירה" שבאמצע.], לכן נתגלה אז הארת אצי' העליון דכלליות [אור אין סוף שלפני הצמצום.], וזהו ברכו וקדשו כו' [המשכה על ידי העלאה. לכאורה "וקדשו" עדיין העלאה, ועיקר ההמשכה הוא ברכה – הבדלה-המתקה כנ"ל. אלא שהוא סוד "אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא בכולהו עלמין", גילוי דרך עליה, כמבואר בדא"ח], ולכן ויברך כו' ויקדש מפני ששבת מכל אשר ברא כו' [גם הברכה וגם הקדושה הם גילוי "אור פניו של אדם" – רואים שהעליה משתקפת גם בחיצוניות, גם היא נמשכת דרכה. המדרש אומר על שניהם "חכמת אדם תאיר

שגם החיצוניות עולה. יש שתי בחינות עליה – יש עליה שהיא חשך לחוד, אבל עיקר החשך שלעתיד לבוא הוא העליה השניה, שעם הגוף, וזו בחינת יצחק שלעתיד. זו גם בחינת משה רבינו, "לא כן עבדי משה".].

ועד"ו יובן החילוק בין עלי' דר"ח ור"ה לשבת, שר"ח ור"ה העלי' רק בפנימיות בהאור אבל למטה נשאר חשך, אבל בשבת העליות הוא בבחי' הגוף והכלי' [סוד ענג שבת] והז' אור גדול ולא חשך [מצד אחד כאילו חשך, אבל מצד שני "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול" – שהחשך עצמו הוא אור גדול, וכמו שנאמר שלע"ל הצמצום עצמו יאיר.], ועד"ו יאמר לע"ל ליצחק כי אתה אבינו, וזה יהי' ג"כ בלבנה לע"ל שתתעלה מעלה מעלה גם בחיצוניות ולא יהי' חשך למטה חו"ו [בראש חדש, בזמן מולד הלבנה, היא חשוכה. כעת פנימיות הלבנה עולה בראש חדש והחיצוניות נשארת חשוכה.], ובחי' השמש הוא דרך המשכה [סוד אברהם, ואהבת.], וזהו בחי' אברהם ויצחק ב' בחי' שמש ושמותי כדכר שמשותיך [שתי שמשות, "מאור ושמש"]., חמה ולבנה ["מאור ושמש"]., מאחר שאור הלבנה יהי' כמו אור החמה וזה עד דוד הגדיל [משמע בפסוק שלא יהיה יותר מאור החמה, אבל כאן אומר שאור הלבנה יהיה יותר מאור החמה – הפשט שהכוונה יותר מאור החמה של עכשיו.], וזהו ואהבת ב"פ אור [בתוך האהבה יש גם את האור של העתיד. היות שב"ואהבת" יש גם את אור יחו"ע, האור של יצחק, לכן:], ועד"ו רצו אנשי יריחו להיות או"ה ואהבת מבחי' אחד [לקבל את ההשראה מ"אחד" לאור חוזר ש"חוזר לקדמותו ממש"]., יריחו ל' ריח [אוצ"ל לשון ירח. אנחנו מסבירים תמיד שירחו, בלי י, לשון ירח, ויריחו, ב-י, לשון ירח.]. חדש לבנה, אמנם זה יהי' לע"ל ע"י העבודה דעכשיו בשכמל"ו בחי' ריחוק, ונס זה יתקרב ע"י שבכל שבת ושבת ויכל אלקי' בחי' הצחוק שנעשה מבחי' ש' אלקי' [צחק עשה

ב' אלול ע"ז - כפר חב"ד עושים תשובה הקלטה לכאן-מורשת

כן, יש לנו כבר שלשה מושגים שקשורים – תשובה, רפואה וגאולה.

כדי להשלים נוסף עוד מושג: אי אפשר לעשות תשובה, להתחיל בתהליך, אם אין אמונה. אמונה היא בעצם יסוד היסודות, כמו שהרמב"ם כותב בתחלת החיבור שלו ש"יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון". "מצוי ראשון" הוא ה', בורא העולם. יתכן שבתחלה יש לי איזו תחושה פנימית שיש משהו, לא יכול להגדיר, אפילו קשה לפעמים להתחלה לומר את המלה ה' או אלקים. אבל כמו שאמרנו מחפשים משמעות, בשביל מה אני פה, ואם אכן יש משמעות לחיים סימן שיש מישהו או משהו שעשה את המשמעות, שרוצה ממני משהו. מחפשים את הלא-ידוע, אבל הלא-ידוע הזה בעצמו בסופו של דבר הוא אלקים, ה'. בלי אמונה אין כלום. בלי אמונה האדם חי חיי טבע נטו.

הסדר: אמונה-תשובה-רפואה-גאולה

לכן יש פה בעצם ארבעה דברים, שאם נעשה ביניהם סדר:

קודם כל צריכה להיות אמונה. אמונה היא הסבה שאני בכלל מחפש משהו שחסר לי – ללא האמונה הבסיסית שאולי יש משהו (גם ה'אולי' הזה הוא כבר זיק של אמונה. המזל של חדש אלול, חדש התשובה, הוא **בתולה** בגימטריא **אולי יש אלהים**) מה יש לי לחפש.

מתוך אמונה יש תשובה.

מתוך תשובה – "תשובה מביאה רפואה".

כאשר אנחנו מתרפאים באה הגאולה. תכלית הגאולה הראשונה שלנו, גאולת מצרים, היתה לקבל תורה בהר סיני, וכתוב שלפני הגאולה כל היהודים התרפאו. ה' נתן תורה כאשר כולנו חזקים ובריאים ושמחים. וגם התורה החדשה שתגלה כשיבוא

א. אמונה-תשובה-רפואה-גאולה שלמה

חיפוש תשובה ורפואה

שלום^x לכולם. אנחנו אכן בדור של תשובה. ברוך ה', אנחנו רואים תופעה של 'מחפשים'. תשובה היא לחפש – לחפש את האמת, לחפש מי אני, למה אני פה. יש שתי תופעות קשורות אחת לשניה: החיפוש אחרי אלקים – תשובה – והיום הרבה מאד אנשים מחפשים שיטות שונות של רפואה. והנה, יש קשר מאד הדוק בין תשובה לרפואה. חז"ל אומרים "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם". אם רוצים להתרפאות, "כי אני הוי' רופאך", ה' הוא "רופא כל בשר ומפליא לעשות", כמו שמחפשים רפואה, הדרך להתרפאות – כמו שנסביר, גם לפרט וגם לכלל – היא לשוב אל השרשים שלנו, אל ה'.

אנשים מרגישים ריקנות מסוימת בחיים, חוסר משמעות לחיים, ולכן מחפשים. יש הרבה יהודים, ישראלים, שנוסעים להודו (ולעוד מקומות) אחרי הצבא וכיו"ב ומחפשים. יש ב"ה הרבה שמוצאים את ה', לכן יש כל מיני בתיים שם שמארחים, מקבלים, מסבירים – ודווקא שמה, רחוק-רחוק, לפעמים יהודי כשאני במקום הטבעי שלו הוא חושב יותר, מחפש יותר, ומוצא.

גאולה ואמונה

כמו שתשובה קשורה לרפואה – ככה חז"ל אומרים – אנחנו מאמינים גם בגאולה הקרובה לבוא. אנחנו יודעים שגם התשובה והגאולה תלויות זו בזו, ש"אם ישראל עושין תשובה נגאלין". יש פתגם של הרבי הקודם של חב"ד שאמר "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", מיד כשעושים תשובה נגאלים. אם

^x נרשם על ידי איחאל גלעדי. לא מוגה.

בהמשך שמו"ע אומרים "והעלה לנו ארוכה ורפואה שלמה" – נוסח "רפואה שלמה". לגבי גאולה, יש בנוסח ספרד ועוד, "וגאלנו גאולה שלמה במהרה בימינו".
 רואים שחזו"ל הוסיפו לכל המלים האלה את המלה "שלמה".

שלמות האתרג של סוכות

קודם נוהגים לעשות סימן, כמאמר חזו"ל "סימנים עשה" – לעשות סימן כדי לחרוט על הלב. מה הסימן? אמרנו שהתהליך הנפשי הוא מאמונה לתשובה לרפואה לגאולה. הסימן הוא ראשי התיבות של **אמונה תשובה רפואה גאולה – אתרג**.

בסיום עבודת התשובה, שבצעם מתחילה מהימים האלה – חדש אלול – וסיימה ב"תשובה משמחה" בזמן שמחתנו בסוכות, בו לוקחים (ביד שמאל, היד שבדרך כלל דוחה, "שמאל דוחה", אך כעת, מכח התשובה בשמחה, הופכת להיות "שמאל מקרבת", עוד יותר ממה שעד עתה היתה "ימין מקרבת") אתרוג. האתרוג הוא משהו גשמי – חפץ די יקר, יש שקונים אתרוג בהרבה מאד כסף – אבל הוא בעצם סימן של כל העבודה הנפשית שעשיתי בימים האלה, מאלול לראש השנה ליום כיפור ועד לסוכות (ובעצם, ראשית האמונה, האמונה בביאת המשיח, היא בתשעה באב, בו נולד משיח, היינו שבו ביום נולדה האמונה במשיח בלב כל יהודי, בסוד "ואציעה שאול הנך". וכך "נעוץ סופן [גאולה] בתחלתן [אמונה]", ודוק). הכל בתוך האתרוג – האמונה, התשובה, הרפואה והגאולה.

הכל צריך להיות שלם – הדין הכי חשוב באתרוג שיהיה שלם, שלא יהיה חסר כלל, שלם לגמרי ומהודר לגמרי, "פרי עץ הדר" כפי שהוא נקרא בתורה.

משיח – הגאולה היא התגלות תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא" – וכדי שכולנו נוכל לקבל את התורה הזו של מלך המשיח צריכים להיות בריאים, בגוף ובנפש. במעמד הר סיני לא היה ביניהם לא סומא, עוור, ולא חרש – כולם היו בתכלית ושלמות הבריאות.

כדי שנהיה בריאים לקבל את התורה החדשה, גילוי האור הגדול של הגאולה, צריך לעשות תשובה. ראשית התשובה היא להתחזק באמונה – אמונה שיש ה', אמונה בתורת ה', כלומר שה' מתקשר עם בני אדם, וממילא אמונה שאני פה בשביל משהו ויש טעם לחיים שלי.

אמונה שלמה, תשובה שלמה, רפואה שלמה וגאולה שלמה

יש תופעה מאד מעניינת שכתובה לגבי ארבעת הדברים שאמרנו – אמונה, תשובה, רפואה, גאולה – שלכולם נוהגים להוסיף עוד מלה, "שלמה"². כל הביטויים האלה, הניבים האלה, מופיעים בסידור:

כתוב "אמונה שלמה" – "אני מאמין באמונה שלמה" ב-**יג** עיקרי האמונה של הרמב"ם, שאולי הכי מפורסם ביניהם הוא "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח", אבל לגבי כולם, למי שנוהג לומר את עיקרי האמונה בסוף התפלה כפי שמודפס בהרבה סידורים, כל עיקר מתחיל "אני מאמין באמונה שלמה". אם כן, סימן שהאמונה יכולה להיות לא שלמה והאמונה יכולה להיות שלמה. זה נוסח שמקובל בעם ישראל, "אמונה שלמה".

גם לגבי תשובה, אומרים שלש פעמים ביום בשמו"ע "השיבנו בתשובה שלמה לפניך". מבקשים מה' – סימן שהתשובה האמתית היא לא בכח שלי בלבד, צריך להתפלל לה' "השיבנו", אותי כפרט ואתנו ככלל, כמו שנסביר, שה' ישיב אותנו ב"תשובה שלמה".

² ראה בארוכה גם סעודת משיח ע"ב (והמקור הנסמך שם).

גילוי אור אין סוף הסובב כל עלמין, שמאיר ראשית כל בממד החיצוני של המציאות, בגוף).

אפילו ביחס לשם הוי' ב"ה (שם העצם של ה' שהוא שם המיוחד ושם המפורש), י-ה-ו-ה, יש ביטוי בחז"ל "אין השם שלם" כל זמן שעמלק, שהוא הספק – הבעל שם טוב אומר ש-עמלק, האויב המושבע שלנו, עם ישראל, בגימטריא ספק. כל זמן שיש ספק בלב השם של ה', י-ה-ו-ה, אינו שלם, הוא חצוי. מאיפה לומדים זאת? כתוב "כי יד על כס יה" – כל עוד שיש ספק בלב, עמלק, השם הוא חצוי – ואז "מלחמה להוי' בעמלק מדר דר". י-ה הוא שם קדוש (מהשמות הקדושים של ה' שאינם נמחקים), אבל לא שלם – הוא חצוי, דווקא החצוי הפנימי, בלי החיצוניות. וזה הם החלק הגלוי, הגוף יחסית, "והנגלת", אבל "הנסתרת להוי' אלהינו" הם הממד הנסתר, י-ה, והוא לבד לא שלם. צריך גם י-ה וגם וזה. ככה כל דבר צריך להיות שלם, עם הפנימיות, החלק הנסתר, ועם החיצוניות, החלק הגלוי.

לאור ההקדמה הזו, התבונה הזו, נתחיל עם ארבעת המושגים שלנו. המטרה שלנו היא להתמקד על התשובה.

שני ממדי אמונה: אמונה בה' ואמונה

בנביא אמת

נתחיל עם האמונה. מהם שני ממדי האמונה? אחרי קריעת ים סוף כתוב "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו". האמונה של עם ישראל – אמרנו שלפי הרמב"ם יש 13 עיקרי אמונה, אבל אם רוצים לצמצם לשני עמודי תווך – היא שיש ה' יתברך ויש נביא אמת ותורה, ה' מתקשר אתנו בתורה. התורה נתנה לנו באמצעות נביא האמת, משה, העבד הנאמן של ה', כמו שנאמר "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (הפסוק הראשון שאבא מלמד את בנו הקטן כתחלת דיבורו בלשון הקדש). כדי להאמין בה' צריך לזהות את משה רבינו, וכתוב שבכל דור יש משה רבינו שצריך להאמין בו. משה רבינו של הדור הוא זה שראוי להיות המשיח של הדור אם נזכה. מתי נזכה? כשנעשה תשובה נזכה שהמשה של הדור יתגלה כמשיח של הדור, שהוא המשיח בכלל, כאשר נזכה בקרוב. בכל אופן, יש כאן שני עמודי אמונה.

ב. שלמות - פנימיות וחיצוניות

שלמות - חיבור של שני ממדים

בכל אופן, ארבעת הדברים האלה הולכים יחד עם המלה "שלמה". המלה "שלמה" אומרת, כפי שאמרנו הרגע, שיכול להיות חסר, יכול להיות חצי, ויכול להיות שלם. כתוב בחסידות שלדבר שלם יש תמיד שני ממדים, שבלשון הקבלה והחסידות נקראים חיצוניות ופנימיות. שלמות היא לשון שלום – כל דבר שלם עושה שלום בין שני ממדים. אם אין את שני הממדים יחד, של החיצוניות והפנימיות, הדבר לא שלם. לכן גם אמונה, גם תשובה, גם רפואה וגם גאולה – בכלום צריך להתבונן מה השלמות. זה הנושא העיקרי שלנו היום.

לא להסתפק רק בחיצוניות או רק

בפנימיות

מדברים על תשובה ועושים תשובה, אבל צריך לדעת שתשובה יכולה להיות בחיצוניות ויכולה להיות בפנימיות. בחסידות, במיוחד בחסידות חב"ד, המלה הכי חשובה היא פנימיות – שכל תופעה, כל חויה נפשית, תהיה חויה פנימית, לא רק חויה חיצונית. יש פסוק מאד חשוב שדורשים בחסידות – "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו". הכסיל גם מחפש, רק שהוא מחפש חויה אישית, טריפ. הרבה נוסעים להודו לשם כך, אבל אם ה' עוזר הוא בסוף מאיר להם את העינים שהעיקר הפנימיות ולא החיצוניות – התבונה האמתית, ולא רק הכיף-כאילו, הסיפוק מהחויה החיצונית, גם אם נדמה לי שהיא חויה מיסטית וכיו"ב.

שוב, העיקרון הוא שכל דבר צריך להיות שלם, ובמיוחד ארבעת הדברים האלה שכתוב עליהם בפירוש התואר "שלמה". לא מבטלים את החיצוניות, אדרבה, אומרים שצריך את שני הממדים יחד, שגם החיצוניות היא חשובה כאשר היא יחד עם הפנימיות וטפלה לפנימיות (בעולם הזה על הגוף להיות טפל לנשמה, לקבל מן הנשמה. אבל לעתיד לבוא כתוב ש"הנשמה תיוון מן הגוף", ההשפעה האלוקית תזרום מן הגוף דווקא לנשמה. והוא ענין

לו עבד נאמן בכל דור היא החיצוניות. או הפוך, שיש לי אמונה כי אני יהודי, וכל יהודי הוא מהעם שהוגדר "מאמינים בני מאמינים", מקבלים את האמונה בגנים שלנו מאברהם אבינו, הראשון שהאמין, "והאמן בהוי' וחשבה לו צדקה".

אם מאמינים בשביל מה צריך את משה? בשביל מה צריך את התורה בכלל? מספיק שאני מאמין בלב, "רחמנא לבא בעי". אבל צריך לחשוף את האמונה מהלב שתבוא לידי גילוי (אחרת "אין השם שלם" כנ"ל – יש פנימיות, אבל היא לא מתגלה בחיצוניות – כפי שרוצה עמלק ר"ל, להשאיר יהודים רבים בדור במחשבה שמספיק שאני יהודי בלב, בלי שמתגלה האמונה גם בחוץ). גם כשחושפים את האמונה יש בה רבדים אין סוף. כדי להגיע יותר ויותר עמוק באמונה, בהתקשרות לה', צריך את משה רבינו שבדור. אם כן, לפי שני הפירושים שאמרנו יש פה שני ממדים באמונה – "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו".

שני ממדי תשובה: תשובה מיראה

ותשובה מאהבה

מה לגבי תשובה? מאד פשוט, כי חז"ל מגדירים שיש שתי תשובות – תשובה מיראה ותשובה מאהבה.

שואלים: צריך לעשות תשובה כי אני פוחד ממשהו? פוחד מגיהנם? פוחד מענש? אמנם זהו איזה מניע, אבל הוא מניע חיצוני לגמרי. כתוב שיראת העונש אינה מאה אחוז מצד הקדושה, היא תערוכת של טוב ורע. יש מושג בקבלה קליפת נוגה – יכול להניע לדברים טובים, אבל היא לא מצד הקדושה, לא רק ה' (כל דבר שמצד הקדושה הוא "בלתי להוי' לבדו"), כי ה' הוא עצם הטוב.

בכל אופן, יש מדרגות של יראה (ותשובה מיראה) שאינן יראת העונש אלא יראה שמצד הקדושה לגמרי כגון יראת חטא (יראה להפרד מה' ח"ו על ידי חטא), יראת הרוממות, יראת בושות. אפשר לעשות תשובה מתוך יראה, וכאשר עושים תשובה מתוך יראה "זדונות נעשו שגגות" – עשיתי במזיד אבל נחשב לי כאילו טעיתי, טעות, שגגה.

נשאל את השאלה – מה ממד הנגלה של האמונה ומה ממד הנסתר של האמונה? הרי אמרנו שבכל דבר שלם הגדר, ההגדרה של שלמות, הוא שיש לו גם ממד נגלה, חיצוני, וגם ממד נסתר, פנימי, חיצוניות ופנימיות. אפשר לחשוב שה' עצמו – שאני מאמין במציאות הא-ל, וגם מרגיש וחווה אותו בחיים שלי, בהשגחה הפרטית, "מהוי' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ", כל צעד שאני עושה בחיים אני מרגיש שמישהו מוביל אותי – אולי זו הפנימיות. והאמונה שיש לה' נביא, מתקשר עם משה רבינו, וצריך להאמין בו – בהשגחה פרטית קוראים בפרשת השבוע (פרשת שופטים) שבכל דור יש נביא וצריך להאמין בו ולקבל נבואתו – זו החיצוניות.

אבל יש פירוש בחסידות שממש הפוך. מה שאמרנו נכון, אבל שבעים פנים לתורה, ויש פירוש בחסידות שב"ויאמינו בהוי'" ובמשה עבדו" לא מאמינים רק שיש משה בכל דור ודור שמלמד אותנו ללכת בדרך ה', אלא שיש אחד בדור שיש לו כח לגלות ממד יותר נסתר ופנימי באמונה שלנו בה' עצמו, יותר ממה שאנחנו יורשים בטבע שלנו את האמונה מאבותינו הקדושים, מה שאנחנו "מאמינים בני מאמינים". "ויאמינו בהוי'", ואם רוצים לחתור לעומק אמונה זו צריך להתקשר לשליח ה' ללמד אותנו תורה בכל דור, בפרט פנימיות התורה שהיא "תורה חדשה" (תורת משיח) שמביאה אותנו להשגה יותר פנימית באמונה שלנו בה'.

חיזוק האמונה בחדש אלול

בחדש הזה, שרוצים להתעורר בתשובה, המנהג לתקוע בשופר כל יום. בראש השנה מצוה מהתורה לתקוע בשופר, אבל כל יום באלול תוקעים כדי להתעורר מהתרדמה שלנו. מהי תשובה? להתעורר. לשם כך תוקעים בשופר.

יש רמז יפה שכל הביטוי "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו" עולה בגימטריא שופר. כשאני לוקח את השופר לתקוע בו טוב שאחשוב שעוד לפני התשובה, ההתעוררות המורגשת בלב, צריך אמונה, והאמונה צריכה להיות כפולה – כל דבר שלם הוא כפול. או שהאמונה בה' היא הדבר הפנימי וזה שיש

תשובה מאהבה - יחוד עם ה'

אם זה הממד החיצוני, מה הממד הפנימי של התשובה? מהי תשובה מאהבה? יש את הרמז הידוע ש"אלול" ר"ת "אני לדודי ודודי לי". הממד הפנימי של התשובה, תשובה עילאה, תשובה מאהבה, היא לא ליישר קו עם ה' אלא להתייחד עם ה', להביא את ה' לתוכי – "אלהי בקרבי" – בזהר כתוב שגם אני נשאב בה' וגם ה' חודר ונכנס לתוכי, ונעשים ממש עצם אחד, התאחדות והתייחדות לחלוטין. התאחדות כזו יכולה להיות רק מתוך אהבה, והיא באמת מה שמחפשים.

מי שנסוע להודו ומחפש שם אלקים הוא לא מחפש אותו בשביל ליישר איתו קו – בסוף הוא צריך גם ליישר קו, אבל – הוא מחפש את אלקים, כמו בחורה, בת, חדש אלול הוא מזל בתולה, שמחפשת את בן הזוג שלה. התכלית במציאת בן זוג היא "והיו לבשר אחד", להיות אחד ממש מתוך אהבה.

זו התשובה מאהבה, זו הפנימיות, הממד הפנימי של התשובה. הדור שלנו, אם אומרים שהוא דור של תשובה, מדובר בעיקר בתשובה הזו. חייבים את החיצוניות, ליישר קו, אבל התשובה האמתית והשלמה – שתביא את הגאולה השלמה – היא כשקיים ומודגש הממד הפנימי של התשובה, ובעצם זה הדבר שאנו רוצים, להתייחד עם ה'.

שני ממדי רפואה: רפואת הגוף

ורפואת הנפש

נלך לרפואה: ברפואה מאד פשוט מהם שני הממדים של הרפואה, כדי שהיא תהיה רפואה שלמה. אומרים את זה – אני מברך אותך, מאחל לכולנו, רפואה שלמה, רפואת הגוף ורפואת הנפש. היום כולם יודעים שיש יחסי גומלין בין הגוף לבין הנשמה וכדי שאדם יהיה בריא ושלם הוא צריך רפואת הגוף ורפואת הנפש. הכי ברור שרפואת הגוף היא החיצוניות, הממד הנגלה של הרפואה, אבל רפואת הגוף בלי רפואת הנפש לא עובדת. יש תלות זו בזו, בנוסף לרפואת הגוף חייבת להיות גם רפואת הנפש. לכן, כמו שמחפשים כל מיני שיטות של רפואת הגוף יש גם כל מיני שיטות של רפואת

ברוך ה' זו רק טעות, לא מזיד, אבל לא הופך את החטא ממש למשהו טוב.

אבל אם עושים תשובה בדרגה אחרת, בדרגה נעלית יותר, תשובה מאהבה, כתוב שבתשובה מאהבה "זדונות נעשו זכויות" – כאילו שעשיתי עבירה והיא הופכת להיות מצוה ממש. פלאי פלאים, דבר שאי אפשר להבין בשכל בכלל. קודם כל, התשובה חוזרת לעבר שלי והופכת משהו בעבר מרע לטוב, מחשך לאור, ממר למתוק.

אם כן, יש שני רבדי תשובה, שבלשון חז"ל הם תשובה מיראה ותשובה מאהבה. בדור שלנו בכלל לא צריך יראת העונש. יש אנשים שהיא מניעה אותם, אבל זו לא הקריאה והמסר של הדור שלנו. אנחנו פונים לדור שלנו ואומרים (בעצם זה ה' שפונה לדור שלנו ואומר, בסוד התעוררות יג מדות הרחמים בחדש אלול) שצריך להתעורר בתשובה, תשובה מיראה שהיא לגמרי מצד הקדושה, והעיקר – בפרט בדור שלנו – תשובה מאהבה.

תשובה מיראה - ליישר קו עם ה'

איך נאמר את שני הממדים האלה של תשובה מיראה ותשובה מאהבה בלשון המדוברת? ברגע שאני מאמין שאכן יש פה משהו, שיש בורא עולם, וגם שבורא העולם רוצה משהו ממני – יש לי שליחות בחיים – יש היום ביטוי שמתאים לחוש מהי יראה תתאה, לתשובה מיראה קוראים תשובה תתאה, תשובה תחתונה יותר, הביטוי הוא 'ליישר קו'. אומרים שלא היינו בסדר אחד עם השני וכעת צריך ליישר קו. ככה עם הקב"ה, עד עכשיו לא היינו בסדר איתו, אני לא הייתי בסדר איתו, וכעת צריך ליישר איתו קו.

ליישר קו עם הקב"ה זו תשובה תתאה – שבעצם היא תשובה מיראה, יראה טובה. מה פירוש ליישר קו עם הקב"ה? שאני מתחיל לעשות מה שהוא רוצה, לעשות מצוות, להניח תפילין, לשמור שבת. מאד חשוב שכל מי שחוזר בתשובה יבין שליישר קו עם ה' אכן חשוב מאד, אבל זה הממד החיצוני של התשובה.

אבל מאמינים שבגאולת הכלל כל פרט ופרט יגאל מכל המיצרים שלו.

סיכום

אם כן, מה אמרנו? סיכום ביניים:

באמונה יש להאמין בה' ולהאמין במשה.

בתשובה צריך לעשות תשובה מיראה – שקראנו לה ליישר קו עם הקב"ה, לעשות מה שהוא רוצה מאתנו ביום-יום – אבל התשובה הפנימית היא דבקות בה', "ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

ברפואה צריך גם רפואת הגוף וגם רפואת הנפש. בגאולה צריך גם גאולת הפרט וגם גאולת הכלל.

אמרנו שהמושגים פרט וכלל חוזרים ממש לתשובה. עד עכשיו, עיקר התשובה שהיה, גם ברור שלנו, היה בנוגע לפרטים – פלוני עושה תשובה ואלמוני עושה תשובה – אבל עדיין חסרה לנו תשובת הכלל, שעם ישראל יתעורר וירצה לעשות תשובה כעם, עם הנבחר על ידי ה' להביא גאולה לעולם. זה מיד יתבטא, שוב, במשרדי הממשלה, בראש הממשלה, וגם בעולם כולו.

ג. "בתולה במחול"

מחול הקירוב והריחוק

נסיים עם עוד משהו חשוב ביותר, שקשור למזל בתולה של חדש התשובה, חדש אלול: יש פסוק שאומר "אז תשמח בתולה במחול" – הבתולה יוצאת במחול, כמו בחמשה עשר באב, בט"ו באב, וגם ביום הכפורים, הבנות יצאו במחול לחפש בחורים, לחפש חתנים. כתוב שהבתולה, שהיא כעת המזל שלנו, תשמח במחול.

בדורות האחרונים, מי שהוא עיקר מבשר הגאולה ומלמד את העם לחזור בתשובה מאהבה, הוא מורנו הבעל שם טוב, מחולל החסידות. הוא מפרש את הפסוק בצורה מאד מקורית. הוא אומר ששמחת הבתולה במחול נקראת 'רגל בפנים ורגל בחוץ', ככה ורקדים. רגל בפנים היא התקרבות ורגל בחוץ היא התרחקות. יש משהו במחול שיש שתי תנועות, "רצוא ושוב" (סוד החיים בכלל – "והחיות

הנפש היום. לשם כך בעיקר צריך להגיע לאמת של ה', שהוא ה"רופא כל בשר ומפליא לעשות". זה לגבי רפואה, שיש רפואת הגוף ורפואת הנפש.

שני ממדי גאולה: גאולת הפרט

וגאולת הכלל

מה לגבי גאולה? אמרנו שאמונה היא בה' ובמשה עבדו. תשובה מיראה ומאהבה. רפואה בגוף ובנפש. מה לגבי גאולה? עוד זוג מאד חשוב של מושגים, שמאד נוגע לדור שלנו – פרט וכלל. יש גאולת הפרט ויש גאולת הכלל.

בעצם את המלים האלה הייתי יכול לומר גם על תשובה, עיקר הנושא שלנו – שיש תשובת הפרט, שאני חוזר בתשובה, ויש תשובת הכלל, שעם ישראל חוזר בתשובה, תשובת הרבים ולא רק תשובת היחיד. איך זה בא לידי ביטוי? שאם הכלל חוזר בתשובה הוא רוצה שהכלל, כלל ישראל, ישתנה בהתאם. הוא רוצה שהדבר ישתקף במדינה, בעולם כולו – לא רק בבית, בארבע אמות שלי.

המצב של "ארבע אמות" שלי בכלל הוא מצב גלותי. כך כתוב – "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" – אדם יושב בבית והשכינה שורה, אבל זו גלות. אנחנו רוצים גאולה – שינוי שנראה אותו בעינים, שנריח אותו באויר. יש ביטוי בחסידות שבו ביום שמשח יבוא נקרא על בואו בעיתון, נשמע ברדיו, בטלוויזיה, הדבר צריך להגיע לממדים של הכלל – גם של עם ישראל וגם של אומות העולם.

כמובן, גם היחיד צריך להגאל. לכל אחד יש מצוקות, מיצרים – כתוב שכל הגלויות נקראו מצרים, על שם מיצר – וצריך להגאל מהמיצרים שלנו, הפרט. אבל גם הכלל, עם ישראל, צריך להגאל. כאן גאולת הכלל היא הפנימיות, הנסתר, אבל היא העיקר – לזה אנחנו מצפים ומאמינים. ומאמינים שבגאולת הכלל כלולה גאולת כל פרט ופרט, וכרמוז במדה השביעית, החכיבה, שהתורה נדרשת בה – "מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל". כל התהליך הוא להגיע לגאולת הכלל,

בשם הרבי הקודם – "לאלתר לתשובה, לאלתר לגאולה".

ד. מבנה אמונה-תשובה-רפואה-גאולה (השלמה)

ארבעת השלבים - מאלול עד סוכות
 דברנו על תשובה שמתחילה מאלול ועל השיא ב"זמן שמחנתנו" שהאתרוג שלוקחים בו כולל את כל השלבים של אמונה-תשובה-רפואה-גאולה, אבל אפשר לפרט יותר. יש אצלנו כלל שאחרי שיש יחידה אחת שהמיקום שלה ברור אפשר לבנות את הסדר השלם, וכך גם לענייננו:
 יש תקופה אחת של "עשרת ימי תשובה" – סימן ששם עיקר התשובה.

זאת אומרת – וזה חידוש – שעיקר אלול, ההכנה לעשרת ימי תשובה, הוא אמונה. אמרנו שאמונה קודמת לתשובה. זהו חדש של התחזקות באמונה על ידי גילוי יג מדות הרחמים של הקב"ה, יג תיקוני דמהימנותא, על ידי "המלך בשדה" – יש את מי לחפש, יש תחושה באויר שיש את מי לחפש וצריך לצאת לחפש אותו. האמונה באלול היא אמונה באל אחד (סוד יג מדות הרחמים) – אלול מתחיל ב-אל ובמספר סידורי עולה אל (במספר הכרחי), ששונה 13 במספר סידורי ששונה אלול במספר קטן (סוד יג מדות הרחמים, כנ"ל; אלול-אמונה עולה אחד ברבוע). שם א-ל עצמו הוא שם של אמונה – "אל אמונה ואין עול" ("אל אמונה ואין עול" = אמונה אמונה אמונה. ההמשך: "אל אמונה ואין עול" צדיק וישר הוא" – צדיק = אמונה אמונה, ישר = ה"פ אמונה = "אל אמונה ואין עול צדיק". ס"ה י פעמים אמונה).

שוב, אחרי האמונה – עשרת ימי תשובה הם תשובה. התקיעה הגדולה בנעילת יום כיפור היא רפואה, כי רפואה היא כפרת העוונות.

הגאולה היא כבר חג הסוכות, "זמן שמחנתנו".

רצוא ושוב", דופק החיים של ריקוד – שרגע אחד אני מתקרב ורגע שני אני מתרחק. גם בחיי נישואין, כשהבתולה-הבחורה זוכה למצוא את בחירת לבה ובת גילה, יש זמנים בחיי נישואין של ריחוק בין בני הזוג, לפי התורה, הלכות טהרת המשפחה.

ריחוק וקירוב מה' במעגל ההיסטוריה

יש זמנים של קירוב ויש זמנים של ריחוק, גם בינינו לבין הקב"ה – בני הזוג, דווקא בממד הפנימי של התשובה, על דרך "ודבק באשתו" – כל החיים מחול, ריקוד. אם נתרגם את הריקוד הזה, המחול של הבעל שם טוב, לעם ישראל כולו, לכלל – יש זמנים בהיסטוריה, בתולדות העם שלנו, שהעם התרחק יותר, ויש זמנים שהעם מתקרב.

דורות רבים, כמעט מאתיים שנה אחורה, במחול של ההיסטוריה – שבעצם הוא לא סתם מעגל שחוזר על עצמו, אלא ספיראלה שתוך כדי הריחוק והקירוב כל הזמן עולים יותר ויותר גבוה, מתקרבים לתכלית האמתית – היתה תקופה ארוכה ביותר של ריחוק, שרוב העם התרחק מהמקורות. היום גם, יש תופעה, כמו חזרה בתשובה יש ביטוי חזרה בשאלה. נתייחס לכך לא כתופעה פרטית-אישית אלא כחלק מסוד המחול של עם ישראל מול אהוב לבנו האמתי, הקדוש ברוך הוא. גם בהיסטוריה וגם בהוה – יש תופעה של רגל בפנים ורגל בחוץ, וצריך לראות ולהבין זאת נכון, להבין שמה שקורה כאן הוא מחול. ברוך ה' בדרך שלנו, אחרי כל כך הרבה זמן של התרחקות, של רגל בחוץ, כבר רוצים להתקרב באמת ולהתייחד ממש עם ה', הגיע שלב של רגל בפנים. גם על הרגל בחוץ אנחנו מלמדים זכות, כי הרגל בחוץ היא חלק מהריקוד – ככה זה עובד, ככה זה שמח, מוסיף שמחה. "אז תשמח בתולה במחול", בשתי התנועות של המחול, כאשר תכלית המחול היא כמובן בסוף "ודבק", בסוף להגיע לרבקות האמתית בין החתן והכלה.

ככה נאחל, נסיים, שנזכה לרבקות הזו, שהיא התשובה מאהבה, תשובת הכלל, שכמובן הכלל כולל את כל הפרטים אבל הוא הכלל, גאולת הכלל, עם ישראל, גאולת כל העולם כולו. וכמו שאמרנו

אפשר לעשות תשובה לפני שאתה מאמין בה? שייכת להכרה השכלית. אם מישוה לא מאמין – כופר או אומר שלא יודע – מה אפשר לעשות? רק מוחין. לכן מצות האמונה בספר המצוות של הרמב"ם ("להאמין") בספר היד היא כבר "לידע", צריך לדעת את האמונה כדי לקיים את מצות "האמנת אלקות" כדבעי. אומרים ליהודי קודם להאמין, "דע את אלהי אביך ועבדהו". זה קשור גם למהפכה הרביעית, לפרסם את האמונה, דעת אלקים, לכל באי עולם.

מה היתה עבודת אברהם אבינו, לב או מח? איך הציור שלו, היה מתרגש וצועק כשהלך לפרסם אלקות? היה מגיד? דרשן? בודאי העיקר אצלו היה מוחין. לכן היסוד של אברהם אבינו הוא אברם, "השכל הנעלם מכל רעיון", וה-ה שקבל היא רק היכולת לגלות את השכל שלו. לכן אמונה היא בעצם המושכל של הרמות כאן. כאשר מצליחים לגלות את האמונה בה? בדעת התשובה כבר תבוא מעצמה.

רפואה - מוטבע

אם אמונה היא המושכל ותשובה היא המורגש, מהי הרפואה שבאה בעקבות התשובה? פשוט שהיא בחינת הנה"י בנפש, שם עיקר הרפואה. היום עיקר הרפואה קשור למערכת ההוד, מערכת החיסון, וגם למערכת הגדילה (ההורמונים) שבנצח והפוריות שביסוד. נצח והוד הם שתי כליות, "כליות יועצות" – עצה לרפואת הנפש מהכליה הימנית ועצה לרפואת הגוף מהכליה השמאלית. רפואת הנפש מתיחסת לנפש של פרצוף נה"י, כולל המוחין שלו. בדרך כלל כשמדברים על החבור בין גוף לנפש אומרים **גוף-נשמה** (שמשלימים ל-22 ברבוע). אבל ברפואה לא אומרים רפואת הגוף ורפואת הנשמה אלא רפואת הגוף ורפואת הנפש. נפש היא נה"י. קראנו לספר שלנו על רפואה "גוף נפש ונשמה", חלקנו נפש מנשמה – הנפש צריכה ריפוי, הנה"י. להיות בריא היינו להיות טבעי – טבע של "נפש בריאה בגוף בריא".

הרופא נותן מרשם. אחד הדברים שהוא ממליץ הוא ללכת הרבה ברגלים, נו"ה, אבל דווקא

תשובה - מורגש

צריך גם להסביר את הסדר לפי הספירות. כמו תמיד, צריך לתפוס אחד שברור מה הוא. בזהר כתוב שתשובה היא בינה ובפרטיות כתוב שתשובה עילאה היא בינה (**תשוב ה** עילאה) – עיקר התשובה, דבקות, היחוד עם ה'. אבל, מכך שחז"ל קוראים לשתי התשובות תשובה מיראה ותשובה מאהבה סימן שעיקר התשובה הוא מכח הכנפים – "תריץ גדיפין" שהם אהבה ויראה – בלעדירה העוף לא יכול לעוף.

זהו גם ווארט חשוב – תשובה היא מעוף בנפש. מי שלא חוזר בתשובה תקוע למטה. צריך תשובה שלמה, גם מיראה וגם מאהבה, כי צריך את שתי הכנפים. אז יש לך מעוף – "ובשמים יעופף". מכאן לומדים שתשובה היא דווקא במורגש שבנפש. נשאל שאלה פשוטה: איפה אדם עושה תשובה? הוא לא עושה תשובה במח אלא בלב. שנים מתוך רמזי חדש **אלול** הם "אני לודי ודודי לי" ו"את לבבך ואת לבב", רמז עבודת-דבקות התפלה של חדש אלול ורמז עבודת התשובה של חדש אלול, כמבואר בשיחות הרבי. פסוק התשובה, "ומל הוי' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך וגו'", הוא "עד סוף כל הדורות" – הפסוק אומר שתשובה אמיתית משפיעה גם על "לבבך" וגם על "לבב זרעך". עלי לקיים את הפסוק "ומלתם את ערלת לבבכם", אבל כאשר תשובתי היא שלמה ואמתית ה' מל את לבבי וגם את לבב הזרע שלי, "עד סוף כל הדורות". יש לומר שתכלית התשובה-המילה, "עד סוף כל הדורות" (**דור** – דחילו ורחימו, תשובה מיראה ותשובה מאהבה) היא הדבקות בה' בתפלה (עבודה שבלב) – "אני לודי ודודי לי". כל זה היה לומר שעבודת התשובה, כעבודת התפלה, היא עבודה שבלב.

אמונה - מושכל

אם יש לי המפתח, שתשובה היא אהבה ויראה, כנפי הלב, מהי אמונה (הקודמת לתשובה, כנ"ל)? אף על פי שאנחנו תמיד אומרים שאמונה היא למעלה מטעם ודעת, רדל"א, אבל האמירה שאי

גאולה - כתר מלכות

אם כן, ברור שאמונה במושכל ותשובה במורגש ורפואה במוטבע. איפה הגאולה? במלכות (כמובן), וכפי שהיא נעוצה בכתר.

את הרמזים היפהפיים בענין כבר אמרנו פעם. קודם כל ש-**אמונה תשובה רפואה גאולה** עולה הרבוע הכפול של **כד**, כך שממוצע כל מלה הוא **רפח**, רבוע כפול של 12. כשמוסיפים **שלמה** לכל מילה הכל כבר עולה בגימטריא **אמונה** פעמים **הוי'**, הכל נמשך מאמונה שלמה בהוי' ב"ה.

את הדברים הפשוטים הכי קשה לעשות כי הם לשנות רגילות. כאשר מתגברים ההרגל נעשה טבע ואז האדם מתרפא – התשובה מביאה רפואה לעולם. זהו יסוד הביטוי "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם" (שיש עליו שער בסוד הוי' ליראיו) – צריך לשנות את ההרגלים הרעים מכה התשובה שבלב, להיות 'לב שליט על הכבד', להתגבר על הכובד של הטבע הראשון ולקנות בנפש טבע שני.

ניגון • 370

י' באלול תשע"ז

דבר יום ביומו - פרשת שבוע

פרשת נצבים וילך

לְבָבְךָ וְאֵת לְבָבְךָ. בנוסף, יש בו בדיוק 67 אותיות, כגימטריא של אלול. מספר המלים בפסוק הוא 18, רמז מובהק לתאריך חי אלול, היום שמעניק חיות לאלול, על ידי הנשמות המיוחדות של המהר"ל מפראג (שהסתלק בתאריך זה), מורנו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן שנולדו ביום זה.

מילת הלב היא הסרת הערלה המכסה על הלב, ה**בדלה** גמורה מהרע. הבעל שם טוב לימד שבכל תהליך מתוקן בנפש יש שלשה שלבים: הכנעה, הבדלה, המתקה. אם כן, לפני שזוכים להבדלה של מילת הלב, אנו מרגישים בעיקר את ההכנעה. ואם ההבדלה של מילת הלב שייכת לחודש אלול, הרי ההכנעה שייכת לחודש אב, חודש אב שבו הרגשנו את התקיימות התוכחה שקראנו עליה בפרשה הקודמת (כי תבוא). אחרי התוכחה מגיעה "פרשת התשובה" שבתוכה כתוב הפסוק שלנו על מילת הלב. והתכלית היא בחודש תשרי, שבו נשלמים ימי הסליחה ומגיעים ימי השמחה, בהמתקה גמורה. אז אפשר להתחיל מ**בראשית** – אותיות **אב תשרי**.

[לפי 'לב לדעת' עמ' קי]

פרשת נצבים-וילך יום ראשון

- כולכם

"אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם". המלה נִצְבִּים מופיעה פעמים בודדות בתורה, אחת מהן "וְדַתְּן וְאָבִירֶם יֵצְאוּ נִצְבִּים" – התייצבות לרעה שסופה נפילה לתוך האדמה שפתחה את פיה... והנה חז"ל אומרים "כל מקום שנאמר 'נצבים' אינם אלא דתן ואבירם". בפשוט, חז"ל התכוונו ללמוד לפסוק בפרשת שמות המדבר על אנשים נצבים שהאשימו את משה ואהרן בהכבדת השעבוד. אבל בדרך רמז, גם הפסוק שלנו מכווון לדתן ואבירם. כלומר, פרשת נצבים פותחת במעמד של אחדות מופלאה של העם לכריתת ברית עם ה': "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאִשֵּׁיכֶם שְׁבִטֵיכֶם זָקְנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם פֶּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל..." – כולם, אפילו החולקים על משה רבינו כמו דתן ואבירם בשעתם. לכולם יש נשמה אלוקית, כולם קשורים זה בזה, וכולם יכולים לעשות תשובה, והרמז: **דתן ואבירם** בגימטריא **תשובה**!

[לפי 'עמודיה שבעה']

פרשת נצבים-וילך יום שני

מילה באלול

פרשת נצבים-וילך יום שלישי

- מצות הגאולה

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רִחֲקָה הוּא. לֹא בְשִׁמְיִם הוּא לְאָמֵר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמִימָה וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֶתָּה וְנִצְעָנָה. וְלֹא מִעֲבָר לָיִם הוּא לְאָמֵר מִי יַעֲבֹר

"וּמַל הוּי' אֱלֹהֶיךָ אֵת לְבָבְךָ וְאֵת לְבָב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֵת הוּי' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹל לְבָבְךָ וְכָכֹל נִפְשֶׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ". זהו פסוק אלוּלִי במיוחד: יש בו את אחד מראשי התבות הידועים של **אלול** – **אֵת**

בטח, רמז לפסוק "וַיִּשְׁפֹּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב". ברכה טוב חיים בגימטריא עין יעקב, זה מה שרואה העין הטובה של יעקב.

[ראה סוד ה' ליראיו שער 'התבודדות']

פרשת נצבים-וילך יום המישי - חזק ואמץ

"וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל חֲזָק וְאַמֵץ". הפסוק הזה מזכיר את הפסוק במזמור שנוהגים לומר מתחילת חודש אלול "קנה אל ה' חזק ואמץ לך קנה אל ה'". מה ההבדל בין "חזק ואמץ" ל"חזק ואמץ לך"? חזק ואמץ הוא ציווי כפול, היה חזק והיה אמץ. אבל "חזק ואמץ" הוא ציווי אחד, היה חזק, ואז ה' יאמץ את לך.

נתבונן עוד בפסוק שיש בו ארבעה חלקים: [א] קנה אל ה' [ב] חזק [ג] ואמץ לך [ד] קנה אל ה'. ממש כמו המבנה של התקיעות בראש השנה: תקיעה-שברים-תרועה-תקיעה. התקיעה הראשונה היא "קנה אל ה'", זו האמונה הראשונה שמכוחה אנו עומדים לפני ה'. השברים הם כאשר כבר עומדים בתפלה ואז הלב נשבר, מהמצב הכללי ומהמצב שלי – זהו "חזק", מתחזקים ופועלים בחוזק. התרועה היא להגיע לבכי פנימי (כמו שכתוב בגמרא שתרועה היא יללה) – זהו סימן של הארה המגיעה מלמעלה, "וואמץ לך". ושוב תקיעה אחרונה, "קנה אל ה'" גם אם נדמה שהתפילה עדיין לא התמלאה, אל יאוש.

ועוד רמז מופלא בפסוק לכל סדר התקיעות: מן התורה צריך שלש פעמים תקיעה-תרועה-תקיעה – בדיוק כמו מספר המלים בפסוק, המחולקים לשלש פעמים שלש. ואילו מדברי חכמים צריך סדר של שלשים קולות – בדיוק כמו מספר האותיות בפסוק.

[להרחבה – מבחר שיעורי התבוננות חלק י"ט, הכח להתפלל]

לנו אל עבר הים וְקָנָה לָנו וַיִּשְׁמַענוּ אֶת־הַיָּם וְנַעֲשֶׂנָהּ. פי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשתו".

על איזו מצוה מדובר כאן? יש מפרשים שמדובר על התשובה שהזכרה לפני כן, "ושבת עד ה' אלהיך", ויש מפרשים שמדובר על התורה כולה.

באחת השיחות של הרבי מליובאוויטש, הוא מסביר את הפסוקים "לא בשמים היא... ולא מעבר לים היא" כמתייחסים אל הגאולה והמישיח. אל תחשבו שהגאולה רחוקה מאתנו ואיננה בידינו. אלא "עשו כל אשר ביכולתכם להביא משיח", כי הדבר תלוי בנו. אם כך, גם הביטוי "המצוה הזאת" מתייחס לגאולה, זו המצוה שלנו.

את המילים "בפיו ובלבבך לעשותו" מתאים להסביר לפי שלשת הפירושים: "בפיו" מתייחס בעיקר ללימוד התורה שמצוה לומר אותה בפה. "ובלבבך" מתייחס בעיקר לעבודת התשובה, שנעשית בכוונת הלב. "לעשותו" זו מצוה הגאולה, התכלית.

[לפי התוועדות ז"ך אלול תשע"ב]

פרשת נצבים-וילך יום רביעי - בטח

"רָאָה נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמְּנוֹת וְאֶת הַרְעָה, וּבַהֲמִשְׁךָ נֹאמַר וַיִּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים". בכל דבר בעולם, אפשר להתפס לצד החיצוני הגשמי הנראה לעין בהסתכלות שטחית וראשונית. זהו צד המוות, שהרי ללא חיות אלוקית הכל כלה ונפסד, ולכן נחשב גם רע. אבל הבחירה בידינו לראות את החיים ואת הטוב בכל דבר, כלומר להביט בממד הפנימי האלוקי שמחיה הכל.

במקום אחר נאמר "רָאָה אֲנִי נִתֵּן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה". אם כן, יש שלשה דברים חיוביים שעלינו לראות: ברכה, טוב, חיים – ראשי תבות

פרשת נצבים-וילך יום שבת - ידעתי...

כפתיחה לשירת האזינו, אומר משה רבינו לישראל דברים קשים: "כי ידעתי אֶתְּרִי מוֹתִי כִּי הִשָּׁחַתְתָּ תַּשְׁחִיתוֹן וְסָרְתָם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרַאת אֶתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת הַרְעָ בְּעֵינַי ה' לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם".

בסוף פרשת נצבים נאמר "ובחרת בחיים", הבחירה תמיד בידינו, כמו שמודגש בכל פרשת נצבים שעלינו לשמור את הברית ולעשות תשובה, "כי קרוב אליך הדבר מאד". והנה פרשת וילך הולכת לכאורה בכיוון הפוך. ה' אומר למשה "הֲנָךְ שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הַעַם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרַי אֲלֵהִי נִכְר הָאָרֶץ... וְעֲזָבְנִי וְהִפַּר אֶת בְּרִיתִי... וְתָרַה אִפִּי בּוֹ בַיּוֹם הַהוּא", וכן משה אומר לישראל: אני יודע שתחטאו. נראה שאין בחירה חופשית, גלוי וידוע שנהיה חוטאים. זו באמת הרגשתו של האדם שנפל בחטא, יאוש מאפשרות של תיקון – הרי היה ברור שאחטא, אי אפשר לשנות את זה...

כדי לתת תקווה לחוטאים, צריך להתחבר למקום מאד גבוה. נכון שלפי ידיעת ה' אתה היית אמור לחטוא, אבל עליך להתעלם מזה, להתעלות למעלה מזה – להתקשר לא אל ידעתי ה' אלא לרצון ה'. ה' רוצה שתהיה צדיק ולא תחטא, ואם תתחזק בהכרה הזו תצליח לשבור את מעגל-הקסם של החטא. זו המטרה של שירת האזינו, המעלה אותנו למקום גבוה מאד, ומעניקה לנו כוח של בחירה מנצחת שמחברת אותנו לרצון ה' וגוברת על כל החשבונות.

[לפי 'עמודיה שבעה']

הוספה: ידיעה ובחירה

א.

הדברים לעיל מיוסדים על דברי מורנו הבעל שם טוב (כתר שם טוב, קה"ת מהדורה שלישית, אות שמח): "והנה כן ברא הקב"ה את העולם, דלא יקשה אדם

פרשת נצבים-וילך יום שישי - אל מסתתר

"וְאָנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא". פירש רבי ישראל בעל-שם-טוב: יש הסתרה אחת, כאשר הקב"ה מסתתר מאתנו. זה כואב ונורא, אבל לפחות אנחנו יודעים שזהו המצב, לא משלים את עצמנו. אך יש הסתרה כפולה, "הסתרת אסתיר", הסתרה שבתוך ההסתרה – כאשר אנחנו כלל לא שמים לב שה' מסתתר, הכל נראה לנו 'בסדר גמור', וזו הצרה הגדולה ביותר! כמו אדם שכבר התרגל לחושך ואינו יודע שיש אור.

כך מביא הנכד של הבעל-שם-טוב בספר 'דגל מחנה אפרים' בשם הסבא: "כי כשהאדם אינו יודע שיש הסתרה בוודאי אינו טוב, שסובר שהוא צדיק גמור ואינו שב בתשובה. אבל כשיודע שיש הסתרה ומרגיש בנפשו אז הוא נכנע מלפני ה' יתברך ומבקש מלפניו, וזהו 'ואנכי הסתר פירושי ההסתרה אני אסתיר, ולא יודע שהיא הסתרה'".

ובכל זאת, גם בתוך ההסתרה הכפולה נמצא הקב"ה. עלינו להתאמץ ולומר "אֶכְנֶן אֶתְּהָ אֶל מִסְתַּתְּרָ" – בתוך כל ההסתרות אתה עצמך נמצא. ולבסוף ההסתרה תעלם.

אכן אתה אל מסתתר בגימטריא כד פעמים אלול, רמז לתאריך כ"ד באלול, יום אחד לפני שהחלה בריאת העולם (בכ"ה אלול). לפי הקבלה, היום הזה הוא סוף "עולם התוהו" שקדם לעולם התיקון. אז מבינים שגם בהסתר הכפול ה' נמצא, וממילא אפשר להתחיל ביום הבא את תהליך הבריאה של "עולם התיקון", בריאה שהיא הבראה ותיקון ההסתר. "יהי אור"!

[מבחר שיעורי התבוננות ח"י עמ' 216]

רצון ה', ממנו מקור הברכה. וקדושה כנגד הבחירה, בשרש קדש יש משמעות לטוב ולרע (כמו "לא יהיה קדש") וקדושת ישראל מתבטאת בבחירה החופשית שיש ליהודי לבחור בין ידיעת ה' לרצונו.

ב.

ועוד בעומק, כיון שהבחירה היא בחינת ממוצע בין הרצון והידיעה, הרי השורש שלה גבוה משני הקצוות (כמבואר בחסידות על השורש הגבוה של הממוצע המחבר) – זאת מפני שהבחירה שלנו היא בעצמות ממש (מעל להגדרות של רצון וידיעה). גם בחירת ה' בישראל היא בחירת העצמות (מעל הרצון והידיעה), ומזה נובעת יכולת הבחירה שלנו. זו תכלית הקדושה, קדוש לשון נבדל, "אין עוד מלבדו". והנה בחירת האדם = 670, רצון בחירה ידיעה כנ"ל, ללמד שבחירת האדם כוללת הכל!

אם נוסף את המושג עצמות למושגים רצון בחירה ידיעה (ר"ת רבי כנ"ל) ראשי התבות הן עברי, סוד "אברם העברי", שורש הבחירה שמעל הרצון. בחירת העצמות עולה כתר תורה (כאשר בחירת עולה כתר, העצמות עולה תורה), שעולה עשרים וששה (סוד שם הוי', באותה חלוקה: עשרים עולה בחירת, וששה עולה העצמות), שעולה עשרת הדברים (כידוע מר"א אבולעפיא).

ג.

הנהגה, היחס בין רצון ה' לידיעתו הוא כיחס בין הנשמה והגוף. הרצון פנימי וחופשי ואילו הידיעה מתייחסת לממד החיצוני יחסית של המציאות, עד שממנה נובע לבסוף שורש הסטרא-אחרא, שהרי ידיעת הרע נותנת לו קיום (כדברי הבעש"ט). אם כך, דברי הבעל-שם טוב פירושים שעלינו לבחור ב'נשמת' ה' כביכול (רצונו) ולא ב'גופו' (ידיעתו). מעיקרי האמונה הוא שה' אינו גוף ולא כח בגוף" (כלשון הרמב"ם), ולפי המבואר כאן משמעות הדבר היא לשלול גם את דרגת ה'גוף' – ידיעת ה' – ולהאמין שה' אינו כבול בידיעה זו עצמה, אלא מעל הידיעה יש רצון חופשי לגמרי. כל זה מהצד שלנו. אמנם מצד בחירת ה' הכיוון הוא הפוך: עיקר בחירת ה' (בחירת העצמות)

איך שייך שכר לצדיק ועונש לרשע הלא יודע אל ויש דעה בעליון, שצפה והביט עד סוף כל הדורות וידע שזה יהיה צדיק, א"כ מוכרח הוא להיותו צדיק ולא יתכן לו שכר, וגם ידע שזה יהיה רשע ולא יתכן לענוש כיון שלא היה יכול לשנות ידיעתו י"ש. וי"ל, אף שיש לו ית' ידיעה, מ"מ הרצון שלו ית' שייטיבו מעשיהם, כי ע"כ צוה לנו כל התורה ומצוותיה, והרצון בעצמו מנגד לידיעה מתחלת המחשבה, ויכול אדם להמשך אחר רצון הש"י וציוויו ולא אחר הידיעה, שהרצון יכריח הידיעה כיון שאין חפץ לרצון ה' בידעה זו ובמעשה זה, והידיעה היא שלא לרצון. ואם ירצה אדם ייטיב מעשיו כמו שהוא הרצון של הש"י, ולא יוריד וישלשל לעצמו הידיעה, כי הידיעה של רע הוא הרע בעצם שהיא הסט"א, שנבראת לנסיון הצדיקים, כמ"ש כי מנסה ה' אליכם אתכם, כי העוה"ז הוא עולם הנסיון, שהנשמה נשלחת שם להיותה בנסיון בעוה"ז דאם יעשה החטא הרי יטה אחר הידיעה, ואם לא יעשה הרי יטה אחר הרצון והציווי המנגד לידיעה, שע"ז נאמר אשה ריח נחוח לה', נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני, והבן היטב".

נמצא שיש שלשה דברים: רצון ה', ידיעת ה', בחירת האדם, כאשר הבחירה היא בין הרצון לידיעה. על שלשה אלו ניתן להמליץ את הרמז: בראשית עולה שלשה דברים יחד, רצון בחירה ידיעה.

אכן, גם את התגברות האדם לבחור בטוב, נגד ידיעת ה' לכאורה – גם את זה ה' יודע מראש, אלא שזו ידיעה בדרגה אחרת לגמרי, ידיעה שבתוך הרצון שבה ידוע "לבלתי ידח ממנו נדח".

והנה, רצון בחירה ידיעה (בסדר זה דוקא, הבחירה באמצע כנ"ל) ראשי תבות רבי, ההתקשרות לרבי נותנת כח לבחירה לבחור ברצון. אולם עיקר החידוש של רבי הוא ב-י שבו, הנוספת על סתם רב ומורה על נביעת האין סוף (כידוע מהבעל-שם טוב). וכן כאן עיקר החידוש הוא דווקא בידיעה, כי הרבי קשור לדרגת הידיעה המושרשת ברצון כנ"ל.

רצון בחירה ידיעה = 670, י פעמים אלול = יחוד ברכה קדושה (סוד מעבר יבק), והם מקבילים זה לזה: יחוד כנגד ידיעת ה' (תכונת היחוד היא פנימיות הדעת כנודע), מה שה' יחיד הוא ויודע הכל" (ר"ת הוי" כידוע מר"א אבולעפיא). ברכה כנגד

'חג המצות' היינו זיכוכ הגוף היהודי על ידי אכילת מצות (עד שבמתן תורה זכינו לגוף אחר, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן [וידוע הקשר בין המצה למן כמבואר במ"א]), וחג הפסח הוא הדילוג של ה' ברוב חמלתו (פסח לשון דילוג וחמלה), שדילג ופסח על ידיעתו (שמקבעת את מצב החטא והגלות, וגם אינה מאפשרת להקדים את הקץ), "פסח על הפתח - לפתח חטאת רובץ" - וכך אנחנו מתקשרים לרצון ה' שמעל ידיעתו.

היא בגוף היהודי דווקא, הנדמה בחיצוניותו לגופות אומות-העולם, שהרי הנשמה היא בלאו הכי "חלק אלוה ממעל ממש" ולא שייך בה בחירה (כמבואר בתניא). ה' בוחר בגוף שלנו ואנחנו בוחרים ב'נשמה' שלו כביכול.

היחס הזה הוא כדברי הקדושת לוי שהקב"ה אוהב את ישראל ולכן אומר בתורה 'חג המצות', לשבחם של ישראל שהאמינו בו ויצאו בחפזון בלא צדה, וישראל אוהבים את ה' ולכן קוראים לחג 'פסח' לשבח את ה' שפסח על בתינו והצילנו. בהקשר שלנו,

ניגון • 371

כ"ב אלול תשע"ו

♩ = 60

mp *mf* *p* *mf* *mp*

